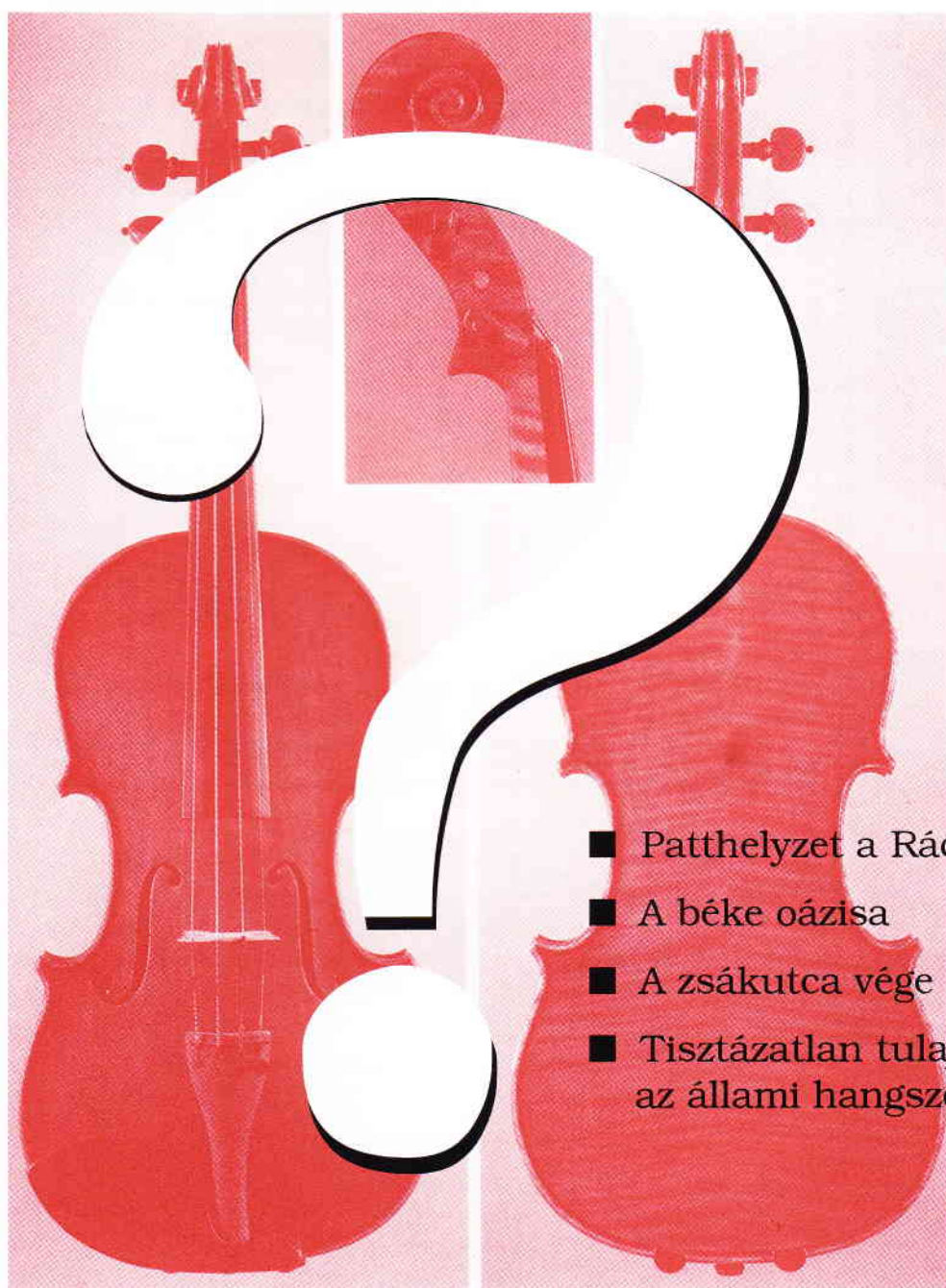

IV. ÉVFOLYAM 3. SZÁM

ZENEKAR

1997. JÚNIUS

- Patthelyzet a Rádiózenekarnál
- A béke oázisa
- A zsákutca vége
- Tisztázatlan tulajdonviszonyok az állami hangszerek terén

TARTALOM

HÍREINK	2
PATTHELYZET A RÁDIÓZENEKARNÁL	
Örülünk, hogy élünk?	3
Teltházak és félházak	5
A BÉKE OÁZISA	
Elültek a viharok a	
Fesztiválzenekar háza táján	7
A ZSÁKUTCA VEGE – TÖRTÉNETEK A	
HANGVERSÉNYZENEKARRÓL ÉS A	
FILIHARMÓNIRÓL	10
GYÖR – ÚJ HELYZET, RÉGI IDEÁLOK	
Szakma és humánium	16
Nem akarunk „söprögetni”	18
ZENEKARI OKTATÁS	
Összefogásra ítélve	20
Weiner hagyományai és Szász	
József tanítványai	24
A SZEGEDI SZIMFONIKUSOK SIKERE	
PORTUGÁLIÁBAN	26
TISZTÁZATLAN TULAJDONVISZONYOK	28
MŰHELY	
Megfizethető mesterhegedűk	31
EGÉSZSÉG	
Az egészség és a muzsikások	32
CD-FIGYELŐ	
Új CD tár – svájci támoga-	
tással	34
Beliczay Gyula szerzői leme-	
zéről	36
TALLÓZÓ	37

HÍREINK

Kurzusok, szemináriumok, versenyek, fesztiválok

Nemzetközi Bartók Szeminárium Szombathely 1997. június 14-27	Piano, Chamber music with piano, Voice, Violin, Violoncello, Flute 1997. július 21. - augusztus 2.
Nemzetközi Kodály Szeminárium Kecskemét 1997. július 20. - augusztus 9.	Cartusiana Gutenstein, Austria Lied, Kammermusik, Klavier, Liedbegleitung, Violoncello, Querflöte, Musikkritik und -interpretation 1997. június 23. - augusztus 10.
Komplex művészeti terápia Nemzetközi Zenepedagógiai Intézet Tatabánya 1997. június 23-29.	Cuarto Concurso Internacional de Violin Pablo Sarasate Pamplona, España 1997. szeptember 21-28.
Első Európai Klarinét és Szaxofon Konferencia Budapest 1997. augusztus 1-4.	Internationaler Musikwettbewerb der ARD (brácsa, trombita, ütő, fúvóskvintett) München 1997. szeptember 2-19.
Nemzetközi Kórustábor Kecskemét 1997. július 25. - augusztus 9.	6. Concours Rostropovitch Párizs 1997. szeptember 30. - október 12.
6. Lajtha László Nemzetközi Zenei Tábor és Fesztivál Kőszeg 1997. július 6-18.	Premio Valentino Bucchi (brácsa, cselló, vonalnagyság) Róma 1997. november 21-től
XIII. Pro Musica Nemzetközi Nyári Tábor Baia 1997. augusztus 1-10.	3. Concours international de trompette Maurice André Párizs 1997. október 15-25.
Zene Határok Nélkül, 11. Nemzetközi Zenei Tábor Balassagyarmat 1997. július 21-31.	53. Concours International d'Exécution Musicale (klarinét, hárfa) Genf 1997. augusztus 28. - szeptember 12.
Academia Vocalis Tirolensis Wörgl/Tirol Lied, Oper, Chor, Dirigenten, Jazz, Gospel 1997. július 11. - augusztus 8.	13. International Harp Contest in Israel Tel Aviv 1998. január 30. - február 13.
International Summer Course Orff-Institut Salzburg Music and Dance Education 1997. június 30. - július 10.	Düsseldorfer Altstadt Herbst (2-9 fős együttesek) Düsseldorf 1997. szeptember 22-27.
9th International Masterclasses Piestany (Slovak Republik)	

Az érdeklődők a részletes kiírásokat megtekinthetik és a jelentkezési lapot átvethetik a Magyar Zenei Információs Központ Könyvtárában.

ZENEKAR

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSEGÉNEK,
valamint a MAGYAR ZENEMŰVÉSZEK ÉS
TÁNCMŰVÉSZEK SZAKSZERVEZETÉNEK közös lapja.

A szerkesztőség címe:

MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSEGÉNEK
1068 Budapest, Városligeti fasor 38.
Telefon: 342-8927 - Fax: 342-8372

Felelős kiadó és szerkesztő: POPA PÉTER

Tördelés-szerkesztés: DARIT BT.
1071 Budapest, Dembinszky u. 38.
Telefon: 352-5348

Nyomdai munkák: WolfPress Kft.
1085 Budapest, Somogyi B. u. 7.
Telefon: 118-9439, (20) 391-057

Felelős: a Kft. ügyvezetője
ISSN: 1218-2702

Patthelyzet a Rádiózenekarnál

Örülünk, hogy élünk?

– beszélgetés Andrásy Pállal, a Rádiózenekar egyik koncertmesterével és a Zenekari Tanács elnökével –

– *Jelen pillanatban sajnos munkájának nem a szakmai oldalra iránt kell érdeklődnöm. tehát nem koncertmesteri teendőiről kérdezem. Mint a Zenekari Tanács elnökének vannak-e konkrétan körvonalazott feladatai, esetleg „munkaköri leírása”?*

– A Zenekari Tanács a Rádiózenekar legfőbb szakmai érdekvédelmi szerve, bár ez mind a mai napig nem legalizált, hiszen a zenekarnak nincs még kidolgozott szervezeti és működési szabályzata. Ezt a testületet a Kollektív Szerződés nem is említi; leginkább a más munkahelyeken működő Üzemi Tanácshoz lehet hasonlítani. Miután azonban jogilag ez a testület nem létezik, kissé ad hoc jelleggel működik: amikor a munkáltató figyelembe óhajtja venni a véleményét, javaslatait, akkor van dolga, ha a munkáltató másképp dönt, akkor olyan, mintha nem is létezne.

– *Ez akkor azt is jelenti, hogy itt nem működik (vagy csak nagyon limitáltan működik) az érdekvédelem?*

– Csak annyira, amennyire az egész országban. Általában ugyanis az emberek rettegnek egzisztenciájukért, állásukért. Nálunk is így van. A szakszervezetek alig-alig tudják érvényesíteni a munkavállalók érdekeit, mi pedig „megtisztelve” érezzük magunkat, ha kikéri és főleg ha figyelembe veszik a véleményünket.

– *Ilyen monopolhelyzetben érezhetik magukat a munkaadók? Általános jelenség, vagy itt a Rádiózenekarnál ennek valami specifikus oka van?*

– Nem tudom, hogy más zenekaroknál ez hogy működik, de nálunk van egy bizonyos oka ennek a vezetési stílusnak. Egyfolytában azt próbálják elhitetni velünk, hogy végveszélyben van a Rádió és nagyszerűen tudna működni akár a művészegyüttesek nélkül is. Mi valójában itt fölösleges luxus vagyunk; valóban van a muzikusok jelentős részében egy félsz és megrettenés, hogy örüljenek, hogy élnek és státuszuk van.

– *Milyen jövő körvonalazódik az együttes számára?*

– Messze nem olyan optimista, mint amilyenre a zenekar művészi rangja alapot adhatna és amilyenre éppen az utóbbi időszakban a magyar zenei életben betöltött szerepe alapján jogosult lenne. Itt elég nagy az ellentmondás, éppen most, amikor Vásáry Tamás irányításával telt házak előtt játszik a zenekar, újból vannak rádió- és lemezfelvételek és még egy-egy külföldi turné is akad. A szakma, a kritikusok, közönség részéről rengeteg visszajelzés érkezik, hogy a zenekar művészileg fölfelé ívelő szakaszban van. Ezzel semmiképpen nem tudom összhangba hozni ezt a pesszimista jövőképet, hogy bármikor megszüntethetik az együtteseket és merő jóindulatból a költségvetés köldökszinórján lógunk. A veszélyt valószínűleg érezzük, mióta egyszer már valóban megfogalmazódott, és a Rádióban el is hangzott a teljes körű elbocsátás gondolata. Kellemesen érintett minket akkor az a nagy felhőrdülés, amivel a közvélemény reagált erre a hírre.

– *Mióta látja el ezt a társadalmi funkciót?*

– Ez a második ciklus, amikor újraválasztott a zenekar. Ez egy kétfordulós titkos szavazással, tehát teljesen demokratikusan választott, öttagú testület, és az öt ember saját maga közül választja meg az elnököt és alelnököt.

– *Az öttagú testület létét ki kezdeményezte?*

– A zenekar akart egy olyan szakmai grémiumot, amelyik minden hivatalos fórumon, a legmagasabb szinten is képviselni tudja a zenekar érdekeit és kisebb létszámánál fogva mozgékonyabb, inkább tárgyalóképesebb, mint mondjuk egy szólamvezetői testület, amelynek 40-50 tagja van. Ezen kívül kompetens szakmai kérdésekben is, szemben a kimondottan szociálpolitikai irányultságú szakszervezetekkel.

– *Ez az öttagú testület milyen viszonyban van a szólamvezetői testülettel valamint a művészeti főtáskával?*

– A szólamvezetői testület azóta nemigen funkcionál, amióta zenekari tanács van, mert az együttest sokrétűen képviseli és a feladatokat ellátja ez az öt ember.

– *Ez a zenekari tanács más, mint az előző ciklusban megválasztott testület?*

– Más. Volt olyan kolléga, aki nem vállalta a további megbízatást. Értelmetlennek tartotta a munkát egy szélmalomharcban, ahol azt sem lehetett egy egész ciklus alatt elérni, hogy legalizálják a testületet. Bennem is felmerült mindez, de a zenekar annyira igényli ezt a fajta képviseletet, hogy nem lehetett feladni.

– *Mégis melyek azok a témák, azok a problémák, amiben jobban tudnak mozdulni?*

– Megkérdezik a véleményünket a zenekarnál megforduló vendégkarmesterek, vendégművé-

szek kvalitásait illetően, a meglehetősen ritkán adódó fizetésemelések ügyében, zenekaron belüli személycserék esetében.

– *A zenekar sorsát illetően is? Átszervezés, elbocsátás esetében is kikéri a véleményüket?*

– Elbocsátás nemigen szokott lenni, csak a lejárt szerződéseket esetleg nem hosszabbítják meg, illetve kordedvezményes nyugdíjazás fordult elő. Ezekben az esetekben is megkérdezték a véleményünket. A döntést persze nem mi hoztuk; valóban csak a saját és a zenekar véleményét nyilváníthattuk ki. Ez érthető, hiszen nem mi adjuk a pénzt a zenekar működtetéséhez.

– *És arról a pénzről születik-e közös döntés, amit a zenekar kap szponzoroktól, vagy turnékon?*

– Ez az, amibe semmilyen betekintésünk nincs.

– *Nem is hiányolják?*

– De igen, és annak idején, amikor a zenekari tanács létrejött, saját működési szabályzatunkba bele is vettük, hogy nekünk, mint az együttes legfőbb szakmai szervének, legyen betekintésünk mindenbe, így a finanszírozási kérdésekbe is. Ide tartoznak a külföldi utak és a szolgáltatón kívüli haknik is. Ennek ellenére ez nem így alakult.

– *Nem alakult ki bizalmi válság emiatt Önök között és azok között, akiknek van betekintésük és nem engedik, hogy Önöknek is betekintésük legyen?*

– Bizalmi válság még nem, de erős már a gyanakvás.

– *Nem valósulhat meg az, hogy ezeket a dolgokat olyan ember tartsa kézben, akiben az együttes megbízik?*

– Elég régóta dolgozom itt, de még egyetlen egy menedzser, igazgató esetében sem működött ez ilyen módon. Érthető is, hiszen ezeknek a vezetőknek a munkáltatót kell képviselniük, akinek viszont nem feltétlenül az az érdeke, hogy a kártyáit kiteregesse. Most, amikor a sajtóból is mindenki megtudhatta, hogy a Parlament megszavazott 408 millió forintot egy évre a Rádió művészegyütteseinek támogatására, mindenki fellelegzett a jó hír hallatán. Semmit nem tudunk a pénz további sorsáról; a művészeti főtítkár

szerint ez a pénz még meg sem érkezett a Rádió számlájára. Hogy ebből ki mennyit kapott és milyen alapon, fogalma nincs közülünk senkinek. Azt tudjuk, hogy a Rádióban szerény bérfejlesztésre került sor, ezen belül az együttesek lényegesen kevesebbet kaptak a rádiós átlagnál arra való hivatkozással, hogy a mi fizetéseink magasabbak voltak a rádiós átlagbérnél.

– *És mit mondanak Önök öten a tagoknak, amikor azok tudni szeretnék, mi történt, vagy éppen dühösek amiatt, ami történt?*

– Ezt inkább szakszervezeti kérdésnek érezzük, de egyik testület sem tud semmit sem tenni. Az indoklás mindig a Rádió katasztrofális anyagi helyzetére hivatkozik.

– *Van olyan ellenszolgáltatás – turné, jó munkakörülmény vagy hasonló –, ami ellensúlyozza ezeket a kellemetlenségeket? Vagy a művészeti főtítkár olyan szinten képviseli itthon és külföldön a Rádiózenekar érdekeit, hogy nem éredekmes erőszakosabban fellépni az elhallgatott információk miatt?*

– A művészeti főtítkárt a zenekar adminisztratív vezetésével bízták meg, amikor megszűnt az a vezetői poszt, amely minden zenei együttes igazgatását ellátta. (Most lehet, hogy visszaállítják az ügyvezető igazgatói státuszt.) És ahogy egy labdarúgó szövetségi kapitány sem lehet soha elég jó, úgy egy művészeti főtítkárral szemben is mindig nagyobb az együttes elvárása, mint ami éppen adott. Jelenleg is ez az állapot, a zenekar nincs megelégedve a művészeti főtítkárral. Ez az együttes adminisztratív menedzselését illeti. Ugyanakkor a művészeti irányítással Vásáry Tamás személyében a túlnyomó többség elégedett; ő nagy nyeresége a zenekarnak és a magyar zenei életnek is.

A lehetséges alternatívákról nincs tudomásunk, nem ismerünk olyan embert, akiről biztosan tudnánk, hogy a menedzselést jobban végezné. Ez egy új, sokirányú képzettséget és szakképesítést igénylő szakma, amire a legutóbbi időkgig szakemberképzés sem folyt. Szükségesek hozzá továbbá olyan emberi tulajdonságok is, amelyek jelen pillanatban a mi esetünkben nem adot-

tak. Mindezzel együtt a munkáltatónak és Vásáry karnagy úrnak más a véleményük: ők tökéletesen jónak tartják a jelenlegi megoldást.

– *Ez az oka a tagság béketűrésének is? Ennyire respektálják és tisztelik Vásáry Tamást?*

– Igen. Nagyon szeretnénk, hogy ő itt maradjon. És ha az ő maradásának ez feltétele, akkor ezt tudomásul vesszük.

– *Ez így elhangzott?*

– Társulati ülésen áttételesen elhangzott a 96-os németországi turné után. Az ottani problémák miatt magasra csaptak az indulatok és a zenekari közvélemény egyértelműen a menedzsert hibáztatta, munkáját általában sem tartotta megfelelőnek. Az ezt követő társulati ülésen már pályázatot akart közzétesetni az együttes új menedzser keresésére. A vezetőség azonban kifejtette, nem hiszik, hogy van ennél ideálisabb megoldás.

– *Meddig feszíthető ez a húr?*

– Nem tudom. A muzsikusok számára a legdöntőbb, hogy érezzék: szükség van a munkájukra, sikerük van, felkéréseik, élő szerződések vannak, bizhatnak abban, hogy Vásáry karnagy úr továbbra is együtt kíván működni velük. Így időlegesen figyelmen kívül tudják hagyni a kellemetlen dolgokat.

– *Kulcsfigura tehát Vásáry Tamás személye – ha valamilyen oknál fogva ő innen elkerülne, nagy valószínűséggel felszínre törnének az indulatok.*

– Az bizony tragédia lenne. Pillanatnyilag ő a kulcsa az együttes eladhatóságának és a sérelmek ad acta tételének. De ma már nem lehet lemondani a megfelelő menedzselésről: akkor, amikor nagy múltú zenekarokat sodorhat félre vadozatú, professzionálisan módon menedzselte társulat, nem lehet egy vezetőnek azt sulykolni a Rádiózenekarba, hogy örüljünk, hogy élünk. Nem, ellenkezőleg: mi nemcsak itthon, de az egész világon is a legjobbak vagyunk! Ahogy számos példa bizonyítja, előbb-utóbb már mások is ezt mondják, végül mindenki elhísz. És máris táblás házak előtt játszunk.

*

Teltházak és félházak

– beszélgetés Kollár Bélával, a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarának oboaművészevel az együttesnél kialakult helyzetről, múltról, jelenről és a bizonytalan jövőről –

– Ön, aki a Rádiózenekar Zenekari Tanácsának egyik elnöke, milyen feladat(ok)ra kapott annak idején megbízatást és mennyire áll módjában ellátni ez(ke)t a feladato(ka)t?

– Múlt év decemberében, titkos szavazással öttagú testületet választott a zenekar. Feladatuk kettős: egyrészt a munkáltató felé képviseli a zenekar érdekeit, ennek elnöke Andrassy Pál koncertmester. Ugyan ez az öt tag másik funkciójában pedig a Budapesti Szimfonikus Zenekari Egyesület elnöksége. Ennek elnökévé választottak engem. Az Egyesület jogilag biztosított formák és keretek között tud működni, de természetesen függ valamennyire a munkáltató jóindulatától. Ha ez a viszony rendben van, ki lehet alakítani a megfelelő mozgásteret, meg lehet teremteni a pénzkereseti lehetőségeket. A Zenekari Tanács azonban egy nem létező jogi kategória. Ezért van az, hogy ha a munkáltató akarja, akkor figyelembe veszi a véleményét, ha nem akarja, nem.

– Nem úgy van, hogy a Zenekari Tanács funkciója az üzemi tanácsokéhoz hasonlít?

– Csak hasonlít, mivel művészeti oldalról megfogalmazódó kérdésekben is képviseli a tagságot. Minden zenekarban van valamilyen képviselő, amit a tagság választ, és valamilyen tanácsadói jogkörrel rendelkezik a munkáltató felé.

– A munkáltató tehát nem tudja megakadályozni a testület létét, de teljesen jogon kívülre tudja helyezni?

– Így van. Ezért aztán felmerült az ötlet, hogy a Zenekari Tanács alakuljon át Üzemi Tanácsná, aminek vannak azért jogosítványai és akkor közvetlen kapcsolatba kerülhet a munkáltatóval. Másik lehetőség az új szervezeti-működési szabályzat lét-

rehozása, ami évek óta húzódik. Ígéretet kaptunk, hogy, ez rövidesen életbe lép, amelyben a munkáltató elismeri és megfelelő jogokkal ruházza fel a Zenekari Tanácsot. Ebben az esetben nem szükséges Üzemi Tanácsná alakulnia.

Itt és más zenekaroknál is működött szőlővezetői tanács, de ezt a vezetést negligálta. Most van ez a lényegesen mozgékonyabb, öttagú tanács, amelyet még ratifikálni kell.

– Van-e lehetőség legalább arra, hogy a zenekart érintő dolgokról ez az öt ember megfelelően informálódjék?

– Lehetőség bizonyára van, de szeretnénk rendszeresen és több információt kapni, mert nem lehet állást foglalni vagy véleményt mondani, amikor azt sem tudom, hogy mit nem tudok. Éppen ezért nagy várakozással tekintünk az új zenekari vezető kinevezése elé, amely az elkövetkező hónapokban lesz esedékes.

– Ez a múlt év őszi szavazásának eredménye?

– Igen, az akkori Zenekari Tanács a tagság kérésére szavazást tartott. Az eredményt tudomásul vette a felsőbb vezetés és megígérte, hogy fél év elteltével megpályáztatja ezt a posztot. Remélhetően az ebben az összetételében mindössze néhány hónapja működő Zenekari Tanács harmóniában tud majd működni a leendő új vezetéssel. Mindkét fél részéről fel kell ismerni ugyanis, hogy az érdekek ugyan ütköznek bizonyos pontokon, de valahol azért egybeesnek. Bízunk a felsőbb vezetés bölcsességében, hogy helyesek lesznek a feltételként megszabott pályázati kritériumok, a kiírás eljut a potenciális jelöltekhez, és hogy minél több megfelelő pályázat közül választhatjuk ki azt a személyt, aki nem-

csak a felsőbb elképzeléseket hajtja végre, hanem a másik irányba is tud közvetíteni. Biztosak vagyunk abban, hogy az elbíráláskor igényt tartanak majd a mi véleményünkre is. Egy olyan ember, aki erre a posztra termelt, egyaránt élvezhetné a munkáltató és a munkavállalók bizalmát.

Egy ilyen, ideálisan nyugodt helyzetben aztán lehetne művészi munkával foglalkozni. Ehhez természetesen szükség lenne a viszonylagosan gondtalan megélhetést biztosító anyagi háttérre is; a fizetések-ből ez nálunk sem megvalósítható. Feltétlenül szükség van tehát arra, hogy az Egyesület minél több mellékkeresetet tudjon biztosítani, lehetőleg nívós munkával, tisztességesen megfizetve, nem pedig kizsigerelve a muzsikásokat. Csak így érhető el, hogy idő előtt ne menjenek tönkre a művészek, jókedvűen muzsikáljanak. Bízunk abban, hogy a vezetés ezután is segíti ebben az Egyesületet és felismeri létének, munkájának szükségességét.

– Mit vár a Zenekari Tanács az öt megválasztóktól?

– Elsősorban okos ötleteket, észrevételeket.

– Megítélése szerint hányan vannak a zenekarban, akik távolatokban tudnak, mernek gondolkodni és nemcsak egyik napról a másikra élnek?

– A zenészképzésből köztudottan kimaradnak egyéb, az élet más területein szükséges alapismeretek. Ez egy speciális pálya, ahol nem kell írni, olvasni, beszélni. Ezért sok más pályához képest nehezebb szellemileg talpon maradni. Ha egy muzsikos nem tájékozódik kellőképpen a világ dolgairól, könnyen nagyon kiszolgáltatott helyzetbe kerül. Sokan belerokkannak, belefásulnak, gondolkodni sincs erejük. Nem is csoda, hiszen szűkre van szabva a

zenekari muzsikások élettere: szigorúan beosztott idő, mindenkihez való alkalmazkodás, az önállóság teljes hiánya, naponta több órás üldögélés mesterséges fényben, rossz levegőben. Vannak azonban olyanok is, akik felül tudnak ezen emelkedni; mással is foglalkoznak a zenén kívül, évtizedek múltán is gyönyörködnek a muzsikában, időt szakítanak egy kis mozgásra, megőrzik fiatalságukat. Ilyen típusú például az egykor mellettem ülő Bikfalvy Ádám, aki a hosszú pauzák alatt sok-sok érdekes dolgot mesélt nekem irodalomról, művészetekről, nyelvekről.

– Ezek szerint Önnek is marad ideje, energiája másra figyelni?

– Mindig is sok minden érdekel; általános iskolás koromban zongoráztam, fociztam a Fradiban, matematika-fizika szakos gimnáziumba jártam és akkor kezdtem el oboázni is. Négy év múlva már a Zeneakadémián voltam. A zenekari munka mellett óriási élményt jelentett és jelent most is a Magyar Rádió Fúvósötösében olyan kiválóságokkal együttműködni, mint Drahos Béla, Veér István, Keveházi Jenő és Vajda József. A Budapesti Sinfonietta szervezésében és a vállalkozásaimban szerzett tapasztalataim, ismereteim megkönnyítik az előadói munkámat, ami – reményeim szerint – hasznos lehet a zenekar számára is.

– Milyen a zenekar hangulata?

– Felemás. Nem szerencsés ugyanis az együttesbe a megtűrttség érzését plántálni még akkor sem, ha egyetlen zenekar sincs olyan teljes körű biztonságban, mint régen. Ez a helyzet idegessé és feszültté teszi az embereket. A cinizmus pedig nincs mit kezdeni és sokszor sértően hat. Most külön csalódás tette még inkább fásulttá a tagságot. Az év elején ugyanis (és nem alaptalanul) azt reméltük, hogy a költségvetésből megszavazott támogatás el-

osztásakor fizetésemelésre is futja. A dolgok nem a várakozásoknak megfelelően alakultak. Lesz ugyanis egy kis fizetésemelés, de még ez sem tölti el kirobbanó lelkesedéssel a muzsikásokat, hiszen a 20%-os rádiós átlag helyett nekünk csak 14% jut.

Jó és megnyugtató viszont, hogy a Vásáry koncerteken mindig telt házak előtt, nagy sikerrel szerepelünk; sőt, még a nyilvános főpróbára is megvesznek minden jegyet. Megoldatlan viszont, hogy bármilyen más karmesterrel jó, ha félházzal játszottunk.

– Nem indukálhat ez még olyan közvéleményt is, hogy a Rádiózenekar csak egyetlen karmesterrel jelenthet ütőképese előadó-művészi gárdát?

– Ez veszélyes dolog és a zenekari propaganda – ügyetlenségből vagy valamilyen koncepció folytán – éppen ezt sugallja. Nem is olyan régen, az egyik legjobban foglalkoztatott magyar karmester hangversenyén mindössze 13 fizető néző ült a teremben. Ugyanakkor a karmester más koncertjein, amikor nem is a Rádiózenekar szintjén lévő együttesekkel szerepel, normális telítettségű a nézőtér. Ő maga kérdezte, hogy a Rádiózenekar csak ennyit ér?

Más esetben kiváló külföldi karmester vezényelt a Zeneakadémián, jó volt a műsor, majdnem telt ház volt, és egy koncertrendezéssel foglalkozó kolléga tette szavá, hogy nem volt elég szórólap. Az volt erre a válasz, hogy ennyire volt pénz. Még arra sem figyeltek, hogy a plakáton feltüntetett, eléggé ismeretlen szerző neve mellett legalább születési és halálozási dátumát feltüntessék. Jó lett volna pedig, ha a közönség időben jobban el tudja az illetőt helyezni és a hangverseny előtt ne tegyék fel azt a kérdést, hogy „Mondd milyen, meghallgatható ez a mű? Ez valamilyen kortárs szerző?”. Megfelelő információk birtokában, idegenkedés nélkül talán még

többen beültek volna a koncertre, aminek egyébként így is óriási sikere volt.

A profizmus idejét éljük, nincs helyük az amatőröknek. Tudjuk, hogy mi mindennel lehet egy sikert elősegíteni, vagy valakit megbuktatni. Sok esetben – sajnos – másodlagos a művészi produkció. Íme egy példa: mikor kell például felgyújtani a villanyt? Lehet akkor, amikor a karmester ötödször hajol meg és akkor is, amikor még csak másodszor. A közönség pedig egyformán tapsolt. rengeteg olyan dolog van, amivel a közönséget egyik vagy másik irányba lehet „terelgetni”. Annak idején az Állami Hangversenyzenekar élén ott volt Ferencsik János, aztán hosszú ideig Kobayashi. Mindkettő nagyszerű, népszerű karmester volt, de mellettük mindig másik karmester is dirigálta őket és akkor is volt telt ház és siker (természetesen nem feltétlenül akkora, mint vezetőjükkel).

Kell, hogy legyen valaki, akinek ez és ehhez hasonló feladata van, és – magától értődően – akinek a működéséhez a feltételek adottak. Lényeges a műsorválasztás is, különben tekintélyes nagyságrendű publikumot lehet elveszíteni, illetve nem megnyerni.

Pernye András mondta még annak idején, hogy Budapesten kb. 20.000 ember jár koncertre, ezek nagy része sznob, akikre azonban nem szabad haragudnunk, mert ők tartják el a hazai zenei életet. Ez a réteg akkor érzi jól magát, ha telt ház van és nem szeret 14. fizető nézőként a széken ülni.

Egyelőre örülni kell annak, hogy a hangversenyek egyik része ilyen népszerűséget és elismerést hoz, hogy kialakult a rajongóknak egy népes és lelkes tábora. Nem szabad azonban elfelejtenünk arról, hogy a feladat másik része megoldásra vár.

Tóth Anna

A BÉKE OÁZISA...

Mottó: „...vigyázni kell arra, hogy a muzsikások sose érezzék jól magukat, egyetlen pillanatra se gondolják, hogy túl jók...”

Elültek a viharok(?) a Fesztiválzenekar háza táján

Varázsszó: a minőség

– Dienes Gábor szólóoboista gondolatai a Fesztiválzenekar személyi viharai kapcsán –

– Rádiózenekar, Állami Hangversenyzenekar, Fesztiválzenekar... egy sikeres pálya állomásai. Hogyan kerülhetett olyan helyzetbe egy nemzetközi rangú oboista, hogy egyszer csak felmondási idejét kezdi tölteni abban az együttesben, amelynek alapító és oszlopos tagja volt majdnem másfél évtizedig?

– Nagyon örülök, ha engem nemzetközi rangú művészként tartanak számon. Számomra valóban mindig nagyon fontos volt a minőség. Ezért lettem társa – többekkel együtt – Fischer Ivánnak, a Budapesti Fesztiválzenekar megalapításában. Rövid rádiózenekari tagságom után (amire szívesen emlékszem vissza) az Állami Hangversenyzenekar első oboistája lettem.

Ott voltam harmadéves főiskolás koromtól és lassan eltelt 15 év. Eleinte nagyon zöldfülű voltam, tele szakmai hiányosságokkal. Bő öt év kellett, amíg körbeért a repertoár, megismertem a darabokat, bátrabban mertem játszani. Sokat köszönhettem annak a zenekarnak, hiszen ott játszottam először végig a zeneirodalom legfontosabb és legszebb műveit. Ott szereztem szakmai rutint. Közben Fischer Iván már kerülgetett többünket, mert szerette volna már 1983-ban létrehozni a Fesztiválzenekart. Úgy gondolta, hogy az általa kiszemelt emberekkel azonnal olyan együttest tud létrehozni, amely szakmai szempontból az összes akkor működő zenekart felülmúlhatja.

Olyan zenekart akart teremteni, ahol nagyon jó muzsikussal, nagyon sok próbával, jól felkészülten ülünk ki a dobogóra. Ebből fantasztikus dolog alakulhat ki. Ebben – sokadmagammal – nagyon hittem és a munka jól is kezdődött. Az elképzelés nagyon jó – Mahler szimfóniát nyolc-tíz próbával eljátszani.

– Ha minden ennyire jó volt, hogyan juthattak el a mai helyzetig?

– Az alapprobléma – ahogymost visszagondolok –, hogy nem tudom, hol a határ. Mennyire legyen demokratikusan vagy diktatórikusan működő egy zenekar? Ha túl demokratikus, az nem jó, mert mindenki mindenbe beleszólhat. Elveszik a cél és a hozzá vezető út. Ezzel szemben egy olyan fajta diktatúra, ahol minden hatalom egy kézben van, a muzsikások teljes kiszolgáltatottságához vezet. Kötelességük van csak, nincsenek jogaik.

– Nem állt ez arányban a teljesítménnyel? Nem térült meg valahol ez a mentalitás?

– Egy ideig minden bizonnyal. Valameddig hisz abban az ember, hogy egy elhivatott ember vezet a cél felé. Rengeteg próbát ír ki, munkára használ minden pillanatot, nincs lazítás, nagyok a követelmények. Egy hangverseny sikere azonban nemcsak az múlik, milyen sokat próbáltak rá – annak sok-sok egyéb összetevője van. Mennyire elkötelezettek a muzsikások a zene iránt, milyen odaadással tudnak játszani? A Fesztiválzenekarnak ez volt az erőssége: mindenki úgy érezte, hogy valami nagyon jó dolgot alkot és teljes odaadással játszott hangszerén, minden erejével a jóra, a sikerre törekedett. Ehhez társul, vagy kellene társulnia a vezető karmester egyéni tehetségének, szuggesztivitásának, lendületének – ha mindez adott, létrejöhet egy nagyszerű hangverseny. Ha valami hiányozni kezd – elvész a lelkesedés, ha mindenkivel azt lehet csinálni, amit akarnak, ha teljesen ki vannak szolgáltatva, ha egzisztenciálisan megzsarolják őket, akkor megtörik a lendület, elvész a koncert varázsa, ami pedig eredetileg cél volt. Ezek az erős diktatúra egyértelmű hátrányai. Létrejön egy kölcsönös bizalmatlanság; a

karmester széthúzástól, klikkektől tart, fél attól, hogy mit beszélnek a háta mögött a folyosón.

– Mivel lehet valakit – ezen a szinten – megfélemlíteni?

– Például ha kilátásban helyezik, hogy amennyiben a másnapi koncerten valaki nem játszik nagyon jól, hogy ha nem azt gondolja, amit elvárnak tőle, ha nem szolgálja ki teljes egészében a „feljebbvalóját”, bármikor kirúghatják. A kirúgott muzsikusként aztán nincs jövedelme, nincs munkahelye és kiszolgáltatott helyzetbe kerül.

– Stresszhelyzetben kellett kiülni a koncertre?

– Igen, még akkor is, ha ezek feltételek nem is fogalmazódtak meg feketén-fehéren. Minden indokolt és indokolatlan követelményt a „színvonal” címkével láttak el.

És ha esetenként a zenekar másmilyen véleményét fogalmazott meg, mint a vezető karmester, akkor az hisztériázni kezd és hátat fordít az együttesnek. Mindez sokat rombol emberileg, következképpen szakmailag is.

– A magas fizetések miatt állítólag nem is szabad ezeknek a muzsikásoknak másutt játszaniuk.

– A fizetések mintegy 30%-kal magasabbak a többi nagy szimfonikus zenekarnál és szabad lenne másutt játszani, csak nem jut rá idő. A maradék szabad időt és szabad energiát pedig gyakorlásra kell fordítani, hiszen a hangszerrel való kapcsolat nem korlátozódhat a próbák és koncertek idejére. A hangképzés, skála hozzá kell, hogy tartozzon az ember életéhez. Ha erre nem jut idő, energia, akkor romlik a muzsik. Ezért sem jó, ha egy ember lát el egy olyan posztot, amire minden normális zenekarban két ember van. Ez előbb-utóbb összeomláshoz vezet.

– Hogyan vált meg a Fesztiválzenekartól? Ki mondott fel kinek?

– Végül nekem mondtak fel. Egy gerjesztett indulatokkal teli időszakban történt. A zenekar valamennyi tagja próbajáték alapján került oda, a ve-

zető karmester elbírálása alapján. 1996 szeptembere volt; a szerződések meghosszabbításának ideje újabb két évre. Ezt én is megkaptam. Két hónap múlva a minőségre való hivatkozással eltávolítottak.

A karmester azt mondta, a minőség rovására megy, ha a zenekarban stabil helyek vannak és senki nem kerülhet ki, csak be. Egyszóval sok mindent lehet a minőség számlájára írni.

– *Most szabadúszó?*

– Hathónapos felmondási időm jár le mostanában; valószínűleg a MATÁV Magyar Szimfonikus Zenekarnál fogok mint szóló oboista dolgozni, korlátozott munkaidőben. Egyébként, miután eltöltöttem húsz évet a pályán, december 1-jétől nyugdíjas vagyok.

– *Hány éves?*

– 41. Nyugdíjas szabadúszó vagyok. A tanulság számomra az, hogy nem szabad olyan helyre menni, ahol nem tisztáztak a játékszabályok, ahol nincs semmiféle érdekvédelme egy zenekari muzsikusként, ahol nincs kollektív szerződés, ahol a karmester azt csinál mindenkivel, amit akar. Ezt nem akartam elhinni, számomra ez mindmáig hihetetlen: nyolcvan ember legyen kiszolgáltatva egyetlen ember kényének-kezdvének.

Varázsszó: a művészi elképzelés

– *Winkler Orsolya hegedűs és Stephen D'Agostino karmesterasszisztens Fesztiválzenekarbeli „élményei”* –

– *Olyan fiatal még; első munkahelye volt a Fesztiválzenekar?*

W.O. – Igen. Harmadéves voltam, amikor próbajátékot hirdettek és elmentem. Örültem a sikernek, de megijedtem, mert a meghirdetett ösztöndíjas állás – szemben más zenekarokkal – teljes körű elfoglaltságot jelentett. A hiúságomnak azonban hízelgett, hogy ragaszkodtak hozzám és még diploma nélkül is a zenekar teljes jogú tagjának tartanak.

Egy ideig tartott ez a kellemes állapot; aztán nagyon rosszul esett, hogy a bátyámnak, aki trombitásként volt az együttes tagja, nem hosszabbították meg a szerződését. Ennek anyagi okai voltak és ezeket az indokokat meg lehetett, meg is kellett érteni. Annál is inkább, mert ő volt aztán az első helyen szereplő kisegítő. Ez aztán nem vált valóra és a Fesztiválzenekarba, ahol az utolsó helyen álló kisegítőnek is próbát kell játszani, olyan embereket hívtak meg ölérté, akiket még nem is hallot-

tak. Az évad végén aztán ő köszönt meg az együttműködést és többet nem jött. Ezután keretszerződést ajánlottak neki a következő évadra. Ez az évad jól sikerült, első trombitát is fűjt és senki nem jelezte elégedetlenségét. Ennek ellenére nem oldódott meg a sorsa és végleg távozott a zenekarból.

– *A bátyja sorsa ennyire meghatározta volna további helyét a zenekarban?*

W.O. – Részben befolyásolta. Ezek az események már az én negyedik évadomban, tavaly nyár elején történtek, kétszer két évadra volt ugyanis szerződése a zenekarral. Az időszak elég zaklatott volt, mert ebben az időben kellett – a szerződésekben foglaltak értelmében – bejelenteni, kinek nem hosszabbítják meg a szerződését szeptembertől. Óriási feszültség munkált a zenekarban. Egyszer csak megjelent a falon egy levél, hogy senki se számíttson hosszabbításra, majd a vezető kar-

Minden, ami a fújáshoz kell... + Premier és Paiste képviselet

Csíder Károly
Fafúvó hangszerész
mester

F&N
TRADE
MUSIC

Novotny Antal
Rézfúvós hangszerész
mester

1081 Budapest, VIII. kerület, Kiss József u. 1014. Telefon: 114-5637, Fax: 210-2790

mester mindenkivel egyenként elbeszélgetett: ki mit szeretne, mit szeretne esetleg másképp? Őszinte beszélgetést kezdeményezett, ahol mindkét fél szabadon elmondhatja véleményét, esetleges problémáit.

Nekem nem voltak gondjaim, azt azért elmondtam, hogy bántottak a bátyámmal történtek. A karmester úr pedig azt kifogásolta, hogy morgok és úgy ülök ott, mintha a fogamat húznák.

– Mi adta a végső lendületet a november 4-én kirobbant eseményekhez?

W.O. – Nem tudom még most sem. Valószínűleg egy általános rendrakási szándék, amellyel tiszta terepet akart teremteni. Feltehetően már nyáron is foglalkozott a gondolattal, és az a tény, hogy közben Stephen D'Agostinoval szorosabb kapcsolatba kerültem. Ő 1993-ban, Fischer Iván meghívására amerikai ösztöndíjjal került a zenekarhoz. Ő tanulni jött és eredetileg a zenekar fiatal karmesterprogramjába illeszkedett volna tevékenysége. Ez a program azonban nem létezett. Egy hét múlva ingyen dolgozott a zenekarban és semmit nem tanult. A munkának nagyon örült, a problémát az jelentette, hogy nem tudott tanulni, mert egyetlen instrukciót, tanácsot nem kapott.

S.D. – Időnként fagottoztam a turnékon. Úgy éreztem, gyűlöli az embereket. Egyetlen tanácsot kaptam tőle: vigyázni kell arra, hogy a muzsikusok sosem érezzék jól magukat, egyetlen pillanatra se gondolják, hogy túl jók. Gépeknek nézi az embereket, csak azt veszi észre belőlük, amit teljesítenek. Egy zenekar pedig nem teljesítő robotokból, hanem a szó humán értelmében vett emberekből áll. Én elkövettem azt a hibát, hogy mondogattam a barátaimnak: ehhez senkinek sem lehet joga. És minden visszakértültem illetékes fülekbe.

– Mi történt ezután? Volt-e retorzió?

S.D. – Egyre jobban elidegenített a zenekartól. Volt, hogy Mahler III. szimfóniát próbáltam és egyetlen szót sem szólt. Más alkalommal próbán he-

lyettesítettem és meg sem köszöntö – ez egyébként sem divat a zenekar vezetői körében. Hamarabb is eljöttem volna, ha a vendégkarmesterek nem lettek volna olyan segítőkészek és kedvesek velem.

A második szezonban vezényeltem egy Kávékoncerten. Nagy siker volt, ráadást is kellett adni. Annyi pénzt kaptam érte, mint a tutitisták. Ezután kétoldalas levelet írtam a zenekar igazgatójának. A levél indulatok nélküli, tárgyyszerű helyzetismertetés volt. A lényege pedig az, hogy ilyen körülmények között nem tudok tovább dolgozni a zenekarral.

A karmester úr megpróbált marasztalni és még valami pénzt is ígért, baráti alapon. Ezt nem fogadtam el, mert kiszolgáltatott helyzetbe kerültem volna. Annyit kértem, hogy ha üres karmester-asszisztensi állás lesz, rendes szerződés fejében szívesen megpályázom. A második levelemre választ sem kaptam és ezek után nem is köszöntek nekem.

Utána hat hónapig nem is történt semmi. Májusban jött Sir Solti György és akkor ismét beültem fagottozni. Solti egyszer csak megkérdezte: ki a karmester asszisztense és a zenekar rám mutatott. A próbán Brahmsot vezényeltem előtte és nagyon jól sikerült. Meg is kért, hogy a turnén végig én legyek az asszisztense.

Ez volt az első turné a vezető karmester nélkül, aki mindig, minden nap próbál a zenekarral. Solti György ezt nem tartotta szükségesnek, hiszen kézben volt a repertoár. Egyik próba nélküli nap valaki (Solti tudta nélkül) kitalálta, hogy én mégis próbáljak a zenekarral; így sikerült mindenkit megharagítani: a zenekart a plusz próba miatt és Soltit, mert az egészről nem tudott semmit. És amikor legközelebb Solti valóban kért egy rövid próbát, arra Gál Tamást kirepültették Olaszországba. Utólag Solti ezen is csak csodálkozott. Nem is értett semmit. Ez volt a retorzió.

Aztán meghírdették a próbajátékot az asszisztensi állásra, amiről engem nem értesítettek. Végül el tudtam menni – csak azért mentem, hogy a zenekar előtt bizonyítsam rátermettségem.

Természetesen nem én kaptam meg az állást. Mindent rossznak talált technikailag és zeneileg egyaránt. Ezután én is elmondtam, hogy mi nem tetszett az elmúlt évek során, amire azt a választ kaptam, hogy azok a dolgok művészi döntés következtében lettek olyanok, amilyenek. Azt is elmondtam, hogy tudom, mi a karmester úr trükkje, mivel tartja kézben a muzsikusokat.

– Végül hol találkoztak ezek a szálak, hogy most egyikük sincs a zenekarnál?

W.O. – 1996 őszén. Szeptember 1-jén további két évre meghosszabbították a szerződésemet. November 4-ig, az ominózus napig aztán egyetlen programot játszottunk a vezető karmesterrel, aki elég rossz idegállapotban volt. Közben a zenekarban állandóan ott ültek azok az emberek, akik őt külön informálták. November 4-én pedig egyszerűen hazaküldtek minket. Akkor azt mondták, néhány hónapig gondolkodjam otthon.

Ügyvédhez mentem, aki azonnal levelet írt és kérte, hogy tájékoztassák, milyen módosítások történtek a szerződésemben, amelyek erre a zenekar vezetését feljogosítanák. Válasz nem érkezett, csak jó másfél hónap múlva egy megkeresés az amerikai turnéra: menjek el játszani és az egy próba-időnek is tekinthető. Négy év után nem tartottam indokoltnak a próbaidőt, végül némi huzavona után január 10-én szerződést bontottunk.

A döbbenetes az, hogy ennek az embernek egyetlen tanulsága van a történetekből: nem dolgozik többé olyan zenekarral, amelynek tagjai érdekvédelmi szervezetet hoznak létre.

S.D. – Biztos vagyok abban, hogy előbb-utóbb mindenki rájön, milyen emberrel dolgozik együtt. Egyedül fog maradni a számára létező legjobb zenekarral – saját magával.

Tóth Anna

A zsákutca vége – történetek a Hangversenyzenekarról és a Filharmóniáról

S lőn sötétség.....lesz-e világosság?

– Kovács Géza, a Magyar Állami Hangversenyzenekar ügyvezető igazgatója a zenekar jelenéről, várható jövőjéről, a várva várt önállósodás terelőútjairól –

– Egy szép napon leoltották az összes villanyt az Állami Hangversenyzenekar próbatermében, éppen próba közben. Az ok nagyon egyszerű, sőt prózái: a cég, a Nemzeti Filharmónia milliós nagyságrendű villanyszámla-tartozását nem tudta és nem is akarta tovább magára vállalni a Vigadó. Mennyire volt várható, hogy a köztudottan labilis helyzetű Filharmónia egyszer magával rántja a gödörbe azt az Állami Hangversenyzenekart amely hosszú hónapok óta startra készen várja az önállósulás és az ezzel velejáró szakítás, illetve válás pillanatát?

– Ez a probléma már hosszú ideje kódolva volt abban a rendszerben, amiben a zenekar élt. A folyamatok, amelyek idáig vezettek, még nem tisztáztak, a vizsgálat még mindig tart. Természetesen más véleményen van a Filharmónia és a Minisztérium is.

Az alaphelyzet az, hogy a Filharmónia, mint oly sok költségvetési intézmény, az elmúlt év(ek)ben főlhalmozott, föl szokott halmozni adósságot, amit korábban – többé vagy kevésbé – a Minisztérium év végén rendezett. Ez a rendezés tavaly elmaradt. Tavaly ősszel már nyilatkozta több helyen, köztük a Muzsika hasábjain is a Filharmónia igazgatója, hogy 12 millió forint az intézmény hiánya, ami aztán idő közben csak nőtt. A villany lekapcsolása előtti héten tartottunk egy társulati ülést, ahol az igazgató úr ismertette a társulattal a Filharmónia gazdasági helyzetét. Ezt a társulat nagy megrökönyödéssel hallgatta és a szakszervezeti főbizalmi meg is kérdezte, hogy ha tényleg küszöbön áll az önállósulásunk, mi lesz a több

mint 20 millió forintba taksált adósságnak a sorsa? A zenekar fogja örökölni? Az igazgató úr válaszában arra utalt, hogy ezt a Minisztérium rendezi.

Mindez felerősítette a tagságban a vágyat a zenekar helyzetének rendezésére és ezt egy, a miniszter úrnak címzett levélben pontosan meg is fogalmazta. Legyünk

egy szó sem esett a művészeiről, csak a döbbenetes eseményt taglalták.

Ezek után felgyorsultak az események, amit különféle módon lehet értelmezni. A Filharmónia igazgatója összehívta az igazgató tanácsot, ahol még az is elhangzott, hogy esetleg a botrányt a zenekar indukálta és csak saját pecsenyét akarja ennél a lángnál sütögetni. Én utol-

Az ÁHZ próba közben 1997 április 15-én – avagy zenei helyzetkép (?)

önállóak végre és vessünk véget az évek óta tartó huzavonának. Éppen aláírták a tagok a levelet, amikor jött nekünk is egy levél a Vigadó igazgatóságától, amelyben fájó szívvel tudatják, hogy minden jószándékuk ellenére meg kell cselekedniük azt az ominózus barátságtalan lépést, amit aztán meg is tettek. Nincsenek olyan helyzetben, hogy ettől eltekinthesenek. Ezzel együtt nem hittük, hogy valóban megteszik.

Másnap egy japán zongoraművésznővel készültünk hangversenyre; beszéltünk a Vigadó Irodaház vezetőivel, hogy ne korán reggel kapcsolják le a villanyt, a zongoraversenyt legalább el tudjuk próbálni. Utána sajtótájékoztatót terveztünk, hogy a zongoristának kis reklámot csináljunk. Mondanom sem kell, hogy másnap reggel a sajtóban

jára gyerekkoromban hittem, hogy azért fúj a szél, mert a fák hajladoznak. Tény, hogy ha már idáig fajultak a dolgok, valóban jókor jött a zenekarnak a botrány, mert e nélkül ki tudja, meddig nyúlik az önállósodás rétestésztája. Tavaly nyáron ugyanis hivatalosan és végképp bejelentették, hogy a zenekar és az Állami Énekkar önálló nemzeti alapintézményként kezdheti meg a munkát legkésőbb 1997. január 1-jén. Lényegi változás nem történt, hiába dolgoztak ezen nagyon sokan. Volt átvilágítás, volt minden, ami az átalakulás szükséges velejárója, de ami egyben bizony lassítja a műveletet, ugyanis egy soktényezős kormányzati koncepció keretein belül történik, amelynek végcélja, hogy kevesebb kormányzati intézmény maradjon. Csökkenteni kell a Minisztéri-

umhoz közvetlenül kapcsolódó intézmények számát is, hiszen azok egy korábbi politikai, társadalmi, gazdasági struktúra leképezései voltak. Ma már másképp kell ezeket a dolgokat működtetni; nem biztos, hogy közvetlen állami intézménynek kell szerveznie a Bartók Szemináriumot vagy a Kodály Napokat, nem biztos, hogy költségvetési intézmény kell a hangversenyek szervezéséhez sem. Meg kell foglalmazni az állam feladatát és felelősségét bizonyos dolgokban, meg kell foglalmazni, hogy az állam milyen tevékenységeket támogat és ezek közül melyiket támogatja intézményen keresztül.

Budapesten például nagy versenyhelyzet alakult ki a hangversenyrendező irodák között. Mindenki maga teremti elő működési feltételeit, egyedül a Filharmónia kap erre közvetlenül állami pénzt. Jogos a kérdés: milyen alapon? És kapcsolódik még a zenekar gondja, hiszen nem gazdálkodhat önállóan, nem rendelkezhet saját vagyona felett, egyszerűen nem működik úgy, ahogy korszerűen kellene működni egy zenekarnak a 20. század végén Magyarországon is.

– *Minden jel arra mutat tehát, hogy a zenekar jobban járna, ha önálló lenne. Ezért születethetett az a vád, hogy az együttes magának rendez botrányt, ezért is várja a tagság az önállósulást. Sok pénzt hoz a zenekar a Filharmóniának?*

– Igazság szerint ezt nehéz kiszámítani, mert most, hogy a „válópör” kezdődik, némely filharmóniás kollega azt számolja, mennyi pénzt vitt el a zenekar, miközben semmit sem hozott. A zenekar azonban évek óta azon morgolódik, hogy semmit nem lát a bevételeiből; a Filharmónia pedig azt mondja, hogy a zenekar zsebre teszi a szponzori pénzeket. Erre egyszerű a válasz: a Filharmónia tegye zsebre a saját szponzori pénzét és szent a béke. Nehéz időszak következik, ha igazságot akarnak tenni. Mindenképpen meg kell őriznie mindenkinek a nyugalmát és csak a tényekre, számok-

ra szabad hagyatkozni – nem pedig az indulatokra. A konfliktusveszély akkor is nagy egy ilyen típusú szervezetben, ha éppen nincs kiélezett helyzet. Nem tiszta a kiadási és bevételi oldal, nem lehet pontosan látni, hogy mely szervezeti egységek mennyire viszik vagy hozzák a pénzt. Az azonban biztos, hogy jelenleg a Filharmónia teljesen diffúz állapotban van, hiszen a vidék mindenképpen önállóságot szeretne, mert nem érzi jól magát ebben a rendszerben, az együttesek szintén önállóságra törekcsenek, mert ők sem érzik jól magukat ebben a szervezetben. Ezek a szándékok évek óta feszítenek, ami önmagában a rossznak a jele. Egy jól működő szervezetben ugyanis a gazdasági bajok közepette inkább a kohézió dolgozik. Még mielőtt én az Állami Hangversenyzenekarhoz jöttem, már a vidéki irodák (a Filharmónia megkerülésével) a Minisztériumba mentek és önállóságot kértek; a zenekar is régóta erre törekszik. Akkor miért van az, hogy a rendszerváltás (-váltogatás) óta eltelt jó néhány esztendő, és még mindig itt tartunk? Ha mindenki Barabást mondott, akkor ki mondott Krisztust?

A zenekar az önállóságot várja már csak a tisztánlátás miatt is. Ha lekapcsolják a villanyt, akkor csak így tudhatjuk meg, miért teték. Ha turnéra megyünk, tudjuk, mennyi a bevételünk (és a kiadásunk), ha egy hónapban ötször is meghívjuk Claudio Abbádót, akkor tudjuk, hogy abban a hónapban éppen miért veszteséges a költségvetésünk.

Korszerű menedzsmentre is szüksége lenne a zenekarnak és ez nincs meg jelenleg. A Filharmóniának vannak ilyen jellegű irodai egységei, de ezeknek nem elsőrendű feladatuk a zenekar kiszolgálása. Egy korszerű zenekar manapság elképzelhetetlen egy igazán jó kommunikációs szakember nélkül, nemzetközi ügyeit egy kézbe kellene fogni, kellene egy szponzor- és egy programmenedzser. A következő, az

1997/98-as szezon még nincs teljesen kész, ami szakmai szűgyen.

– *Mi ennek az oka? Az, hogy bizonytalan a költségvetés?*

– Semmit nem tudunk. Nem tudjuk, hogy a következő évadban mely koncerteket rendezi a Filharmónia, mely koncerteket rendezhetjük mi és mely koncerteket tudjuk más hangversenyrendező cégekkel, szponzori koncertekként megtartani. Nem tudjuk, hogy mennyi pénzből gazdálkodunk, nem tudjuk tehát, hogy mely karmestereket, szólistákat hívhatjuk meg. És ez az állapot évek óta tart. Tervezünk ugyan, de ebben egyre több a vajákosság és a szerencsejáték.

– *Ha megkapnák az önállóságot, hány emberrel tudnák az együttest működtetni?*

– A két együttes mindennel együtt kb. kétszáz főből áll – ebben benne vannak a zenekari muzsikusok, a kórus, a színpadtechnikusok és minden vezető. Ehhez 16-18 fő kiszolgáló személyzetre lenne szükség. Ez a szám bizonyos kompromisszum eredménye, mert bolderabb időkben ez a szám 18-20 kellene legyen. Annál is inkább, mivel ez továbbra is költségvetési szervezet marad, ami nagy biztonságot és súlyos béklyókat is jelent. A kincstári törvény értelmében nagyon szigorú gazdasági-könyvviteli rendet kell betartani, ami valamilyen szintű adminisztratív létszámot mindenképpen megkövetel.

Jelenleg nem is tudom, hogy miről beszélhetünk, mert annyira kussa gazdaságilag és jogilag a zenekar helyzete, hogy ez tankönyvbe kívánkozik: a zenekar ugyanis jogilag nem létezik, nincs alapító okirata, nincs önálló gazdálkodása, szervezeti egység egy költségvetési intézményen belül. Önálló menedzsmentje sem igen van. Hosszú évek alatt, lépésről lépésre szerzett egy korábbi raktárt, amiből irodát alakított ki – saját költségén, magánalapítványának pénzéből. Egy hangversenyrendezőt csábított el a Filharmónia apparátusából, aki a zenekar

minden koncertjét rendezi. Van, amikor van titkárnő, van, amikor nincs. Van egy főállású igazgató, van egy intendáns, aki a zenekar kürtművésze, van egy hangszerjavító, és van két színpadmester.

Úgy gondolom, hogy érvényes egyik kedvenc mondásom, a 20. század remek *bon mot*-ja. Egy francia repülőgépgyárban, a falon egy hatalmas lódarázs képe lóg és alatta a felirat: A lódarázs alkatánál fogva alkalmatlan a repülésre. Ezt ő nem tudja, ezért repül.

– *De ha most, mondjuk szeptembertől mégis zöld utat és ezzel valamilyen gazdasági lehetőséget kapna az önállósuláshoz, lennének ötletei, kikkel kezdené meg a munkát? Eljátszott már ezzel a gondolattal?*

– Én inkább azzal a gondolattal játszodom mostanában, hogy előbb-utóbb szavahihetetlen ember leszek. Jónéhány szakemberrel ugyanis már tárgyaltam. Jónéhány módosított időpont volt; először arra buzdítottam őket, hogy január 1-re temperálják fölmondásukat jelenlegi munkahelyükön, mert attól kezdve nagy szükség van itt rájuk. Aztán lett március 1., most a július 1-t helyezték kilátásba – lehet, hogy aztán nem is marad szakember, aki elhiszi, amit mondok. Arról nem is szólva, hogy a zenekar Varga Gilbertet kérte fel, legyen a művészeti vezetője. Ügynökségétől hente kapom az egyre zaklatottabb hangú faxokat; mi történik itt, ők nem értik. Mindenki azt mondta, hogy önállóak leszünk, most nem értik a helyzetet. A szerződést pedig csak önálló státuszú zenekarral köti meg a művész. Szeptembertől indulna – az előzetes megállapodás szerint – az együttműködés és ehhez igazították Varga Gilbert programjait az elkövetkezendő szezonban. Eközben a világ legjobb zenekarainak mércéjével méri a Magyar Állami Hangversenyzenekart. A Birmingham Symphony Hallban, amikor a Bécsi Filharmonikusok és a Londoni Szimfonikusok koncertje közti estén játszik a zenekar, nem lehet minden székre egy kétoldalas ismertetőt tenni, amely arról szól,

hogy azon a napon éppen miért nincs csúcsformában az együttes.

– *Ha most mégis megtörténik a szétválás és Ön mégis szavahihető ember maradhat, mi lesz a vagyonokkal? A hangszerek például kinek a tulajdonát képezik majd?*

– Tudomásom szerint vagyongfelmérést végeznek majd a Filharmóniánál, de mindenképpen az az álláspontunk, hogy a hangszerek a zenekaré legyenek. Úgy hírlík, hozzánk kerül a kottatár is, országos hatókörrel, bizonyos limitált bérleti díjak (és nem piaci árak) érvényesítésével. Hogy aztán mi lesz sok olyan vagyontárggyal, ami jól jönne a zenekarnak, azt nem tudom.

A Minisztérium tervei szerint három közhasznú társaság öröklí meg a Filharmónia hangversenyrendező tevékenységét. Dunán inneni, dunántúli és egy budapesti. Ezekkel az együttesek kötnének valamiféle megállapodást, az úgynevezett szolgálati hangversenyek számát illetően. Ez azt jelenti, hogy az együttesek, mint nemzeti kulturális alapintézmények a vidék hangversenyéletében a fizetésükért vennének részt bizonyos számú fellépések külön honorárium nélküli abszolválásával. Ez eddig is így volt; mind a zenekar, mind a kórus legkevesebb 8, legtöbb 14 koncertet adott vidéken. Föl nem merült bennünk, hogy ez ne legyen így a jövőben is. Budapesten kicsit izgalmasabb a helyzet; nem igazán tudjuk definiálni azt az állami feladatot, amit mi, saját hatáskörünkön belül ne tudnánk megrendezni műfajunkon belül. Ha a Minisztérium mégis előírja számunkra, hogy Budapesten is tartsunk ilyen koncerteket, az vélhetően azért történik, hogy ily módon is segítse az irodát. Ez ellen kissé ágalunk, hiszen minden ilyen alkalom a bevétel lehetőségétől foszt meg minket. Boldogan adnánk egyébként mindenkinek ingyenkoncertet, ha a zenekar nem szorulna bevételre. Hangsúlyozom, vidéken más a helyzet, ott a magántőke nem vesz annyira részt a kulturális életben és egyáltalán, mások a gazdasági viszonyok, pénzügyi lehetőségek. Mi továbbra is járunk és szívesen járunk vidékre,

– *A jelenlegi konstrukcióban, amikor a szálak azért már nem olyan szorosak a Filharmóniával, ki dönti el, hogy az Állami Hangversenyzenekar milyen szólistával lép fel? Kényszerítheti-e az együttest a Filharmónia egy-egy személy fogadására, elfogadására?*

– Az elmúlt években nagyon sokat finomodott ez az együttműködés. A zenekar nagyon határozottan kezdte hallatni a hangját az ellen, hogy programokat, szólistákat, karmestereket erőszakoljanak rá. Sőt – bizonyos korlátok között – az utóbbi egy-két évben ez már-már korrekt, esetenként gyümölcsöző kapcsolattá kezdett alakulni. Annál is inkább, miután a Filharmóniának nem volt pénze olyan szólistákra és karmesterekre, akikkel a zenekar szívesen dolgozott volna. Még így is előfordult, hogy a zenekarnak esetleg eszébe sem jutott volna azt az előadóművészt, karmestert meghívni, olyan programot összeállítani, amelyben végül belekényszerült. Ezt szolgálatként fogtuk fel. Boldogok lennénk, ha mi magunknak tervezhetnénk. Bízunk abban, hogy nagyon sok szunnyadó energiát felszínre hoz ez a bizonyos változás. S hogy ez így is lesz, arra jó előrejelzés a legutóbbi igazgatótanácsi értekezlet. Több vidéki iroda vezetője is jelezte, hogy olyan kulturális szervezők, akik korábban megszakították a kapcsolatot a Filharmóniával, most a változás hírére együttműködési szándékukat jelezték, pénzt tettek le az asztalra. A pécsi kolléga elmondta, hogy a kaposváriak máris pénzt kínáltak és együtt szeretnének dolgozni azzal a könnyen áttekinthető szervezettel, amelytől előzőleg bizony elfordultak. Elmesélték, hogy eddig, ha szponzori pénzt szereztek, azt Budapestre kellett utalni és gyakran csak töredéke érkezett vissza arra a koncertre, amire a támogató azt az összeget szánta.

Meggyőződésem tehát, hogy a várva várt átalakulás áttekinthetőbb, korszerűbb és minden tekintetben tisztességesebb feltételeket teremtet a szervezőnek, befektetőnek, művészeknek és közönségnek egyaránt.

✱

Ásó, kapa, nagyharang....

– költségvetési intézményből közhasznú társaság – beszélgetés Koncz Erikával, a Művelődési és Köznevelési Minisztérium főosztályvezetőjével a Nemzeti Filharmónia, a Magyar Állami Hangversenyzenekar és az Állami Énekkar további sorsáról –

– *Bombaként robbant a zenei közéletben az a hír, mely szerint a Magyar Állami Hangversenyzenekar egyik próbáján a Vigadó épület dolgozója lekapcsolt minden villanyt. A lépést azzal indokolták, hogy a Nemzeti Filharmónia sok millió forinttal tartozik az ELMŰ-nek, amit a Vigadónak nem áll módjában tovább hitelezni. Az eset után természetesen mindenkit megkérdeztek, aki bármit is tudott, tudhatott a dologról. A riport- és hírdömping után az az érzésem támadt, mintha némi szándékosság, vagy szándékolt passzivitás hagyta volna idáig jutni a Nemzeti Filharmóniát, amely hosszas türelmi idő után sem volt képes csökkenteni szokásos deficitjét.*

– Ezt a fogalmazást ugyan kicsit erősnek érzem, de kétségtelen, hogy a Nemzeti Filharmónia elég hosszú türelmi időt kapott sorai rendezésére. A Minisztérium állásfoglalása ebben a kérdésben már régóta az, hogy a fontos tevékenységeket kell finanszírozni, nem pedig különböző intézményeket. Ezért döntött úgy, hogy néhány együttest – köztük a Magyar Állami Hangver-

senyzenekart, az Állami Énekkart – nemzeti kulturális alapintézményként tart fenn, a Filharmónia koncertszervezési részlegét azonban önállóságra ösztökéli.

– *A Magyar Állami Hangversenyzenekar viszont csaknem egy éve kész a „válásra”; egyre csüggedtebben veszi tudomásul az újabb és újabb határidőket. Szeretné már tudni, milyen anyagi kondíciókkal kezdheti önálló életét, öröklí-e például az adósság ráeső részét, mire számíthat egyáltalán?*

– Elképzeléseink szerint új feltételekkel indítanánk nemzeti intézményeinket. Megértjük aggodalmaikat, de nem tudjuk jobban gyorsítani az átalakulást. Egy évvel ezelőtt nagyon határozottan arra kértük az intézményt, hogy próbálja ésszerűsíteni szervezetét. Többször tárgyaltam az igazgató úrral arról, hogy milyen gazdasági formában lenne célszerű a budapesti koncertirodát működtetni. A Művelődési és Köznevelési Minisztérium közhasznú társaságról, az igazgató úr alapítványról beszél. Alapítványt azonban nem lehet saját vagyon nélkül létrehozni.

– *Nem rossz megérzés tehát az, hogy volt némi szándékosság a dolgok illetén alakulásában?*

– Inkább úgy mondanám, hogy nem akarjuk tovább nyújtani ezt az állapotot. Az együttesek munkáját, létét veszélyezteti a stagnálás, a bizonytalanság. A legfontosabb azonban az, hogy megmaradjon az érték, a művészeti munka és a hangversenyrendezés. Ehhez azonban a szervezet racionalizására van szükség.

– *Elég sajátos és hatékony módja ez annak, hogy egy vezetőt meggyőzzenek a távozásról. Régebben (de azért nem is olyan régen) ilyen esetben egyszerűen leváltották és mást neveztek ki helyette. Nem lett volna ez a célra vezetőbb, esetleg már hónapokkal ezelőtt?*

– Nem ez volt a fő szempont. Az átalakuláshoz idő kell. Számkra a változás szükségszerűsége megkérdőjelezhetetlen. A kialakuló új intézmény vezetőjének személyéről még nincs döntés.

– *Milyen módon funkcionál majd a Filharmónia, amely eddig az egész országra kiterjedő koncertszervezéssel foglalkozott?*

Hangszerkereskedelmi és szolgáltató Kft.

1077 Budapest,
Dohány u. 86.
Tel./fax:
142-3623

Nyitva:
hétfő-péntek
9.30-tól
18.00 óráig

Új és használt hangszerek vétele, eladása,
igazságügyi szakértő véleményezése, szakbecslése.

Vonós, pengetős hangszerek készítése, javítása.

Alkatrészek, tartozékok, kiegészítők forgalmazása:
húrok, vonók, tokok, huzatok, állványok stb.

– Közhasznú társaságként úgy, hogy lenne egy nyugat-, egy kelet-magyarországi és egy budapesti iroda. Tiszta lelkiismerettel állíthatom, hogy alaposan tanulmányoztam a szervezet működését, végigjártam a vidéki irodákat is. Azokkal nincs is gond, hiszen alig néhány emberrel működtek eddig is. Abban még meg kell állapodni, hogy az adminisztrációs központ Pécs mellett Debrecenben, vagy Miskolcon legyen. A budapesti irodát kis létszámmal kívánjuk működtetni. Budapesten ugyanis számos koncertszervező cég működik jól és hatékonyan, itt piaci helyzet van, ennek meg kell tudni felelni. A Minisztérium egyébként nem akarja csökkenteni az erre a célra átadott pénzeszközöket, és a lehető legnagyobb mértékben a szakmai feladatok ellátására kívánja fordítani azokat.

– *Lehet-e prognosztizálni azt, hogy – ismerve az állandóan emelkedő árakat – versenyhelyzetben tud maradni a már átalakult koncertiroda?*

– Ha ez a szándéka, biztos sikerül is. Nagyon sok kiaknázatlan lehetőség van Budapesten, amivel ezt elő lehet segíteni. Itt vannak például az ifjúsági hangversenyek: nagyon jók, szükség is van rájuk, de miért kell mindegyiket a méregdrága Zeneakadémián rendezni? Jó, ha minden hangverseny-látogató gyerek megnézi belülről is a Zeneakadémiát, ám egy-egy bérleten belül más helyszínek is szerepelhetnek: magam is egyre több olyan teremmel találkozom, amely alkalmas ifjúsági koncertek rendezésére. A zug-

ló, a ferencvárosi, a budafoki, az óbudai gyerekek (és még sorolhatnám a főváros különböző kerületeit) lakhelyükhöz közel is meg tudnák hallgatni ezeket a hangversenyeket; és minden bérletben egy alkalmat meg lehetne hirdetni a Zeneakadémián is. Ilyen törekvések minden bizonnyal találkozónak az egyre inkább önálló, jó értelemben vett lokálpatrióta önkormányzatok elképzeléseivel is, amelyek bizonyos mértékig támogatnák is a rendezvényeket.

– *A hivatalos vélemény szerint ezek az ifjúsági bérletek többnyire mind elkelnek. Ennyire jelentéktelenek lennének ezek a bevételek?*

– Igen, és éppen ez a másik komoly probléma. Ma, amikor egy színház- vagy mozijegy 500 forintba kerül, nem lehet ugyanennyiért kínálni egy koncertbérletet. És nemcsak azért, mert piaci szempontból ez egy lehetetlen összeg, hanem mert saját magát degradálja a dolog. Ennyiért sokan tényleg csak megveszik a bérletet, de még annyit sem ér az egész, hogy szombat délután eljöjjenek otthonról emiatt. Nem is indokolt minden gyereknek egyformán ilyen olcsón adni. Mint minden támogatást, ezt is differenciálni kellene. Kerüljön a bérlet háromszor-négyszer ennyibe és aki nagyon szeretne jönni, de nem tudja megvenni, az kapjon támogatást. Így nagyobb a garancia arra, hogy aki megveszi, meg is becsüli és a zenét is meghallgatja.

– *A kezdeményezés feladata tehát mindenképpen a Filhar-*

móniáért: keresse meg azokat a lehetőségeket, amelyekkel rentábilisan lehet megszervezni a budapesti hangversenyek ráeső részét. Milyen jellegű apparátus kell ehhez?

– Új szemléletű, rugalmasabb szervezet kell ehhez. Bizonyos időszakonként váltás kell, ezt a nyugati menedzsment is nagyon jól tudja. Az új emberek még nem fáradnak bele a megszokottba, észrevesznek új dolgokat. Ez egy óriási váltás ennek az intézménynek, illetve a koncertszervező részlegnek. Versenyhelyzetbe kerülnek a többi irodával.

Ha ennek az lesz az eredménye, hogy az Állami Hangversenyzenekar és az Állami Énekkar önállósul, tiszta helyzetbe kerül mint nemzeti kulturális alapintézmény, és ha a koncertszervezés kis létszámú, rugalmas intézményként beindulhat és a felszabaduló összegeket szakmai feladatokra lehet fordítani, már nyertünk.

– *Milyen összegek szabadulnak fel?*

– Azok, amelyek a leépítés, létszámcsökkenés következtében felszabadulnak. Ezek ott maradnak a közhasznú társaságnál, a Minisztérium ezt nem veszi el. A nemzeti alapintézményeket is egyébként nagyon ésszerű apparátussal kell létrehozunk és hatékonyabb ösztönzési rendszerrel. A művészek a zsebükön érzékeljék és értékeljék például, hogy egy vidéki koncerten szerepeltek, legyen nekik fontos az a fellépés. Itt is kis létszámra és mozgékonyagra van szükség.

✱

Történet az elásott csatabárdról

– *Sír László, a Miskolci Szimfonikus Zenekar elnökének az együttes valamint a Nemzeti Filharmónia és annak várható utódszervezete közötti rendezett viszonyokról –*

– *Milyen szervezeti formában, kinek a fennhatósága alatt illetve támogatásával működött és működik jelenleg a Miskolci Szimfonikus Zenekar?*

– A Miskolci Szimfonikus Zenekar megalakulása, 1963 óta a

Nemzeti, akkor még Országos Filharmóniától szerkezetileg elkülönülten, jogilag teljesen függetlenül, de tevékenységét tekintve azzal szoros kapcsolatban működött. A zenekar mindig is városi (korábban tanácsai, 1990. óta önkormányzati) fenntar-

tású művészeti együttes volt. Az, hogy tevékenysége mégis a Filharmóniához fűzte, a koncertélet szerkezetének egyenes következménye volt. A Filharmónia, mint monopolhelyzetben lévő hangverseny-rendező cég szervezett és finanszírozott

szinte minden koncertet és a zenekar is csaknem kizárólag ezeken a rendezvényeken tudott szerepelni.

– *Mennyire jelentett ez a struktúra biztos szakmai (és anyagi) egzisztenciát az együttes számára?*

– Szakmailag biztos, de meghatározott mozgásteret engedett a zenekarnak. Anyagi szempontból ez a biztonság az ország anyagi helyzetével együtt devalválódott: a fellépésekért a kezdetektől fogva 27.000.-Ft-ot kapott a társulat, ami induláskor még a költségvetésünk 30%-át jelentette, a nyolcvanas évekre már a 10%-át is alig, a nyolcvanas évek végére pedig 1% alá csökkent.

– *Hogyan kezdődött az elszakadás és az önállóvá válás?*

– A kilencvenes évekre megszűnt a Filharmónia addigi monopóliuma és ezzel együtt csökkentek anyagi lehetőségei is. A koncertek száma szükségszerűen kevesebb lett, ezt viszont a zenekar saját erőből – elsősorban pályázatok révén – pótolni kényszerült. A Filharmónia természetesen ezután is jelen volt, hiszen nemcsak zenekari esteket rendez és továbbra is éltek az ifjúság számára létrehozott sorozatok. Hogy valamennyire érzékeltessem az arányt: a térségben a Filharmónia mintegy 160 koncertet szervez évente, ebből a zenekar kb. ötvenben érdekelt.

– *Az új arányok hogyan jelentkeznek a miskolci zenekar életében?*

– Ebben az évadban 31 felnőtt közönségnek szánt koncertünk volt, amiből 18 volt a bérletes előadás. Ebből hetet finanszírozott a Nemzeti Filharmónia, 19-et a Miskolci Szimfonikus Zenekar, ötöt pedig más szervezetek. A Miskolci Szimfonikus Zenekar ezen kívül félmillió forinttal járult a városban és a megyében rendezett több, mint száz ifjúsági hangversenyhez.

Annak ellenére, hogy a koncertek többségét a zenekar maga finanszírozza, a rendező továbbra is a Filharmónia – a bekerülési költség-

gek 10%-át kitevő jutalék ellenében. Egyébként az általunk fizetett hangversenyek teljes jegy- (és bérlet-) bevétele a zenekart illeti.

Összességében ebben a most záruló évadban az ifjúsági koncertekhez nyújtott támogatással együtt a zenekar kb. 10 millió forintért rendelt szolgáltatást a Filharmóniától. A kapcsolat tehát gyakorlatilag tisztán kölcsönös érdekeken nyugvó üzleti kapcsolat.

– *Folytatható-e ez a tendencia akkor, ha a Filharmónia végrehajtja a tervezett szerkezetátalakítást?*

– A Nemzeti Filharmónia Miskolci Regionális Központja meggyőződésünk szerint képes a feladatok magas szintű ellátására, és a Miskolci Szimfonikus Zenekar a rendezési teendőket továbbra is a Nemzeti Filharmóniával vagy annak létrejövő utódszervezetével kívánja lebonyolítani. Így a zenekarnak sem kell fenntartani egy rendezőirodát annak személyi és dologi járulékaival, és szerződéses kapcsolattal megnyeri az itt dolgozó munkatársak sokéves és igen magas szintű hangversenyrendezői tapasztalatait.

Ezért aztán nem gondolom, hogy a továbbiakban esetleg közhasznú társaságként, regionális szervezatként működő Nemzeti Filharmónia (illetve annak kelet-magyarországi irodája) jelentős változást eredményezne számunkra a jelenlegi struktúrához képest, amennyiben az miskolci régióra „eső” állami támogatás összege nem csökken. Ennyi pénzre ugyanis mindenképpen szükség van, amennyiben tartani kívánjuk a hangverseny-élet jelenlegi volumenét.

– *Biztatónak itéli a jövőt?*

– Ha a Nemzeti Filharmónia szervezeti megújulása az eddig ismert módon és keretek között megy végbe, Miskolc szerencsés helyzetben lesz, hiszen egy helyben működő filharmóniai szervezettel kell a már korábban kialakult jó kapcsolatot fenntartania. Nem tudom, milyen változást jelent majd ez az átalakulás a régió, egész Kelet-Magyar-

ország más megyéi és többi zenekara számára, hiszen innen nem ítéltető meg, hogy a Budapesttől való elszakadás és – legalább is áttételesen – a Miskolchoz való tartozás mennyiben változtatja meg pozíciójukat.

– *Mi történik akkor, ha mégsem kapja meg a régió a korábbi támogatást, vagy esetleg másképpen oszlik majd meg a kapott összeg a helyszínek, együttesek között?*

– Ha bármilyen oknál fogva csökken az állami szubvenció, a zenekarok – köztük a Miskolci Szimfonikus Zenekar – a rendezésre szánt, de így kieső összeget nem fogják tudni teljes egészében pótolni. Természetes, hogy Miskolcon továbbra is megrendezzük az összes felnőtt és ifjúsági hangversenyt. Ugyanakkor – miután ez a város együttese – nincs garancia arra, hogy bármilyen mértékben is tudnánk az apróbb települések koncertjeit finanszírozni, még azokat sem, amelyeken a Miskolci Szimfonikus Zenekar játszana. Ez pedig az ifjúsági hangversenyek mintegy 20%-át jelentik.

Programunkat és repertoárunkat eddig is mindig a Filharmónia dramaturgjával közösen, de saját akaratunkat és elképzeléseinket kellő hatásokkal érvényesítve alakítottuk ki, és ezt így terveztük a jövőben is. Ez optimális helyzet, mivel a Filharmónia az utóbbi években egyáltalán nem befolyásolta a zenekar tevékenységét, a zenekar léte és működése tehát függetlenné vált a Filharmóniától.

Ezért aztán továbbra sincs szándékunkban önálló hangversenyrendező apparátust létrehozni és fenntartani; a városban továbbra sem működik semmiféle gazdasági formában komolyzenei sorozatokat szervező társaság vagy magánvállalkozás. Számunkra tehát az a szükséges és jó megoldás, ha a továbbiakban is a Nemzeti Filharmónia utódjaként létrejövő és miskolci székhelyű közhasznú társasággal rendeztetjük meg hangversenyünket.

Tóth Anna

Győr – új helyzet, régi ideálok

Szakma és humánium

– beszélgetés Medveczky Ádámmal, a Győri Filharmonikus Zenekar új karmesterével –

– Új helyzetben kezd dolgozni a következő évadtól: szemben eddigi budapesti „munkahelyével” most a Győri Filharmonikus Zenekar vezető karmestere lesz. Mi motiválta, hogy megpályázza ezt a státuszt? Ismerte-e annyira korábban a zenekart, hogy bizalmat szavazott az együttes szakmai színvonalának, emberi miliőjének?

– A kérdéscsoport második részére szeretnék először válaszolni. A győri zenekarral huszonöt éve rendszeren dolgozom; a Filharmónia révén

kevés olyan szezon volt, amelyikben ne szerepeltem volna valamilyen formában az együttes programjában. E felkérések nemcsak hangversenyeket jelentettek, de közvetlenül a zenekar részéről különböző rendezvényeken, turnékon való részvételt is. A Keresztény Értelmiségi Szövetség évenkénti novemberi gálaestjén már hagyományosan felkérnek vezényelni, de a napokban is, még mielőtt hivatalosan életbe lépne a szerződésem, utazom a zenekarral Kesz-

helyre, a Balatoni Fesztivál nyitóhangversenyére. Mindig nagyon jól érzem magam ezzel a társulattal.

Nem szeretem a múltat bolygatni; előzményként tehát csak annyit, hogy ősszel megváltam a MATÁV Magyar Szimfonikus Zenekartól és az így támadt űrt pótolni láttam ezen a módon. Erre a munkára engem meghívtak, felkértek – minden feltétel megvolt tehát ahhoz, hogy jó légkörben kezdődjék majd az új évad. Győr közel van Budapesthez, közlekedési gondok sem akadályozhatják tehát a zavartalan munkát.

– Az együttes méretei, lehe-
tőségei (hangszerállománya, kísé-
gítők alkalmazásának anyagi bázisa) kény-
szerítik-e valamilyen műsorrendbeli
kompromisszumokra az eddig vezé-
nyelt zenekarokhoz képest?

– Nem gondolom, hogy erre kényszerülnék. Az Operaházzal ezt nem is nagyon lehet összehasonlítani, hiszen ott adva van egy létszám; a vonósok száma (a maximált 12 prímhegedű) például mindig kevesebb, mint ami mondjuk egy Wagner vagy egy Richard Strauss műhöz optimális lenne. Ezt az árok mérete limitálja még akkor is, ha azt kiszélesítették négyes fákhoz, nyolc kúrthöz, öt trombitához és öt harsonához. Ami a többi feltételt illeti, azzal azért még kell ismerkednem. Az első két-három hónapban meg szeretnék ismerkedni a körülményekkel, amelybe a pontos létszám, a hangszerállomány is beletartozik. Én nem vagyok az a típus, hogy ha valahova belépek, azonnal nagykanállal nyúlok a levesbe... A látványos újítás többnyire elkapkodott, indokolatlan lépésekhez vezet. A zenekart ismerem és régóta ismerem a zenekar vezetőjét, Baross Gábort, akivel az eddigi gyakorlat alapján nagyon jól együtt tudok működni. A jövő szezont is már együtt alakítottuk ki. Az elsődleges feladat ugyanis – és ez közhelynek hangzik, de nem az –, hogy megfelelő próbaszámmal megfelelő színvonalú hangversenyt tudjunk adni a közönségnek; minden egyéb csak ezután következhet. Természetesen maximális felkészülési lehetőségéről

kell gondoskodnom azokra a koncertekre is, amelyeket nem én dirigálok majd.

Úgy látom, a filharmóniai hangversenyeken túl is nagyon széles a győri zenekar működési területe. Lehetősége van arra, hogy bérleti koncertjére olyan kiválóságokat hívjon meg, mint a Párizsi Conservatoire Zenekara, Jörg Demus, Kocsis Zoltán, Perényi Eszter és Perényi Miklós – e nevek fémjelzik egy bérlet minőségét. De a vendégszerpel majd a szombathelyi és miskolci zenekar is. Ebből a nyolc bérleti hangversenyből – ahogy illik – négyet vezényel majd. Ezeken kívül dirigálok a zenekar saját rendezésű koncertjeit, amelyek egy-egy (nemzeti vagy egyházi) ünnephez kötődnek, a tervben még nem szereplő ifjúsági hangversenyeket, a közönségnek szervezett kíváncsiújságát. Az a kíváncsi, ha a közönség minden rétegének, széles repertoárt, akár könnyedebb műfajokat is tud játszani a zenekar.

Szerződése három évre szól. Távlati terveket – amelyek azért vannak – majd csak némi idő elteltével tudok mondani. Amit egyelőre a zenekarról tudok, az emberileg és művészileg egyaránt nagyon pozitív és magát a várost is nagyon szeretem.

– *Akkor, amikor elfogadta a zenekar felkérését, volt-e valamilyen, a munkáját érintő feltétele, amelynek teljesítéséhez ragaszkodott? Akár repertoárban, akár más kérdésben?*

– Nem. Sem repertoárban, sem időpontokban, sem próbaszámban nem ragaszkodtam valamilyen elképzeléshez; nem is voltak ilyen feltételeket motiváló kötöttségeim. A próbák mennyiségének, menetének kialakításának rendjét tudomásul vettem és ameddig ez jól funkcionál, nem szeretném megbotlygatni. Felelősen tartok jól működő dolgokat lerombolni. Számomra csak a szakmai minőség szinten tartása, javulása a cél az első periódusban – szervezeti dolgokon csak ezután érdemes gondolkodni.

– *Megvan-e a megfelelő segítség a munka előkészítésében, szólamprobákban – különösen olyankor, amikor Ön nincs jelen?*

– A szólamvezetők és a koncertmesterek ezzel nagyon komolyan foglalkoznak, de az én szerződésemben is benne van a felkészítés azokra a koncertekre is, amelyeket nem én vezényelek és én ezt komolyan is veszem. Külö-

nösen a nehezebb műveknél, mint amilyen például a tervezett Mandarin-szvit. Izgalmas és érdekes dolog egy olyan helyen dolgozni, ami nem Budapest.

– *Amikor vendégkarmesterként dolgozott a zenekarral, tapasztalt-e olyasmit, hogy a győri közönség a saját együttesével másképp viselkedett – melegebben üdvözölte, jobban ünnepelte –, mint a budapesti közönség az ott fellépő zenekarokat?*

– Meghittebb a kapcsolat a vidéki közönség és zenekara között.

– *Érvényes ez az Ön személyére is?*

– Nem tudom, hogy az én személyemnek szólt-e, de a közönség ott engem mindig meleg szeretettel fogadott minden alkalommal és a mostani munka kapcsán is sok kellemes megnyilvánulást tapasztaltam.

– *A MATÁV Magyar Szimfonikus zenekarral minden kapcsolata megszakadt, vagy évad végéig folytatja ott a munkát?*

– Nem szakadt meg minden kapcsolatom, hiszen van két felkérésem a jövő évadra is. De nem is dolgozom már ott; amint lehetett, eljöttem, mert számomra lehetetlenné váltak a körülmények.

– *Anyagi szempontból?*

– Nem, erről szó sincs. Ez a kérdés nálam amúgy is csak ötödrangú helyen szerepel. A munka feltételei változtak meg olyan irányban, amit nem tudtam vállalni. Ezért sem akarok én itt azonnal falrengető újításokat – szeretnék végre nyugodtan dolgozni. A folyamatos, szorgalmas munka eredményében inkább hiszek, mint a hirtelen, radikális változásokban – bár lehet, hogy néha azokra is szükség van.

– *Volt már olyan, hogy fel-emelte a hangját?*

– Volt, de ritkán. És Győrben még soha.

– *Szakmai vagy emberi okok váltották ezt ki?*

– Mindig emberi okok. Tévedni ugyanis lehet, de felelőtlenül, fegyelmezetlenül, ellenségesen nem szabad viselkedni.

– *Fontos tehát, hogy a zenekarban ne legyenek belső feszültségek; ilyenek ne befolyásolják rossz irányba a munkát.*

– Nagyon fontos. A feszültség fárasztó, kevésbé enged koncentrálni, nem lehet igényesnek lenni, nem lehet

maximálisan a zenei kifejezésre törekedni. Az emberben ugyanis sok a belső feszültség, ezt nem érdemes mesterségesen növelni. Nem az a célom, hogy megnehezítsem a muzikusok életét. Nem is lehet tartósan, egyenletesen jó munkát végezni állandó feszültségben.

– *Van-e ennek a zenekarnak valamilyen kapcsolata az ottani színházzal, a győri operatársulattal? Érzése szerint bele fog-e kapcsolódni abba a munkába?*

– A munkakörömnél fogva erről nincs szó. Ha erre meghívást kapnék, azt szívesen elfogadnám, de ez nincs összefüggésben a zenekari munkámmal. Az együttes egy rész rendszeresen kíséget a színházban. Ezt ott bele is kalkulálják a próbafolyamatba, de a színpadi próbákban már a kíségetőknek is ott kell lenniük. Egyeztetnünk kell tehát a munkákat, hiszen Győrnek a színház is nagyon fontos.

– *Tervezi-e kamatoztatni a hosszú évek során kialakult kapcsolatrendszerét, ami kiváló szólistákhoz és karmesterekhez fűzi? Hiszen a felkérések sorsát gyakran ilyen személyes kapcsolatok döntenek el.*

– A jövő évadra már megvan a szerződések. Ami a távolabbi jövőt illeti, a Filharmónia által közvetített karmesterek, szólisták mellett természetesen javaslatot teszek majd olyanokra, akikről jó referenciáim vannak. Személyekre konkrétan még nem gondoltam, de mindazokat szívesen látja az együttes, akik az ország zenei életében meghatározó szerepet játszanak, legyenek zongoristák, vonósok, fúvósok, vagy akár énekesek.

– *Minden jel arra mutat, hogy a vidéki városok zenekarai egyre fontosabb és nagyobb szerepet kapnak majd az adott környék kulturális életében. Ha az első három éven túl is gondolkodik, tervez-e valamilyen határozott munkakapcsolatot a zenekar és a Győrben működő Zeneművészeti Főiskola között például az utánpótlás biztosítása érdekében?*

– Erre határozottan gondolok, hiszen az utánpótlás valahol valóban a helyi oktatás függvénye is. Hogy ennek milyen formái lehetségesek? Ezt majd annak idején tisztázni kell; a kapcsolattartás fontossága azonban nem kérdésjelezhető meg. Gyakorlatszerzés és munkalehetőség szempontjából egyaránt érdemes a főiskolások foglalkoztatására fi-

gyelni. Meglátjuk, mennyire kerülhet sor létszámbővítésre.

– *Cserére nem is gondolt?*

– Nem.

– *Ha már utánpótlásról és főiskoláról van szó – Ön szerint a Zeneakadémián megfelelő szinten és súllyal kezelik a zenekari muzsikuskok képzését?*

– Mindenképpen két különböző dolog a fiatal zenészek szakmai felkészültsége és a zenekari készség. A zenekari gyakorlattal évtizedek óta próbálkozik a főiskola. Ez kegyetlen dolog, hiszen sem a főtárgy tanárok, sem a növendékek nem tartják igazán lényegesnek. A növendékek még nem sejtik, hogy ebből fognak élni, hiszen csak nagyon kevesen lesznek szólisták. Én is csináltam egy ideig – kudarc kudarc hátán, bár végül a koncerteknek mindig nagy sikerük volt. A hozzá vezető út azonban szörnyű – hiányzás, nem komolyan vevés, érdektelenség mindig rémes volt. Elkeserítő és bosszantó.

– *Ki volt a tanára?*

– Koródi András. Ütőhangszeren Schwarz Oszkár tanított. De jó iskola volt az Állami Hangversenyzenekar, ahová 18 évesen kerültem az ütőszólamba, Ferencsik János keze alá. Dolgoztam Maazellel, Mehtával, Giulinival, Casalszal, Markevich-csel, Stokowskival, Ansermet-vel, David Ojsztrahhal – ő hangszeres muzsikusként is nagyon jól vezényelt. Olyan szólistákkal, mint Rubinstein; olyan éneke-

seket vezényelhettem – mielőtt még minden forrás kiapadt volna –, mint Renata Scotto, Theo Adam, Cappuccilli, Carlo Bergonzi.

– *Az operához különösen bensőséges kapcsolat fűzi?*

– Igen, hiszen én szinte az Operaházba születtem bele. De a szimfonikus zene nélkül sem lenne teljes az életem. Jó dolog, hogy a Zeneakadémián az énekes növendékek tanítása során is operaközelben vagyok, arról nem is szólva, hogy tanítás közben karban tudom tartani zongoratudásomat.

– *Vannak-e olyan művek, amiket nagyon-nagyon szeret és még nemigen volt alkalma elvezényelni és esetleg most sor kerülhet rá.*

– Kevés ilyen van, de azért akad. Különösen a 20. századi oratóriumok, amiket nehéz műsorra tűzni a jogdíjak és a létszám miatt is (például Britten, Honegger). Változatlanul a bécsi klasszicizmust és a késői romantikát érzem magaménak – természetesen az opera mellett.

– *Most már csak a jövőbe tekint?*

– Igen. Örülök ennek a munkának, törekszem a színvonal magasán tartására és ennek érdekében meg fogom (meg fogjuk) találni azokat az eszközöket, amelyek senkit sem sértenek és segítik a célok elérését is.

*

Nem akarunk „söprögetni“

– *beszélgetés Baross Gáborral, a Győri Filharmonikus Zenekar igazgatójával a Medveczky Ádámmal tervezett új évadról és a perspektívákról –*

– *Vár-e valami változást a zenekar az új karmestertől?*

– Medveczky Ádám három évre szerződött a Győri Filharmonikus Zenekarhoz. Az ő szakmai tekintélye, a magyar karmesterek sorában elfoglalt kiemelkedő helye biztos záloga a zenekar további művészi fejlődésének,

Régóta állunk vele szakmai kapcsolatban, így biztosak vagyunk abban, hogy az előre megbeszélt hangverseny- és próbaidőpontok tarthatók lesznek. Az új helyzet, nevezetesen hogy rendszeresen jelen lesz a zenekar élében, bizonyára jó kondíciókat teremt majd az együttes számára. Nagyon fon-

Pop Art
FLIGHTCASES

H-1022 Budapest, Eszter u.14. Telefon: (+36-1) 326-7442
Fax: (+36-1) 326-8831

– Poliészter és egyéb tokok
– Szállítóládák, konténerek
– Dobogók, állványok
– Zenekari bútorzat

BIZTONSÁGOS SZÁLLÍTÁS - BIZTOS BEFEKTETÉS

tos a belső műhelymunka, a zenekari szólamok kisebb-nagyobb csoportjainak részmunkája, mivel a ritkábban játszott, nem a zenekar repertoárjához tartozó művek előadásánál csak így lehet sikert, jó eredményt produkálni. Éppen emiatt megnyugtató Medveczky Ádám személyisége, amiből a művész eddigi győri vendégszerplései alkalmával már kaptunk kellemes „ízlelőt”.

Medveczky Ádám jelenléte csak megerősíti szándékaimat, amelyek szerint kiemelt helyen szeretnék kezelni néhány stílust, műfajt: csiszolni a bécsi klasszika repertoárját, elmélyülni az oratorikus műfajokban és jobban megismerni, gyakrabban műsorra tűzni opera- és balettzenét annál is inkább, mivel Medveczky karnagy úr főállásban a Magyar Állami Operaház karmestere. Ezen kívül rendszeresebb kapcsolatot óhajtok teremteni a Győri Filharmonikus Zenekar és kortárs komponisták, kompozíciók között.

– *Van-e igény arra, hogy a zenekari művészek soraiban minőségvizsgálatot tartsanak?*

– Egyre inkább elterjedt, hogy a magyar zenekaroknál is (a Fesztiválzenekarnál, az Állami Hangversenyzenekarnál, a Rádiózenekarnál, Magyar Szimfonikusoknál) belső próbajátékot tartanak, különösen akkor, ha új karmester kezd meg a munkát. Kivívóbb esetekben elbocsájtják a szakmailag nem megfelelőnek minősített muzsikust. Eddig a Győri Filharmonikus Zenekarnál sikerült megoldani ezeket a szakmai-személyi problémákat az élet természetes törvényszerűsége révén: a személycseréket életkorok motiválták és egy-egy zenekari tag távozásakor fiatal, tehetséges muzsikuskokat szerződtetünk. Nem vagyok híve a „söprögetésnek”, mert megfelelő szakmai irányítással, jól felépített próbákkal nagyon jó koncerteket lehet produkálni.

A zenekari művész, legyen az tuttista vagy különösképpen fúvós, minden egyes koncerten legjobb lelkiismerete és tudása szerint igyekszik a maximumot nyújtani. A minőségi fejlesztésre sokkal humánusabb megoldásnak tartom, hogy egy szimfonikus zenekarban minél több, kisebb-nagyobb létszámú kamaraegyüttes mű-

ködjék, mert az erre a munkára fordított idő később sokszorosan megtérül. Egyébként tudomásom van arról, előfordult már Magyarországon is, hogy maga a zenekari tagság kezdeményezett minőségvizsgálatot néhány pultnyi előrejutás, vagy második fúvós szólam helyett elsőben való közreműködés reményében. Csodák csodájára, az esetek 99%-ban szinte minden maradt a régiben! Vagyis egyáltalán nem biztos, hogy az a felfordulás, ami egy ilyen belső minőségvizsgálattal jár, arányban van azzal a lehetséges eredménnyel, ami esetleg elvárható.

– *Mennyire kész koncepcióba kapcsolódik be az új vezető karmester, mennyire van lehetősége saját repertoár kialakítására?*

– Abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy Medveczky Ádám-mal együtt tudtuk kialakítani a Győri Filharmonikus Zenekar öt érintő hangversenyeinek programjait az 1997/98-as évadra. Érvényesíteni tudta tehát kívánságait, hogy mit szeretne feltétlenül vezényelni az együtessel, illetve milyen műsorok előadása segítené a repertoár bővülését, a szakmai fejlődést.

– *Anyagilag mennyire van lehetőség a repertoár bővítésére?*

– Néhány éve ezen a téren a zenekarok jobb anyagi helyzetben vannak: köszönhető ez a Művelődési és Köznevelési Minisztérium pályázataival által biztosított pénznek. Bártabban rendelhetünk például külföldről kottákat, ami régebben elérhetetlen álom volt. Ha a Nemzeti Filharmonia nem bocsátott rendelkezésünkre drága jogdíjas anyagokat, ilyen műveket nem állt módunkban saját erőnkből játszani.

– *Milyen lehetőség van új hangszerek beszerzésére?*

– Megint csak az előbb említett pályázati pénzekre tudok hivatkozni és bátran kijelenthetem, hogy a zenekar az utóbbi négy-öt évben nagyon jó – vonós és fúvós – hangszerekre tett szert. Lassan már ezek cseréje is aktuálissá válik, hiszen az öt éve vásárolt és folyamatosan használt fafúvós hangszerek lassan kezdenek „kiporolni”.

A hangszer-beszerzésen kívül pozitív változás állt be a próbaterem

tartozékainak beszerzésében is. Nagyon jó kottaállványokat és dobogókat vásároltunk. A zenekar munkájához szervesen hozzátartozó iroda felszerelése jelenleg olyan szinten van, hogy felveszi a versenyt a kimondottan jóléti államokban működő zenekari irodákkal.

– *Mennyire biztosított a zenekari művészek utánpótlása?*

– A Győri Filharmonikus Zenekar életében – ami az utóbbi évtizedeket illeti – az utánpótlás az itt működő zeneművészeti főiskoláról (az új konstrukcióban Széchenyi István Főiskola Zenei Fakultásáról) érkezik. Alkalmunk van megfigyelni a főiskoláról érkező muzikusokat, amikor – gyakran egész évadon keresztül – kisegítenek nálunk. Ez jó és fontos, hiszen így a leendő zenekari művészek több koncerten is alkalma van bizonyítani rátermettségét és számunkra sem jelent zsákbamacsát a „vásár”. Volt ugyanis már példa arra, hogy a próbajátékon a jelölt szem- és fülkápráztatónak játszott, s utána a koncerten szinte használhatatlan volt. Ilyenkor próbaidő után kellett megválnunk az illetőtől.

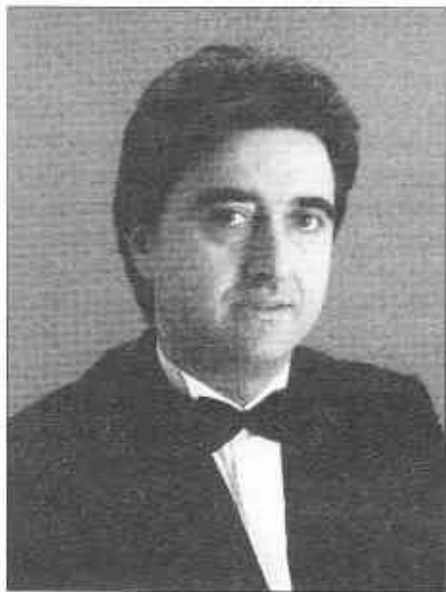
Más módját is kipróbáltuk az utánpótlásnak, amikor Budapestről vagy más városokból hívtunk muzsikuskokat, de nem vált be. Budapestről nem szívesen jönnek a friss diplomások vidékre és ennek elsősorban anyagi okai vannak. A pályakezdő fiatalok kezdő fizetése a vidéki szimfonikus zenekaroknál szegénytelenül alacsony. Lakásgondjukat sem tudjuk sok esetben megoldani. Van ugyan két házigyári lakásunk, amelyekben összesen nyolcan lakhatnak, de több kellene. A kezdő fizetésből drága albérletet fizetni, enni, esetleg szórakozni, az már nem megy. A zenekari művészek arra kényszerülnek, hogy másod- és harmadállásban is dolgozzanak. És miért is mennének Budapestről vidékre dolgozni a fiatal muzsikuskok, amikor egy jobb hagnival olykor egy kezdő zenész teljes havi nettó bérét is megkereshetik?

Ezen a ponton már elszakadtunk a muzsikától, szakmától. Ez már nem a mi kompetenciánk.

Tóth Anna

Összefogásra ítélve

– beszélgetés Hollerung Gáborral, a Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar karmesterével a zenekari képzésről, annak hiányairól és zenei életünk mai állapotáról –

– *Eredetileg is pedagógia cézzal alakult ez az együttes, vagy később vállalta fel ezt a hiánypótló szerepet?*

– A Dohnányi Zenekar 1990-ben alakult ezen a néven, de ez egy 25 éves tradíció. Nemes László, aki a zenekart alapította, nagyon sokoldalú pedagógus, aki egy egyszerű zeneiskolai gyerekzenekarral kezdett el dolgozni és a dolog egyre felnőttebb lett. A zeneiskola egyre tovább tudta képezni a gyerekeket – vagyis folyamatosan nőtt az az idő, ameddig a növendékek számára értelme volt kijárni Budafokra. Nemes László azt is meg tudta tenni, hogy nem vesztette el a kontaktust azokkal a növendékekkel, akik onnan szakiskolába, főiskolára kerültek. Így időszedött egyre a zenekara és valamikor a nyolcvanas évek közepén egyesült a Közalkalmazottak Szimfonikus Zenekarával (a nagybudapesti halmizenekarok egyik formációjával), ami akkoriban már teljesen ki- és előregedett és szinte a megszűnés pillanatában volt. Ennek révén az új (és az összeolvadás ellenére is alapvetően fiatal) zenekar örökölt egy jó kottatárat és egy viszonylag erős közönséget. Voltak már bérletek – elsősorban a budapesti Városházán – és már akkor, a nyolcvanas években eljutott oda a zenekar, hogy – bár 16-17 éves gyerekek ültek a pultok

mögött – neves magyar karmesterekkel dolgozott és koncertezett. Én is ekkor találkoztam először az együttesel; a tagság többsége szakiskolás volt. 1989-ben Nemes László úgy érezte, hogy ehhez a zenekari munkához már mást kell keresnie, valakinek tehát ezt át kellett venni. Gál Tamással ketten kezdtük el a próbákat és a koncerteket; ő aztán megkapta a MÁV Szimfonikus Zenekart, de továbbra is rendszeres vendégkarmesterként sokat dolgozott a Dohnányi Zenekarral. 1989 nyarán a III. Európai Ifjúsági Zenei Fesztiválra Strasbourgba már én vittem a zenekart.

Ez az együttes hiánypótló jellegű. Magyarországon ifjúsági zenekarok tömkelege működik és folyamatosan újak keletkeznek. Ez ellentmondást mutat az a ténnyel, hogy a zenekari munkának nincs igazi becsülete és nincs rendszere a zenekari munkára való felkészítésnek. A konzervatóriumi zenekaroknak például már nagyon jónak kellene lenniük, de ez nincs mindig így, mert már serdülő gyerekeket nevelnek szinte a zenekar ellen, holott ebben a korban még nem is derül ki igazán, kiből lehet szólista és kiből nem. Sokan olyan mentalitást nevelnek ezekbe a növendékekbe, amely szerint a zenekari munka nem lehet végcélja a képzésnek, a karriernek. Ez csak pótlék, ez csak kényszerpálya lehet.

– *Mit tartaná fontosnak? Például a szakközépiskolában?*

– Nagyon tudatosan kellene felépíteni a zenekari munkát mind a repertoár tekintetében, mind pedig bizonyos szakmai kérdések didaktikus felépítésében. A szakközépiskolában nem elsősorban koncertező zenekar kell, hanem olyan, ahol rendszeres munka folyik, ahol szisztematikusan végigjátszanak darabokat. Talán nem is teljes szimfóniákat, hanem meghatározott tételeket, vagy egy exozíciót és azt kidolgozzák, komoly munkát fektetnek bele (akár szólamonként), hangzáskultúrát tanulnak, gyakorolnak, hangolást tanítanak. Sajnos ilyen alapvető dolgok gyakran szóba sem kerülnek, hanem nagyzenekari munkát képeznek le;

összegyűlnek a gyerekek, szólampróba, elmélyült szólamtudás, alapvető kérdések tisztázása nélkül játszani kezdenek. nem ritkán erejüket meghaladó programokat. Maguk a növendékek minden esetleges siker ellenére is tudják, hogy mikor jó a produkció, hiszen nekik fejlett kritikai érzékük van.

– *Elképzelhető, hogy gyakran egy ilyen zenekar nem is a képzést, hanem bizonyos karmesteri ambíciók valóra váltását szolgálja?*

– Ilyen is előfordulhat, de nem ez a lényeg. Egy szakközépiskola arra való, hogy képzést nyújtson, ennek pedig megvannak az alapjai. Elsősorban azt kéne elérni, hogy a tanárok ne azon versengjenek, kinek a növendéke játssza el előbb valamelyik nagy hegedűversenyt, hanem hogy módszeresen megismerjék a Haydn és Mozart szimfónia-stímmeket, minél több szó essék azok iszonyatos nehézségeiről. Az lenne jó, ha minél többet beszélnének stílusról, ha a fiatalokat a konzervatív tradíció mellett már a szakközépiskolában beavatnák az elmúlt húsz év eredményeibe, változáiba, ha minél többfajta dologról hallanának, hogy ne tudjanak bennük egyoldalúságok és ebből fakadó súlyos technikai hibák rögzülni, mire főiskolára kerülnek.

– *Nemcsak a zenekari munka van tehát „hátrányos” helyzetben a mi képzési struktúráinkban, hanem a hangszeres képzés más oldalai is?*

– A zenekari munka nem morális és mentalitás-kérdés, hanem szakértelem kérdése.

– *Ugyanúgy, ahogy minden hangszeres életében megvannak azok a művek, amelyek nélkül nem érhet el bizonyos szakmai szintet, úgy a zenekari játéknak is megvannak a maga kötelező penzumai?*

– Természetesen. Annak idején rövid ideig Simon Albert tanársegédje voltam a Zeneakadémián és emlékszem, hogy Weiner Leó Farsangját készítettük elő Doráti Antal koncertjéhez. Simon tanár úr átjátszatta velünk a darab előadásához azt az irodalmat, amely ehhez a mű-

höz elvezet. Mendelssohn, Weber műveit, Bizet C-dúr szimfóniáját; csupa virtuóz, könnyed, levegős, áttetsző, picit capriccio-szerű zenei gondolkodású kompozíciót. Hihetetlenül érdekes volt, hiszen magam döbbenhettem rá, hogy ha az ember folyamatában tekint valamit a zenetörténetben, akkor nemcsak zenetörténeti szempontból, de technikai szempontból is végigkísérheti az adott folyamatot.

Elég csak azt végiggondolni, miért változnak meg bizonyos játékmódok, miért változnak meg bizonyos tradíciók. Az, hogy milyen a jó ujjrend, milyen a helyes vonótartás és -kezelés, az csak bizonyos összefüggések fényében vizsgálható. De ezek a dolgok összefüggnek, hiszen a vonótartás módja bizonyos gondolkodás- és frazeálásmódban keresendő, és ilyen indokok tesznek praktikussá vagy hasznavehetetlenné egy adott ujjrendet. Az sem véletlen, hogy egy adott kor mit vesz át az előzőből és mit vesz el belőle. Mindez éppoly nyomon követhető és logikus rendet, történelmet alkot, mint a többi, teoretikusan is elismert diszciplína. És itt jön a következő nagy kérdés: tudja-e egy hangszeres muzsikos, hogy adott helyen domináns vagy tonika van, és másik helyen ő mondjuk egy vezetőhangot játszik? Tudja-e, hogy hol kell levegőt venni? Csupa olyan kérdés, amivel tapasztalataim szerint sokan hosszú éveken át alig találkozhatnak.

Vannak természetesen nagyon jó tanárok, akik nagyon sokat tanítanak. Mindig is voltak legendás személyiségek a magyar zenekultúrában, akik – például hangszer- és kamarazene-tanítás közben – rengeteget tettek és tesznek az igazi zenekultúráért. Néha azonban esetleges, hogy hol, kik tanítanak. Ha például előfordulhat, hogy egy oktatási intézményen belül van mondjuk egy hangszernek három oktatója, akik sem emberileg, sem szakmailag még köszönőviszonyban sincsenek egymással. akkor ez bizonyosan nem tesz jót a magyar zenekultúra fejlődésének.

És persze a muzsikuspálánta is skizofrénné válik, aki túltéve magát a csalódáson, hogy nem lesz belőle Yehudi Menuhin lelkesen beül egy zenekarba, ott azonban nem mindenki örül tudásának, lelkesedésének és hamarosan rászólnak, hogy ne igyekezzék annyira, hiszen azzal csak a többieknek blamája. Látja to-

vábbá, hogy mellette egyik-másik nagyhírű kollégája nem mindig tudja eljátszani a darabot és általában nem érdekli az egész. Ilyen légkörben, ráadásul rosszul fizetve gyorsan eljut a megbékéléshez: nem érdemes ágálni, jó ez így, ahogy van.

– *Missziót tölt be ebben a kilátástalannak is minősíthető helyzetben a Dohnányi Zenekar, vagy csak egyszerűen úgy dolgoztok, ahogy egy ilyen „posztgraduális” folyamatban kívánatos?*

– Szó sincs misszióról. Ez a zenekar tipikus példája annak, hogy ezek a fiatalok igenis áhítják a jobbat. Hajlandóak aprólékos, de elengedhetetlen műhelymunkára, aminek egyre gyakrabban megvan az eredménye. Ebben a kérdésben nem vagyok pesszimista, hiszen ha valaki nagyon komolyan vesz valamit, annak biztos meglesz a gyümölcse. Ezek a gyerekek ebben nagyon komoly partnerek. Nekünk az a legfőbb gondunk, hogy nagyon rossz körülmények között dolgozunk. Nem szívesen panaszkodom, hiszen mások még így is irigyelnek és úgy tartják, hogy sok mindent kapartunk ki magunknak.

Tiszta lelkiismerettel állíthatom, nem kikaparásról van szó, hanem inkább létező örök kitöltéséről. Budafok régóta igényelt egy ilyen együttest, hiszen önálló zenei élete van és saját maga fel is nevelte ezt a muzsikugenerációt. A zenekart tehát elvállalta a kerületi önkormányzat és ennek megfelelően egyéb támogatásban is tudunk részesülni. Mintegy negyven státuszban lévő tagunk van és húsz-huszonöt ösztöndíjasunk illetve állandónak tekinthető kisegítőnk. Ahogy nehezedik egyébként a helyzet az országban, minél kevesebb a pénzkereseti lehetőség, annál jobban megbecsülik az itteni állást, az itteni munkalehetőséget a muzsikusok. De mindennel együtt azért nincs próbátémünk, nincsenek hangszereink. Az állandó kölcsönzés nagyon drága és igyekszünk ugyan saját hangszereket vásárolni, de lassan gyarapodik az állomány, hiszen elképesztő árak vannak. Nem tudunk túl sokat fizetni a tagoknak, megélhetésre nem elég, tudomásul kell venni, hogy a fiataloknak máshol is kell játszaniuk.

– *A közvélemény is érzékelte azt, hogy egyre jobbak ülnek a pultok mögött?*

– Igen, egyre többet és egyre jobb helyekre hívják ugyanis kisegíteni a

mi zenészeinket. Úgy érzem, figyelnek ránk, észrevették, hogy itt jó erők vannak. Már akkor, amikor a Dohnányi Zenekar profivá vált, a Fesztiválzenekarban ült egy csomó ember, akik több évet töltöttek el a Dohnányiban, itt játszották végig amatőr éveiket és ismeretek meg egy komoly repertoárt. Ez nagyon nagy előnyt jelentett mindenütt.

Mindig is vannak nagyon jó erők, akik húzzák magukkal a többieket, emelik a mércét, biztosítják a színvonalat. Legtöbb gondom a vonósokkal van, de ez országszerte megoldatlan. Meggyőződésem, hogy zenei kérdésekben van miről beszélni ezekkel a fiatalokkal. Figyelnek, igénylik és profitálnak belőle. Belső struktúráról, harmóniákról, stílusbeli kérdésekről gyakran beszélgetünk.

– *Sokan beszélnek arról, hogy szakadék van nálunk a zene elméleti és gyakorlati művelői között.*

– Ez így van. Szerencsémre tölem sosem állt távol az elmélet. Éppen ezért roppant károsnak érzem a nálunk eluralkodott szemléletet, amely szerint itt östehetségek garmada rohangál, akik nem tudják, de fantasztikusan érzik, hogy mit csinálnak. Ettől ők elképesztően magabiztosak. Ehhez aztán ideológia is születik: nem tudom, hogy miért jó, de érzem, hogy nagyon jó. Ez sarlatánság. Én akkor érzek valamit, ha tudom, hogy mit érzek. A pedagógia is a dolgok értéséről szól és valahol a zenekari nevelésnek is ez a kulcsa. El tudunk-e jutni a dolgok mélyére; meg tudjuk-e magyarázni, hogy mit miért? Gyakran vezetek karnagyi kurzusokat. Ott is egy dolog vált számomra nyilvánvalóvá: hogyha analizáljuk a darabokat, végigmegyünk a miérteken, az eredmény elképesztő. Legyenek bár egy karmesternek technikai nehézségei, de érti, ismeri, mélységig áttekinti a műveket, felismeri azok zenei logikáját, automatikusan rátalál a vezényléshez szükséges technikára is. Ez a hangszeres játékra is igaz. És ha nem értjük, minek a szolgálatában áll az adott technika, előbb-utóbb bizonytalanok leszünk a technikai kérdésekben is.

– *Hol látod akkor a kivezető utat?*

– A megoldáshoz meggyőződésem szerint minden feltétel adott. Hiszen nagyon sok zenekar működik és folyamatosan, elsősorban fiatalokból álló új zenekarok alakulnak Magyarországon. Az

ifjúság tehát hadrafogható, mert hiányérzete van.

– *Az lenne logikus, ha a Zeneakadémiának egy bombazenekara lenne. Ez azonban nem így van.*

– Sajnos igaz, bár ez nem karmester kérdése. Simon Albertnél komolyabb zenekart nevelő személyiség nemigen mozgott az elmúlt harminc-negyven évben Magyarországon. És néhány legendás emlékü hangverseny ellenére a főiskolai zenekar már akkor sem nagyon működött. Maga az intézmény ugyanis, számomra megmagyarázhatatlan módon minden mechanizmusában ellenérdekelte egy jó zenekar működésében, a zenekari képzésben. Kíváncsian várom, milyen eredményt fog hozni az az ösztöndíjas rendszer, amiről legutóbb Ligeti András, a MATÁV Magyar Szimfonikus Zenekar karmestere és egyben a Zeneakadémia tanára beszélt.

És ebben az egészben az a képtelenség, hogy ez az elv nem más, mint hogy a főiskolást megfizetjük azért, hogy ugyan legyen már hajlandó muzsikussá válni! A mi zenekarunkkal kapcsolatos bármilyen pedagógiai célzat említése is önellentmondás, hogy végül is mi is fizetéssel fogtuk meg a gyerekeket. Fizetünk azért, hogy közben – hitünk szerint – jobb muzsikust neveljünk belőle, mert ha nem fizetünk, ő köszöni szépen, de oda megy inkább, ahol fizetnek! És a minőségi megfontolások nagyon hamar háttérbe szorulnak az egzisztenciális szempontok mögött. Sajnos nem tud elég széles lenni az a réteg, amelyik azt mondhatja, hogy inkább kevesebb pénzért igazán képzett zenész lesz, mint hogy több pénzért kompromisszumot köt. Sajnos olyan mérhetetlenül kevés a pénz a magyar zenekari kultúrában, hogy csaknem értelmetlennek tűnik a képzésen és egyebeken való moralizálás. És ez nemcsak a zenekari kultúrára igaz, tehát nem nagyon várható szemléletváltás.

– *Nem véletlen, hogy egy harmadéves zeneakadémista már többet jár hahnizni, mint órára – és nem is akárhová. Lehet, hogy most már ez nem egészen így van, de öt éve még így volt. Felmerül(t) a kérdés: ha egy vezető magyar zenekarnak jók a zeneakadémista növendékek, akkor ugyan mire való a Zeneakadémia? Minek annyit tanulni? Az igénytelenséget hamar meg lehet aztán szokni és*

nagyon kényelmetlen dolog lemondani róla.

– Ennek az egésznek évtizedek óta számos ideológiai magyarázata van, nem hiszem, hogy bárki is igazságot tudna tenni. Ha őszinte akarok lenni, mindazok után, amit itt elmondtam, végül is nagy bajban lennék, ha a Zeneakadémia egyik percről a másikra szigorúbban venné képzési funkcióját. Ha ez bekövetkeznék, más zenekarok is kiürülnének egyébként. Hiszen a Dohnányi Zenekar is főiskolásokból áll, akik fizetést kapnak azért, hogy ott vannak a próbán és szemrehányást kapnak, ha nincsenek ott.

Ez az egész egy ördögi kör: kevés a pénz, tehát mindenki elnézi, ha a hallgató, zenekari muzsikusz elmegy ide meg oda, az üres helyeket fel kell tölteni kisegítőkkal (még kevesebb pénzért). Más együttesekben eközben még arra is rájönnek, hogy a zenekarba így (keves pénzért) beülő fiatal gyakran használhatóbb, mint a körforgásban már elfásult kolléga.

– *Ez ennyire általános jelenség? Ebben az esetben ugyanis kevés jóval biztathatjuk magunkat.*

– Természetesen vannak kivételek. A Fesztiválzenekar például igen érdekes modell ebből a szempontból. Nem enged ennek a hígulási tendenciának még akkor sem, ha szigorúan és kegyetlenül kell elérnie a kívánt eredményt. A baj az, hogy nálunk egy ilyen helyzetben nem a példát vesszük észre, nem motiváló kihívásként fogják fel, hanem meglovagolják az esetleges jogos ellenérzéseket kiváltó gesztusokat és valami mélyesége félelemként, felháborító inzultusként élik meg, hogy ilyen megtörténhet a magyar zenei életben. Ehhez hasonló élményben nekünk is volt már részünk, amikor többen rájöttek, hogy a zenekar fiatal kora ellenére kinötte azokat a kereteket, amit kijelöltek számára és jelenléte, teljesítménye még akár kényelmetlenséget is okozhat. Minden nap több órát gyakorló, elhivatottságuk teljében lévő muzsikusoktól bármi kitelhet.

– *A Dohnányi Zenekar profittal abból, hogy most már minden posztra több tízszeres a túljelentkezés a meghirdetett próbajátékokon és hogy egy megszerzett állás ma már a legnagyobb kincset jelenti?*

– Érezhetően nagyobb a becsülete ezeknek az állásoknak, de alapvetően a tagok elhivatottsága tesz optimis-

tává. Ha financiálisan fenn tudjuk magunkat tartani, az együttesnek komoly sansza lehet a magyar zenei életben. Magam részéről mélységesen hiszek abban, hogy egy zenekarban pedagógiai munkát kell folytatni. Úgy látom, hogy erre igény van. Ha például vendégkarmester jön, legyen az bármilyen nagynevű és nem szereti ezt a fajta pedagógiai munkát, hanem személyes sérelemként éli meg, ha a zenekar nem játszik tisztán, vagy nem játszik együtt, megbukik ennél a zenekarnál, amely bizony nem tudja előszörre lejátszani a műveket. Itt kemény munkát kell az eredménybe fektetni – szólampróbákat, fúvós próbákat kell tartani, intonálást kell javítani. Egy pedagógus alkutú karmester, mint amilyen például Gál Tamás, kivirágzik nálunk, ahol isszák a gondolatait és keze alatt szárnyakat kap a zenekar.

– *Nem szerencsésebb mégis, ha egy karmester már csak előadói finomságokkal foglalkozik a zenekar meglévő technikai felkészültségének segítségével?*

– Vannak olyan technikai kérdések, amelyek még ha alapvetőnek is tűnnek, meg kell próbálni változtatni rajtuk. Mondok egy példát: van egy hegedülési mód, a nem indított, középen megvibrált, ritmikailag felfoghatatlan hang, amelyről nem tudni, mikor kezdődik és mikor végződik. Minden bizonytalan, mindenből lehet ez is, meg az is. Sajnos mindenütt hallom ezt, úgy tűnik, mintha tradíció lenne és már egészen fiatal hegedűsökben reflexszé válik. Pedig azt hiszem, nem könnyebb ez, mint konkrét hangokat játszani. Vállalni kell a hangokat, mint például a Liszt Ferenc Kamarazenekarban.

– *Ennyi mélyből fakadó foggyatékoság hallatán az ember úgy gondolja, nem is érdemes foglalkozni az egészszel, hiszen nincs kiút.*

– Kiút mindig van. A megoldás mindig az ifjúság környékén keresendő. A zenekari fizetéseket bizonyosan nem lehet egyik napról a másikra fölemelni, de arról születethet döntés, hogy legyen például egy nemzeti ifjúsági zenekar. Ilyen majdnem minden országban van. Ezekbe az együttesekbe jelentkezni lehet; a fiatalok eltölthetnek bennük két-három évet, nincs fizetés, csak költségfinanszírozás. Az országok elmondhatatlan pénzt fektetnek abba, hogy mindig a legjobbakat hívják meg ezekhez az

együttésekhez. Vannak táborok, közös felkészülések, koncertkörutak – államilag finanszírozva. Ez hihetetlen húzóerőt jelent. Ha itt lenne ilyen, ahová bekerülni presztízs, ahol magas színvonalon, világhírű, hozzáértő emberekkel zenélhetnek a fiatalok és tudásukat turnékon bemutathatják, nem fogják megkérdézni, hol kapnak húsz forinttal többet. És ez mércét is jelenthet, ahonnan automatikusan rostálódnak a nem odavalók.

Nálunk sajnos nem mindenki szereti az ilyen mércéket, sokan nem szeretik, ha valaki jól produkál és nem tudunk örülni eléggé egymás sikerének.

Jó lenne, ha túl tudnánk tenni magunkat ezen az öngyilkos mentalitásos. Mi ugyanis többszörösen a periférián vagyunk: a magyar kultúra ugyanis periférián van és mi a magyar kultúra perifériáján vagyunk. Hagyományosan verbális a magyar kultúra; a reflexek, lobbyk továbbra is irodalom- és színházcentrikusak.

– *Vagyis nem vagyunk zenei nagyhatalom?*

– Attól függ, mit értünk a zenei nagyhatalom kifejezés alatt, de bizonyosan nem attól, hogy annak tartjuk-e magunkat. Ezzel kapcsolatban nagyon sok a sértettség, a túldimenzionált érzélem.

Izraelben tíz éve kezdtek foglalkozni a fiatalok zenei nevelésével, kórusok alapításával és érdemes megnézni az eredményt. Pedig kevés olyan ország van,

amelyet ennyi belső konfliktus feszítene. Ebben mégis összetartanak. És egy szót sem szoltunk a zenei nevelés nagy hagyományával rendelkező országokról. Mi pedig nem vagyunk hajlandók szembenézni azzal, hogy sorvadunk, mert nem az ellen hadakozunk, ami ellen kéne, hanem egymással marakodunk. Sajátos módon mindenki tudja, hogy össze kellene fogni, de a többség számára ez azt jelenti, hogy a másik alkalmazkodik őhozzá. És ebben a folyamatban a hangszeres tanárok még valamivel jobb helyzetben vannak, hiszen mindig kézzelfoghatóbb a munkájuk eredménye. Az énektanárok azonban valóban egészen a perifériára kerültek. És ebben a körforgásban sajnálatosan sok fiatal vesz el a zene számára. Szerencsére bőven tudok ellenpéldáról, ami ismét csak azt igazolja, hogy sokukban megvan a készség és boldogan vállalná bármit (még pénzkiadást is) azért, hogy értelmes munkával zenei élményhez jussanak.

– *Mi a titka, hogy egyik helyen unatkoznak, másik helyre tolonganak?*

– A kihívások vállalása és persze szakértelem. A siránkozás, a környezet hibáztatása, a hangzatos szövegek akkor sem segítenek, ha igazunk is van. Keményen kell dolgozni; az persze nem jó, ha valaki sikert arat, akkor sokak számára azonnal gyanússá válik: vajon neki miért sikerült?

– *Ez nem csak a zenei életben van így. A versenyszellem ugyanis sokak számára nem azt jelenti, hogy felveszem a harcot és bizonyítok, hanem hogy elgáncsolom a másikat. Így neki sem sikerül és nekem sem kell dolgozni.*

– Sajnos én is találkoztam ilyenekkel. A piaci helyzet nem az, hogy áru-e a kultúra vagy sem, hogy az értéket ki lehet-e fejteni pénzben vagy nem. A kultúrában az a piaci helyzet, hogy ha valaki naprakész. Figyeli környezetét és alkalmazkodik hozzá. Nem kell mindenkinek rockot játszani, ha meg akar élni. A társadalom eléggé tagolt ahhoz, hogy minden műfajnak meglegyen a maga közönsége. Az a fontos, hogy amit csinál, az a mai viszonyok közepette aktuális legyen, hogy megteremtse annak a közönségét, a nevelő bázisát és egyéb kellékeit. Meggyőződésem szerint ez az egyetlen lehetséges reakció a piaci kényszerekre, nem pedig az, hogy a piac tényét ideologikusan elutasítva ragaszkodunk megszokott mechanizmusainkhoz, zenei beidegződéseinkhez, amelyek előbb-utóbb önmagunk egyre alacsonyabb szintű reprodukálását jelentik.

A zenésztársadalom önmagára van utalva. Csak mi lehetünk tisztában például azzal, hogy lehet jobbá tenni a zeneoktatást, hogy lehet fejleszteni a magyar zenekari kultúrát, hogyan lehet alkalmazkodni a mai viszonyokhoz.

Tóth Anna

CORPUS

HANGSZERKERESKEDÉS ÉS JAVÍTÓMŰHELY

F. Lorée, H. Selmer, J. Püchner, Moosman, Fox,
Leblanc, Moeck, Küng, Mollenhauer, Aulos,
The Early Music Shop

Nyitva tartás: hétfőtől péntekig 9-18 óráig

Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola

1052 Budapest, Semmelweis utca 12. - Telefon: (36-1) 118-2044 - Tel./fax: (36-1) 266-6547

Weiner hagyományai és Szász József tanítványai

– beszélgetés Szászné Réger Judittal, a Weiner-Szász Budapesti Kamara-szimfonikusok alapító elnökével és Szilágyi Mihállyal, az együttes menedzserével –

– Az utóbbi időben sok elkeseredett véleményt hallottam, ami a zenekari muzsikások képzettségére, életére, megbecsültségére vonatkozik. Az ifjúsággal kapcsolatos nézetek azonban optimizmusról tanúskodtak: a fiatalok ambíciózusak, kritikus füllel hallgatják magukat és igénylik az elmélyült munkát. Vajon erre épül, ebből táplálkozik ez a zenekar is?

Sz.R.J. – Az ötletnek, hogy ezt a zenekart létrehozzuk, története, mégpedig személyhez kapcsolódó története van. Férjem, Szász József, aki húsz éven át a Zeneakadémia tanára volt, annak idején főtárgyból Rados Dezső, kamarazenéből Weiner Leó növendéke volt. Ő is felnevelt egy generációt és az utolsó évfolyamokból összejött egy társaság, akik zenekari gyakorlatra Simon Alberthez jártak és a gyűjtött zenei minőség irányába fordultak. Ez az igény hozta őket össze. Mindez máig sem változott, „szímat után” jönnek.

– Mit jelent konkrétan, hogy szímat után?

– Megérzik, hogy itt minőségi munka folyik és mert a minőség iránti igény tényleg erős ebben a korosztályban, megtapadnak nálunk.

– Ezeket a volt növendékeket Te gyűjtötted össze, vagy ők kerestek meg Téged?

– Az első tagok még Szász-növendékek voltak, aztán hozzájuk csatlakoztak többen Simon Albert zenekari műhelyéből és sokan pedig mint barátok jöttek először, de mint zenekari tagok maradtak itt.

– Az így összejött társaság irányítása a Te dolgod?

– Van arról elképzelésem, hogyan és milyen intenzitással kell működnünk. Ezt megbeszélem velük és a célhoz vezető utat elég demokratikusan tudjuk kialakítani. A munkamódszer alapja a rendszeres, heti négy próba és egy szólampróba, ehhez járul még a rendszeres kamarazenélés. Weiner Leó elképzelése a karmester nélküli zenekar volt, amely csak úgy jöhet létre, hogy a tagok egymást hallgatják. Ha mindenki tudja, hogy a zenekaron belül mi a dol-

ga, akkor nem biztos, hogy kell hozzá karmester.

– Ezek a tagok, ez a létszám és ez a munkamódszer kialakította a saját, specifikus repertoárt is?

– Igen, bár ez elég széles lett és ahogy fejlődött a munkamódszer, úgy nőtt a repertoár is. Kezdődött a kamarazenekari irodalommal, ami önmagában is óriási. Ehhez kapcsolódtak nagyon jó fúvósok is, akik aztán a szimfonikus irányba is segítettek „terjeszkedni”.

– Ezt jelenti tehát az, hogy Weiner-Szász Budapesti Kamara-szimfonikusok?

– Az irányt mindenképpen ki fejezi; mindkét műfaj felé mobilizálható az együttes.

– Hány állandó tagnak tekintethető fúvós van a zenekarban?

– A hetes alaplétszám állandónak mondható, adott esetben a létszám tizenháromra is növelhető.

– Hogy lehet eladni egy ilyen zenekart, amikor semmire sincs pénz, vagy ha van, akkor sem adnak és a pénztelenségre hivatkoznak?

Sz.M. – Nem könnyű. De nemcsak ezt a zenekart, hanem általában komolyzenét sem. Ahogy híre megy a minőségnek, újszerűségnek, jó hangulatnak, úgy annak is híre megy, hogy létezik egy ilyen zenekar, amely sajátos repertoárt kínál a maga sajátos megközelítésében. Ezen a ponton válik menedzselhetővé a dolog. Ez a zenekar új szín a hazai zeneéletben és ez a bizonyos repertoár, ami karmester nélkül, szólista jellegű muzsikussal játszható, egyelőre hiányzik. A műsorválasztás egy olyan pont, amely az eladhatóságot másokkal szemben könnyebbé teszi. És informális csatornákon híre ment, hogy ez egy olyan zenekar, ahol nagyon alapos műhelymunka folyik, amit érdekes, színvonalas produkció követ. Erről még a szakma is így vélekedik.

– Mi történik akkor, ha jelentkezik egy szponzor, akinek konkrét művekre van igénye és ez esetleg nem találkozik a művészeti vezető elkép-

zeléseivel? Meddig lehet kompromisszumot kötni?

– A szponzor sem a semmiből jön, bár szponzor jelentkezése a csodával határos ritkaság. Inkább én szoktam jelentkezni a potenciális szponzoroknál. Nem jellemző, hogy beleszóljanak a műsorválasztásba. Különleges alkalmaktól eltekintve megbíznak a zenekar ízlésében. Két dolgot kell általában figyelembe venni. Egy-egy jeles ünnepet és azt, hogy a műsornak van-e olyan vonzereje, amire a szponzor a saját üzleti partnereit is el tudja hozni. Ilyenkor az előadás után fogadást is rendeznek. Tekintettel a repertoárra, nincs akadálya az ilyenfajta igények figyelembevételének.

– Ez az alapvetően Mozart művekből álló, nagyon nagyszerű koncertsorozat, amelyet nemrég rendezett a zenekar a Zeneakadémián. „Ritkán hallhatjuk” címmel Pitti Katalin, Rost Andrea és Polgár László közreműködésével, az első ilyen kezdeményezés volt, vagy voltak előzményei?

Sz.R.J. – 1995-ben már rendeztünk sorozatot egy nagyon jó szponzor segítségével, amikor minden alkalommal elhangzott egy Magyarországon ritkán játszott Sztravinszkij-mű és minden alkalommal kiváló szólisták léptek fel – többek között Fenyves Lóránt, Lencsés Lajos, Perényi Miklós is. Arról a sorozatról nagyon komoly szaktekintélyek nagyon pozitívan nyilatkoztak. Annyi volt talán a különbség, hogy a koncerten Gémesi Géza dirigált. Ugyanabban az évben a Keszthelyi Festetics-kastélyban, majd a Zeneakadémián közös hangversenyünk volt Végh Sándorral, ami egy nagy találkozás volt. Ezt a Végh Sándorról készült portréfilm is dokumentálta.

– Ez a „Ritkán hallhatjuk” sorozat mennyire jelentős a zenekar életében?

– Zenei következményeit lehet inkább kiszámítani. Az énekhangnak ugyanis olyan különleges hatása van a vonós hangszerre, amit szinte nem lehet megkapni a zongorától vagy egy másik hangszertől. A dolog személyessé tud ettől válni, a zenekari muzsikásokra ele-

A Weiner-Szász Budapesti Kamara-szimfonikusok Véghe Sándorral

mentáris hatással van – nem is akarjuk befejezni ezt a sorozatot. Szeretnénk hamarosan újat szervezni.

– *Mikor?*

– Amikor csak lehet. Amikor egy szponzornak például ilyen speciális kívánsága lesz.

– *Amikor éppen nincs ilyen nagy feladat, mi határozza meg a napi munkát, mi ad kézzelfogható értelmet a próbáknak – a muzsikáláson kívül?*

Sz.M. – Ezzel nincs gond, hiszen a zenekar folyamatosan dolgozik. Ami ennek a pénzügyi háttérét illeti, folyamatosan pályázunk, mindenhová, mindenféle összegért. Nem vagyunk büszkéek arra, hogy a hazai kulturális élet szereplői ilyenre kényszerüljenek, de most ez a játékszabály. Szerencsére elég sok jóindulattal találkozunk ezen a területen. Most jutottunk el oda, hogy fenntartót keresünk, mert a kiépült repertoár, a koncertéletben való aktív részvétel felvetette a folyamatos finanszírozás szükségét. Egy bizonyos szinten túl szinkronba kell kerülni a nemzetközi gyakorlattal és 3-5 évre előre kell szerződteni a vendégművészeket és beosztani a zenekar szerepléseit. Ehhez viszont valamilyen pénzügyi stabilitás szükséges.

– *Elképzelhető-e, hogy egyszer olyan feladatot vállal a zenekar, amiben kórossal dolgozik majd együtt?*

Sz.R.J. – Az igény megfogalmazódott és már konkrét ötlet is van kórusra és műre is.

Sz.M. – Terveztünk már egy Pergolesi Stabat Matert és a repertoárt szeretnénk már oratorikus művekkel is bővíteni.

– *Mi van akkor, ha valakinek – szolgálat közben – történik valami a hangszerével?*

Sz.M. – Nem jellemző, mert mindenki úgy vigyáz a hangszerére, mint a szeme fényére. Van azért erre egy titkos alap, hogy nagy baj esetén mozgósítani tudjunk valamennyi pénzt.

– *Mennyire profi ez a zenekar a megélhetés szempontjából?*

Sz.R.J. – Lényegét tekintve ez státusz, főállás, csak éppen nem lehet belőle megélni.

Sz.M. – Szerencsére a zenekarnak nagyon jó híre van szakmai berkekben, így amikor muzsikusaink másutt játszanak – vagyis hagniznak –, az mind rangos együttes, rangos rendezvény. Szakmailag tehát profitál abból és ílymódon mi is.

Sz.R.J. – És ilyenkor sok mindent lehet tanulni, a másik zenekar működéséből, meg lehet tapasztalni egy másfajta szerkezetben működő együttest és meg lehet hallgatni, hogy ott mi a jó és mi a nem jó.

– *Milyen jogi formában működik a zenekar?*

Sz.M. – Alapítványi formában, ami elég tág határokat biztosít.

– *Mennyiben találkozik a ti elképzeléseitek a művészi, a zenekari munkáról azzal a gyakorlattal, ami a Zeneakadémián létezik?*

Sz.R.J. – Nincs igazán kapcsolatunk a főiskolásokkal, a főiskolával, hiszen két muzsikusként kivételével már mindenki régebben diplomázott.

Sz.M. – Állítólag Thomas Beecham azt mondta, hogy a jövő a szólistákból álló kis zenekaroké. A Weiner-Szász nem képvisel merev álláspontot ebben a kérdésben, de a sok kamarazenéléssel erősíti ezt a szólista jelleget és a zenekari munka nálunk nem a hagyományos nagyzenekarok problémáit kelti életre. Mindenki gazdája a szólamának, cserélgetik a funkciókat. Önálló egyéniségek együttműködéséről van szó, akiknek saját zenei elképzeléseik vannak. Kezdetből fogva egyetértettek ebben és személyes szimpátia volt közöttük. Ezért is lehet demokratikus alapon működtetni a zenekart. Mindezt nagyon jól irányítja a koncertmester Tuska Zoltán. Ő személy szerint több helyzetben is megtapasztalta ezt a fajta munkát, hiszen Fenyves Lóránt, Véghe Sándor, Simon Albert és most Kovács Dénes segítségével irányította-irányítja az együttest.

Sz.R.J. – Jövőre meg szeretnénk rendezni a Weiner Napokat, ahol Weiner Leó élő hagyományainak komoly reprezentánsai jönnek majd össze. Fel akarjuk venni azokkal a kapcsolatot, akik ezt még első kézből tudják. Ezek ugyanis majdnem tételesen megfogalmazható dolgok.

Sz.M. – Az egyik híres Weinertanítvány, Starker János azt írja visszaemlékezéseiben, hogy egyszer Svájcban együtt kezdett muzsikálni egy nála 15 évvel idősebb zongorista hölggyel. Negyed óra múlva azt mondta: – Ön legalább két évig tanult Weiner Leónál. – A hölgy megdöbbenve válaszolta, hogy annak idején két és fél évig volt Weiner tanítványa. Hihetetlen, hányan tanultak Weinernél és hogy milyen hatása volt az ő muzsikusságának. Az utolsó pillanatokat éljük, hogy összegyűjtjük ezeket a még élő tapasztalatokat, hiszen ez a generáció lassan távozik. Érdemes azt a levelet is elolvasni, amit Yehudi Menuhin írt Weinernek és amiből az derül ki, hogy a világ zenetanítása mennyit köszönhet neki.

Tóth Anna

A szegedi szimfonikusok sikere Portugáliában

Április közepén a világhírű görög mezzoszopránnal, Agnes Baltsával adott nagy sikerű koncertet Lisszabonban, a Centro Cultural de Belém nagytermében Acél Ervin dirigálásával a Szegedi Szimfonikus Zenekar. A portugál főváros legnevesebb hangversenytermében megrendezett reprezentatív gálaest díszvendége Jorge Sampaio köztársasági elnök volt, aki a koncertet követő fogadáson forrón gratulált a szegedi muzsikusoknak.

A portugáliai vendégszereplést az Adriano Jordao portugál zongoraművésszel kialakított gyümölcsöző együttműködésnek köszönhette a zenekar. A kiváló zongoristával nemrégiben jelent meg az EMI gondozásában készült CD-jük, amelyen Liszt Magyar fantáziája és De Falla Éjszakák a spanyol kertekben című darabjának koncertfelvétele hallható. Amikor a portugál tulajdonban lévő multinacionális építőipari nagyvállalat, a CIMPOR fennállásának 20. évfordulója alkalmából rendezett gálaestre Agnes Baltsa mellé közreműködő szimfonikus együttest keresett, Adriano Jordao a szegedi zenekart ajánlotta. A szegedi szimfonikusok Acél Ervin vezetésével az elmúlt években bejárták a fél világot, számos nagy európai koncertterem – például az amsterdami Concertgebouw – mellett sikeres hangversenykörúton voltak Tajvan szigetén, Szingapúrban és Braziliában.

A telt házas lisszaboni koncerten Agnes Baltsa Mozart, Rossini, Verdi, Mascagni, Puccini és Saint-Saëns operáiból énekelt, a szegedi szimfonikusok pedig Liszt Les Préludes-jét, a Parasztszeccsület intermezzóját, A végzet hatalma és Tannhäuser nyitányát játszották. Az énekesnő már a próbán búvókörébe vonta a zenekart, hihetetlen profizmussal, fantasztikus muzikalitással énekelt. Bár hangja már nem tökéletesen ép,

Agnes Baltsa

mégis élvezet volt hallani, hogyan váltott egyik stílusról másikra, milyen perfekcióval énekelt a Mozart-áriákat, milyen virtuóz technikával szólaltatta meg Isabella áriáját (Cruda Sorte). Az olasz nő Algírban című Rossini-operából.

Agnes Baltsa 1944-ben született Görögországban, Lefkászban. Athénben, Münchenben és Frankfurtban tanult énekelni. 1968-

ban Cherubina szerepével debütált, 1969-ben már Octavian énekelte a Wiener Staatsoperben. 1970-ben debütált a berlini Deutsch Operben és a Salzburgi Fesztiválon. Leghíresebb szerepét, Carment, amelyben az utóbbi évtizedek legjobbjának tartják, 1971-ben Houstonban énekelte először. A lisszaboni koncerten is a Carmen-áriákkal aratta a legnagyobb sikert. A Milánói

Scalában 1974-ben Dorabella szerepében mutatkozott be először, 1976-ban Cherubina szerepével debütált a londoni Covent Gardenben. 1979-ben Octavianként lépett fel először a New York-i Metropolitan Opera színpadán. Tizenöt éven át dolgozott együtt a század egyik legnagyobb dirigensével, Herbert von Karajannal. Közös vették lemezre a Carment, a Don Giovannit, A varázsfuvolát, az Aidát, a Don Carlost, A rózsavagot, a Salomét, Mozart és Verdi Requiemjét. Baltsa Karajan mellett a korszak szinte valamennyi nagy operakarmesterével – Böhm, Bernstein, Muti, Sinopoli, Maazel, Abbado, Levine – készített komplett operafelvételeket. A legnagyobb lemezcégek, az EMI, a Decca, a DG, a Philips, a CBS és a Sony jelentették meg felvételeit. A portugál közönség hatalmas lelkesedéssel és várakozással fogadta, mert néhány évvel korábban váratlanul elmaradt egy reprezentatív áriaestje Lisszabonban. Egy operadívához méltó, uszályos fekete ruhakölteményben lépett színpadra, majd a rendkívüli sikerű hangverseny után köszönetet mondott a szegedieknek a profi kíséretért.

Lisszabon után másnap este a különleges borairól híres Porto kultúrcentrumában, a Coliseuban

Adriano Jordaóval lépett fel az együttes. A műsoron a Liszt-darab mellett César Franck Szimfonikus variációk zongorára és zenekarra című műve és Csajkovszkij V. szimfóniája szerepelt. A jótékonysági koncertre sokan kíváncsiak voltak, bár nem telt meg teljesen a kétezer személyes nézőtér. Portugáliában számunkra szokatlanul későn kezdik a koncerteket, Lisszabonban 20 óra 30-kor, Portóban 21 óra 30-kor kezdődött a hangverseny, de mindkét alkalommal a 15-20 perces csúszás ellenére is a közönség jelentős része elkésett. A négy napos „villámturné” alatt a zenekar tagjainak nem sok idejük

maradt a városnézésre, bár az 1998-as Expóra rohamtempóban készülő Lisszabon rengeteg látnivalót kínált. Útban Porto felé a nevezetes fatimai zarándokhely szolgált pihenőhelyül. A csodálatos borai révén méltán világhírűvé vált Porto gyönyörű történelmi belvárosát épp a vendégszereplés idején vette fel az UNESCO a világörökség listára. A portói repülőtéren Jordao azzal búcsúzott a zenekartól, hogy szeretné, ha lenne az együttműködésnek folytatása...

Hollósi Zsolt

Acél Ervin, Agnes Baltsa és Adriano Jordao a lisszaboni koncert után

SZINKÓPA

Hangszerkereskedés

- ◆ Réz- és fafúvós hangszerek, alkatrészek, nádak, olajok, tisztítószeres nagy választékban kaphatók.
- ◆ König & Meyer kottapultok, hangszerállványok.
- ◆ Mott zenekari és énekkari dobogók.
- ◆ Pianínók.

Ez nálunk mind egy helyen beszerezhető.

Telefon: (06-96) 431-287 • Telefax: (06-96) 434-290

§ Tisztázatlan tulajdonviszonyok §

A *HangszerVilág* áprilisi számában Botvay Károly csellóművésszel készítettem interjút az *Én hangszerem* rovatban az ő álomcsellójáról. Kiderült, hogy létezett egy ilyen gordonka, amelyet annak idején mint a Magyar Állami Operaház szólócsellistája és a Bartók Vonósnégyes tagja kapott. Éppen akkoriban érte súlyos károsodás saját hangszerét; a Bartók Vonósnégyes turnéján csak a csomagtérben utazhatott a hangszer New York-ig és a jéghidegre hűlt cselló a szállodai szobában felengedve csaknem teljesen szétnyílt. Máig nem sikerült igazából restauráltatni. A megérdemeltnek hitt állami ajándékról, a Montagnana-csellóról – szerződéseivel, szolgálati útlevelével és tulajdonképpen teljes egzisztenciájával együtt – azonban 1977-ben le kellett mondania, amikor megszűnt munkakapcsolata a Bartók Vonósnégyessel.

Az alábbi beszélgetés aktualitását azonban e jelenség tünetjellege is indokolja, hiszen nem publikus, hogy hány állami hangszer tűnik el lassan a süllyesztőben, válik továbbra is államilag fizetett magántulajdonná, elveszve azok számára, akik talán szintén megérdemelnék, hogy bizonyos ideig, bizonyos feladatokat teljesítve élhessenek a csodahangszerek adta lehetőséggel.

1. § Szerződés,

amelyet egyrészt – a Kulturális Minisztérium Zene- és Táncművészeti Főosztálya 17.647/1975. számú intézkedése alapján – a Magyar Állami Operaház mint használatba adó, másrészt Botvay Károly csellóművész a Bartók Vonósnégyes tagja, mint használatba vevő kötöttek, az alábbi feltételek mellett:

1.) *Használatba adó a kezelésében lévő és 1632/9. leltári szám alatt nyilvántartott Dominicus Montagnana, 1730. mestergordonkát a használatba vevő művészi tevékenységének elősegítése érdekében határozatlan időtartamra, belföldön és külföldön egyaránt használható ingyenes és kizárólagos személyes használatába adja.*

6.) *Használatba adó köteles a hangszer természetes elhasználódásából eredő javításokat és átalakításokat elvégeztetni, szükség esetén a hangszer nemzetközi biztosításáról gondoskodni és ezek költségeit viselni.*

7.) *Jelen szerződés akkor szűnik meg, ha a Zene- és Táncművészeti Főosztály azt megszünteti, illetve felmondja.*

A gordonkáról Benedek László hangszerész mester adott szakvéleményt 1975. május 6-án, amely szerint az egyben muzeális értékű Montagnana hangszer értéke azon a napon 372.000.-, vagyis háromszázhetvenkettőezer nyugatnémet márka volt.

– *Miért nevezte annak idején az Ön álomcsellójának ezt a Montagnanát?*

– Meggyőződése, hogy egy vonós hangszerezen megszólaltatott zenemű – jó esetben – három személyiség bensőséges egymásra találása: a hangszerkészítő, az előadó és természetesen a komponis-

táé. Vagyis nem elég, hogy egy hangszer önmagában nagyon jó; az kell, hogy az adott muzsikussá számára éppen az legyen a legjobb, mert akkor születik meg a nagy találkozás, ami a muzsikussá és a hangszer pályáját is meghatározhatja. Önmagában egy jó hangszer nem „csinál” jó zenészt. Annak idején négy csel-

lóból választottam ki a Montagnanát és mindegyiket ismertem már korábban is. Mi valóban egymásra találunk.

– *Az, hogy állami hangszert adnak meghatározatlan időre egy arra érdemes muzikusnak, minden országban így volt, vagy csak Európának ezen a részén?*

– Nyugat-Európában természetesen nem állami szinten intézték az ilyen ügyeket. Ha valakinek nincs gazdag család a háta mögött és nem tud venni, az alapítványokhoz fordulhat, egyéb bérleti lehetőségeket vehet igénybe. Most már nálunk is előfordul, hogy nagyobb verseny előtt egy fiatal valamelyik nyugat-európai országban bizonyos időre jobb hangszert bérel. Ennek javítási és biztosítási díja a bérlőt terheli. Kelet-Európában az állami elosztási rendszer dominált ebben is. Az egykori Szovjetunióban (ahol nagyon sok nagyon jó hangszer volt erre a célra) különböző írott kategóriák léteztek: milyen verseny melyik helyezése milyen hangszer mennyi ideig való használatára jogosít.

– *Ez egyben azt is jelenti, hogy ezek a hangszerek újból és újból visszakerülnek a körforgásba, nem ragadnak le egy embernél, vagy egy poszton?*

– Pontosan. Így megvan annak a lehetősége, hogy hosszabb-rövidebb idő után más művészetét is segítse, új feladatokat szolgáljon.

– *Nem mond ez ellent annak a korábbi állításának, hogy egy hangszer egy adott muzsikusz kezében éli fénykorát és ha az illető muzsikusz már nem játszik rajta, az sem szólal meg már olyan szépen?*

– Bizonyos szempontból nem. A muzsikusnak magába kell néznie: valóban ő az adott hangszer avatott mestere? Rengeteg foglalkozáshoz, állás betöltéséhez követelnek meg manapság hatósági erkölcsi bizonyítványt; a mi esetünkben természetesen nem a Belügyminisztérium által kibocsátott papírra, hanem egy ennél még megbízhatóbb, belülről fakadó etikai mércére gondolok.

2.§.

– *Az állami tulajdon fokozatos megszűnésével mi lehet a to-*

Botvay Károly csellóművész

vábbi módja e hangszerpark gondozásának, a használók kijelölésének?

– Meggyőződéseim szerint egy nagy gonddal megválasztott kuratóriumnak kellene döntenie arról, mikor, kik, mennyi időre kapják ezeket a hangszereket. Annál is inkább, mert ez sokszoros privilégium: az állami hangszerek javítását és biztosítását az állam fedezi. Azoknak a muzsikusoknak (és ezek vannak nagyon sokan), akik saját, többnyire gyenge hangszereken játszanak, még ezeket a költségeket is vállalniuk kell. Vigyázni

kellene ezekre a kincsekre, amikből nem lesz több, hiszen még annak a veszélye is fennáll, hogy anyagi okokra hivatkozva az állam meg is szabadulhat néhánytól.

Mielőtt azonban hangszerek adásáról-vételéről beszélnénk, tisztáznunk kell néhány dolgot. Bizonyos – akár klasszikusnak is tekinthető – esetekben kizárólag a pénz dönt arról, kihez kerül egy hangszer. Hatalmas kultúrkinccsek mozdulnak el (cserélnek gazdát) a pénz irányában. Ha egy mecénás, adott esetben az állam vesz hangszert, a tranz-

akciót szigorúan jogi szabályozás kell, hogy megelőzze és emellett egy erős, magas szintű erkölcsi normát is figyelembe kell venni. Ezekben az esetekben ugyanis egy arra érdemes személy művészi munkájának elismeréséről van szó. Konkrétan például a magyar vonóskultúra nagyvilág előtti méltó képviseléről. A hangszert adományozó világos szerződéssel tisztázzon minden körülményt, a megjutalmazott pedig tiszta lelkiismerettel gondolja végig: mit is tett ő mindezért? Igazságos-e, hogy éppen ő kapja? Milyen az arány a hangszert készítő mester és az ő tehetsége, hangképessége között? Tényleg őra várt-e az a hangszer? Nála jelentkeznek-e azok a nagy feladatok, amire az adott hangszert (hangszereket) a nemzet pénzén megvették?

Világhírű szólistáink többszörsően ki- és megérdemelt állami hangszereivel (általában) nincsenek problémák. Mindenki számára egyértelmű lehet, hogy Kovács Dénesnél, Perényi Miklósnál és a hasonló kvalitású művészeknél bizony megszületett az a bizonyos csodálatos, megismételhetetlen egység hangszere és lényük között. Ez akkor is így van, ha időközben például Perényi Miklós visszaadta csellóját az Operaháznak és az négy éven keresztül ott teljesített szolgálatot. Mostanra azonban újból Perényi Miklós játszik rajta és újból él az egység. Meggyőződésem, hogy e hangszerek életének legfényesebb időszaka éppen ezekkel a muzikusokkal fonódik egybe. Ha egyszer, remélhetően nagyon sokára, ők már nem akarnak, nem tudnak várni számunkra, azt is tudomásul kell vennünk, hogy így már többé instrumentumaik sem szólalnak meg.

Lehetne azonban egy hozzáértő, független kuratórium, amely

garantálhatná, hogy a lehetőségekhez mértén méltó kezekben és az igazi feladatok érdekében szolgáljanak tovább ezek az állami hangszerek. Kerüljenek be újból a körforgásba ezek a hangszerek!

– 1977. után ottmaradt állami hangszer nélkül, saját, szolgálati úton megsérült csellójával, aminek javítási költségeit mind a mai napig Önnek kell(ene) állnia?

– Rémtörténeteknek is beillő kalandokat kellett, hogy átéljek emiatt. Új életemet, új szerepkörben Londonban kezdtem, ahol akkor darabokra szedve hevert a csellóm egy hangszerműhely mélyén. Eredeti szándékom ugyanis az volt, hogy a Bartók Vonósnégyessel koncertezve néhány év alatt rendbe hozatom tönkrement csellómat, vagy egy másikat veszek magamnak és visszadom a Montagnanát, hogy az mást is segíthessen a pályáján. (Erre megvolt minden esélyem, hiszen akkoriban kedvezőbb lett az elszámolási rendszer.)

Kaptam például koncertfelkérést és miután zongoristám gázsija hirtelen, jelentősen megemelkedett, az impresszárió elsősorban szóloestire adott megbízást. Játsoztam Bach szólószviteket, Kodály-műveket (a Capricciót, a Szonatinát és a Magyar rondót, utóbbi kettőt zongorakísérettel), amelyekről csak később, a BBC-konferálásából derült ki, hogy bemutató előadások voltak. Ezen az esten egy helybeli kölcsön-csellón játssoztam.

– És mi van a hármastalálkozás harmadik tagjával? A komponistával? Mit szólnak azok a még élő zeneszerzők, akiknek darabjai még nem váltak klasszikussá és sikerüket talán egy bemutató is megalapozhatja, ha méltó módon (jó hangszeren) szólal meg?

– Ez ennek a problémának egy távolabbi kihatású, nagyon fontos pontja. Nem indulnak például egyenlő eséllyel kortárs komponistáink: adott esetben egyikük művét csúcshangszereken, másikukét szinte tanulóhangszereken mutatják be a muzsikuskok. És ez a megosztás nem a kompozíció minőségének, a bemutató muzsikuskok tehetségének, felkészülésének függvénye, hanem hangszerészeti és zenei szempontok szerint nem meghatározható társadalmi lobbyké. Vannak estek, amikor ezek a tényezők találkoznak és a jó kompozíció, jó hangszereken szólal meg; ez elismerést érdemlő, szerencsés dolog.

3. §.

– Mi történne, ha most összegyűjtenék az összes ilyen államilag vásárolt (és fenntartott) csodahangszert és az a bizonyos, feltételezett kuratórium újra elosztaná azokat?

– Az eltelt évek alatt nagyon nagy változások történtek. Biztos, hogy sokan visszakapnák hangszereiket, de sok új "gazdát" is üdvözölhetnénk.

– Van most olyan felkérés, amihez most igazán nagy szüksége lenne egy nagyon jó hangszerre?

– Az 1997-es London Fesztiválon július 2. és 9. között hét koncerten műsorra tűzték Beethoven összes kvartettjét; erre kapott felkérést az Új Budapest Vonósnégyes. Ha valami, ez az igazi nagy feladatok közé tartozik. Nem sokkal később pedig észak- és dél-amerikai bemutatók körútra utazunk a Budapesti Vonósokkal.

Tóth Anna

Megfizethető mesterhegedűk

Nemzeti Hegedűkészítő Verseny és Kamarakiállítás
Régi Zeneakadémia, 1997. május 9-11.

Morassi mester

Május 9-én különös hangversenyt hallhatott a Régi Zeneakadémia közönsége. Vonósnégyes-tételek és virtuóz hegedűdarabok szóltak meg, sajátos módon néha többször is. A dolog nyitja a hangverseny apropója volt: ezen az estén osztották ki a Nemzeti Hegedűkészítő Verseny díjait, amelyen a magyar és cremonai hegedűkészítés kiemelkedő személyiségei ültek a zsűriben, alkották a díszvendégek sorát. Az ünnepélyes pillanatok alkalmat adott arra is, hogy a műsor egyik tétele a győztes hangszereken is megszólaljon.

Az ötlet – nem először – a Magyar Hangszerész Szövetségtől, személy szerint Semmelweis Tibor hegedűkészítő mestertől származott. Először talán még csak a bizonyítás vágya motiválta a rendezvény megszervezését: mutassuk meg, hogy az annak idején világhírű, az ötvenes években elsorvadt és most újraéledő magyar hegedűkészítő-iskola képes mennyiségben és minőségben is figyelemreméltót alkotni. Találkozzanak egymással a hangszerkészítők, váljon mindenki számára bizonyossá, hogy van ér-

telme Cremonába, Mittenwaldba küldeni tanulni a Hangszerésképző Iskola növendékeit. És van értelme, mert Morassi mester, a Stradivari Nemzetközi Hegedűkészítő iskola professzora, keresett és drága hangszerek készítője azt mondta, hogy nemzetközi mérce szerint is évről évre jobbak a magyar hangszerek.

Mindez azonban kevés lehet ahhoz, hogy ennyi ember ennyi időt, munkát és nyersanyagot fektessen a versenymunkák elkészítésébe. A szervező munka talán legnehezebb része az, hogy a győztesek számára a legnagyobb jutalmat – a hangszer megvásárlását – biztosítani lehessen. Ebben az évben is lehetővé vált – ezúttal a Soros Alapítvány segítségével. Jó propaganda azonban egy ilyen bemutatkozás azok számára is, akik nem nyernek díjat. Egyre többen látják ugyanis be, hogy nemcsak cremonai hangszerrel a kézben lehet a pódiumra állni, annál is inkább, mivel az megfizethetetlen. Évről évre nagyobb az esélye annak, hogy hazai készítésű hegedűben (csellóban, brácsában sőt bőgőben) találja meg egy muzsikusz a számára rendeltetett instrumentumot.

A hangszerek vizsgálata, zsűrizése itthon is a nemzetközi szabályok alapján történik. Külön vizsgálják kézműves és zenei szempontból a hegedűket, brácsákat csellókat. Az első bizottság hangszerkészítőkből áll, a második muzsikusból – ők döntenek el, melyik hangszer szól a legszebben, melyiknek van a legnagyobb hangvolumene. Rossz nyelvek szerint készültek már hibátlan és gyönyörű mestermunkák, amelyeknek szinte semmi hangjuk nem volt, és csaknem mindenki el tud mesélni egy-egy olyan történetet, amelyben egy minden porcikájában elrontott hegedűről kiderül, hogy csodálatos, hatalmas hangja van.

Az itt díjazott mestermunkák minden igényt kielégítettek:

– A csellók között az I. díjat Kónya Lajos, a III. díjat Hegyesi Béla munkája kapta. (A zsűri nem adott ki II. díjat.)

– A mélyhegedűk között Guminár Ernő hangszere lett a I., Golob Balázsé a II. és Kemény Zsomboré a III.

– Hegedűkategóriában Guminár Ernő I., Blaszaauer Róbert II. és Nagy András III. díjat kapott.

Nem túlzás és nem patetikus azonban az az állítás, hogy a legtöbbet a magyar zenei élet profitálta ebből a rendezvényből. A verseny kapcsán vonósnégyesnyi hangszert kapott ajándékba a Zeneakadémia a Stradivari Nemzetközi Hegedűkészítő Iskolától, amelyet a cremonai mesterek személyesen hoztak Budapestre. Ezen az estén mutatták be Benedek Péter, Münchenben élő hegedűkészítő mester új könyvét, amely a magyar hegedűkészítés történetét dolgozza fel álmosszerű, színes képekkel illusztrálva. Itt születtek újabb szerződések, amelyek az eddiginél több fiatal magyar hangszerész számára teremtenek külföldi továbbtanulási lehetőséget. Cremona elismerte Budapestet és az ünnepek résztvevőit megérezhették, mit jelent a gyakorlatban az a mondat, amelyet a cremonai polgármesteri hivatal vezetője mondott otthonáról: La città della musica – Cremona a zene városa, ahol minden épület, minden legenda és szinte minden pillanat a zenéről, a hangszerekről mesél.

Tóth Anna

Benedek Péter hegedűkészítő mester

AZ EGÉSZSÉG ÉS A MUZSIKUSOK

„A karmester is stresszkeltő faktor lehet...”

Skandináviából érkeztek a viking hódítók, sok kíméletlenséggel és kegyetlenséggel, amint azt a krónikások feljegyezték. A várost 866-ban elfoglalták. A római kori omladozó városfalakat, erődítményeket újjáépítették. A korábbi városnevet megváltoztatták, s Jorviknak nevezték. Új kultúrát hoztak, mind a földművelésben, mind a kereskedelemben.

Jorvik Észak-Anglia virágzó fővárosa lett. Az 1200-as évek elején megépült a Szent Péter székesegyház, mely több katasztrófát túlélve a ma is látható, működő észak-európai székesegyházak legnagyobb és leglenyűgözőbb gótikus építészeti remeke. Évtizedek után a város nevéből eltűnt a „v”, majd az „i”, s ami maradt, az Jork, illetve, YORK. A legtöbb emlék a középkorból maradt fenn. Ezt a város-struktúrát őrzi ma is a bástyákkal megerősített városfalon belüli központ. Kívül ezen, a történelemhű magtól minden égtáj felé területnek el az újabb városrészek, amelyek közül csaknem teljes önállóságot élvez az egyetemi negyed. Ez a város, illetve ennek a városnak az egyeteme adott otthont 1997. március 23. és 27. között mintegy 300 vendégnek: muzsikuskoknak és orvosoknak, szakszervezeti aktivistáknak és menedzsereknek, európaiaknak és Európán jóval túliaknak. Nemcsak Amerika, Kanada és Afrika, de Japán, Ausztrália, Új-Zéland is képviseltette magát. Miféle rendezvény volt ez, amelyre a világ különböző részeiből oly sokan gyűltek össze, túlnyomóan zenekari muzsikuskok, de legalábbis velük foglalkozók?

A Fédération Internationale des Musiciens (rövidítve FIM) a világ muzsikusainak érdekvédelmére alakult. Két éve irányult a figyelem a zenekarokban játszóknak életfeltételeire. Világosan kitűnt, hogy a zenekari zenészek egy része különféle egészségi problémával küzd. Sokszor nem is vállalják a betegszabadságot, helyettük inkább az elhatalmasodó szorongásokat, sem hogy ki legyenek téve a létbizonytalanságnak. A hosszabb ideig betegszabadságon lévő muzsikust ui. helyettesíteni kell, a helyettesítő lehet esetleg jobb, de annival minden esetre, hogy ott ül a próbán, s nem veszélyezteti a hangzás egyensúlyának a felborulását.

A FIM elnöksége akkor, két éve határozta el, hogy kérdőíves vizsgálatot folytat annak érdekében, hogy számos, már régóta napirenden lévő, újból és újból felmerülő kérdésre választ kapjanak. A kérdőívek elkészültek, egy éve szétküldték őket, hónapokkal ezelőtt a kitöltött íveket feldolgozták, s ezt az alkalmat találták megfelelőnek, hogy az eredmények ismertetése köré igencsak speciális irányultságú, tematikájú konferenciát szervezzenek. A FIM megbízásából és képviselőként a konferenciát a Brit Zenészek Szövetsége, a Brit Zenekarok Társasága és az Előadóművészek Orvoslására alakult Brit Társaság szervezte, több szponzor támogatásával.

Figyelembe véve a szerteágazó kérdéseket, s a kérdésgyűjtéseknek azt a szándékát, hogy az egészségkárosodás,

a szorongás, a lámpaláz, a stressz mélyebb okait is feltárják, s – mi több – orvoslásukra is sor kerüljön, a konferencia szervezése nem kerülhette el különböző tematikájú szekciók egyidejű, önálló működtetését.

A konferencia nyitó előadása transzparensként vetítette előre a három teljes nap programját, a lehetséges felvetődő és konferencia-szinten szóba kerülő kérdésköröket.

A kérdőíveket 56, a világ különböző részein működő zenekar kapta meg. (A mi régióink, a közép- és kelet-európai országok zenekarait nem vonták be a vizsgálatba.) A kérdőíveket 1639 zenekari tag küldte vissza kitöltve. A kérdőívek statisztikai és tartalmi elemzésének alapját ez a mennyiség képezte.

A kor, a nemek és hangszerek szerenti megoszlás meglepetést nem keltett. Ezek ismertetését itt mellőzzük. A *stresszkeltő faktorok* elemzése azonban sok érdekességet tárt fel, amelyek közül a fontosabbak hadd álljanak itt az alábbiakban.

A *karmester is stresszkeltő faktor lehet*. Leginkább akkor, ha sérti a zenészek önértékét (73%). De akkor is, ha nem eléggé felkészült és követelményei nem következetesek (61%). A túlzott, alig teljesíthető követelményeket sem szeretik a zenészek (52%).

A kollegák kritikai megjegyzései és a *menedzsment* (adminisztratív igazgatás) következtetlenségei, túlkapásai is stresszt szülnek.

A környezeti, ergonómiai faktorok közül a *munkafeltételek* optimumtól eltérő voltát sorolták az idegesítő források körébe. Ezek: olvashatatlan kotta, rossz világítás, a karmestert nem lehet jól látni, rossz ülés (rossz székek), túl- vagy alulfűtött terem. Vannak zenészek, akik félnék a halláskárosodástól (timpanihoz, rézfúvósokhoz igen közel ülők esetében). A több órás utazások rendkívül fárasztóak. Maga a fáradtság, de a próbák szervezetlensége, a túlnyúló próbaidők mind idegesítőek.

A *szociális* problémák közül kiemelkedik, hogy – a vizsgálatban résztvevők fele nyilatkozott így, kivéve az angolokat, akiknek 75%-a(!) – anyagilag nincsenek eléggé méltányolva. Sok szorongást idéz elő a *betegségtől*, a betegszabadságtól, a munkaképtelenségtől való félelem. Negyedrészüknél a gyermekükről való gondoskodás (pl. napközbeni gyermekfelügyelet) megoldatlansága kelt nyugtalanságot.

A *testi* egészséggel kapcsolatos panaszok már komolyan veszélyeztethetik a hangszerjáték minőségét. Ezek között is elől jár a *fájdalomérzet*. A muzsikuskoknál a kéz különböző részei és a gerinc, s az azzal szorosan kapcsolódó testrészek képezik a főbb támadáspontokat. A vizsgálati személyek 22%-a jelezte, hogy hosszabb-rövidebb időre fel kellett függesztenie a zenekarban való működést tipikusan a zenész-betegségek valamelyike miatt. És a reumatikus, vagy ízületi gyulladásos bántalmakról még nem is szóltunk.

A *lelkiegészség*, a lelki egyensúly megléte vagy meg nem léte szoros összefüggésben van a testi állapotokkal. Itt nyer értelmet az a ténymegállapítás, hogy *az ember – pszichoszomatikus egység*. A fenti adatokból is az derült ki, hogy a nem kielégítő életkörülmények és élet- és munkafeltételek, az eredményes munkavégzéshez szükséges testi funkciók zavara mind lelki egyensúlyvesztéshez vezet.

Van egy sajátos jelenség, amelynek az oka származhat mind testi, mind lelki forrásokból. A muzsikusként nem engedelmessé válnak az ujjai. Pl. a tíz közül az egyik ujj görcsbe rándul, befolyásolhatatlanul, viszont az egyetlen ujj működészavara befolyásolja a többi kilencét. A jelenség neve *dystonia*, azaz, rendellenes tónus. Az elnevezés csak kódósen utal a jelenségre, ami viszont igencsak konkrét.

A forrásazonosítás nehézségei állnak fenn az *alvászavarok* esetében. Már pedig közismert, hogy ha valaki nem alszik jól, fáradtan ébred. Ha fáradt, nem tud jól koncentrálni. Ha nem koncentrálni, több hibát vét. Ha több hibát vét, többet jegyzi meg a hibázás tényét. Ha kritika is éri a „vétőt”, egyre idegesebb lesz, és így tovább. Külön súlytal szerepel ez a faktor az első pultos hangszereknél, akikre a zeneszerzők igencsak fontos, igényes szövegeket bíztak kompozícióikban. Ha a szólót játszó elbizonytalanodik, s ez többször meg-esik, kialakul a lámpaláz, sőt, szokássá válik.

A *lámpaláz* nehezen szabályozható, inkább a lámpaláz szabályozza, ill. teszi szabályozatlanná a játékot. Ennek kivédésére az érintett muzsikusként praktikus önkezelési megoldásokat választanak. Még a nyugati zenekarokban is előfordul, hogy „bekapnak egy felest” kritikusabb szereplések előtt (8%), ennél ötszörte gyakrabban fordul elő azonban, hogy nyugtatókhoz nyúlnak.

Azok, akiknek magasabb volt a stressz-szintjük, sokkal inkább panaszkodtak testi fájdalmaikra. Együttjárás mutatkozott az átélt stressz-szint és a fájdalom átélése között. Ez nem feltétlenül jelenti azt, hogy a fájdalom a stresszor. Sőt, inkább azt, hogy a nagyon sokféle stresszkeltező forrás következtében a szervezet, a személyiség egésze a negatív élmények átélésére szenzitizálódik (válik érzékenyebbé). Így válik aztán az egész rendszer egy nehezen szelídhető, öngerjesztő folyamattá.

A pszichés problémák súlyosbodásával jár a *személyiség* eléréstelenedése, elszintelenedése, – leromlott, súlyos esetekben – *kiégése*. Ezen kóros jelenségek aránya, szerencsére, alacsony.

Érdekes lenne még az egyes földrészekeken működő zenekarok tagjaitól nyert információk ismertetése. Terjedelmi okok miatt csak egy-egy jellegzetesség felvillantásával kell beérnünk.

A *japán* és távol-keleti zenekarok tagjainál a legmagasabb a stressz-szint, ugyanakkor ők tudják ezt mégis a legjobban kezelni, mert nem szednek semmiféle nyugtatót. – Az *ausztrál* és új-zélandiak a legelengedettebbek, az átlagnál jóval alacsonyabb a stressz-szintjük. Ezzel szemben sokkal fáradékonyabbak, többször fáj a hátuk, többet szorongának esetleg a jövőben előforduló tartósabb egészségkárosodás esélye miatt.

Angol zenekari tagok többet panaszkodtak a karmesterekre, a hosszú időtartamú utazásokra, a bizonytalan anyagi elismertségre, többet aggódtak gyermekeik gondozása mi-

att. A kérdőíves vizsgálatban előforduló zenekarok közül a legmagasabb arányban: 78%-os *orvosellátottságról*/számoltak be, s egy tíz évvel ezelőtti felméréssel való összehasonlítást végezve az előadásoktól való szorongás 85%-ról 65%-ra, a betegszabadságot igénybe vevők aránya pedig 15-ről 3%-ra csökkent.

Amerikai és *kanadai* zenekaroknál viszonylag derűsebb a kép, kevesebb a panasz.

Európát összevontan kezelték (sic!). A stressz szintje és a sorrendje az átlaghoz simul. A testi panaszokról való tudósítás azonban sokkal markánsabban jelenik meg, ezeken belül is a deréki tüneteket jelölték hangsúlyozottan. A fúvósoknál sok az *Ansatz*-probléma. A betegszabadságot igénybe vevők aránya a világtátlaghoz képest Európában magasabb, a nyugtatók rendszeres használata pedig a legmagasabb: 26%.

Könnyű kitalálni a fentiek olvastán, hogy mivel foglalkozhattak az egyes szekciók. Hogyan orvosolhatók a muzsikusként problémái? – szövegeztünk a kérdést, s sok esetben válaszokat is kaptunk.

Külön szekciók foglalkoztak a *mozgásszervi* problémákkal. Reumatológus, orthopéd sebész, kézsebész, belgyógyász szakorvosok tartottak olyan referátumokat, amelyeket a jelen lévő zenekari muzsikusként számára is érthetően fogalmaztak meg. – A *dystonia* szekcióban kitűnő ideggyógyászok még kitűnőbb előadásait élvezhették a jelenlévők. Ezek közül is kiemelkedett egy hannoveri professzor és egy londoni neurológus kutató. – *Halláskárosodás, látásproblémák*, hangképzésszavarok kezeléséről adtak elő különböző nemzetiségű, ezeken a területeken működő specialisták. – Nem övezte kisebb érdeklődés a *pszichológiai* szekció munkáját sem, ahol a különböző stresszek, szorongások, lámpaláz helyzetek eredményes kezeléséről esett szó. – A muzsikusként életkörülményeit részben *szociológusok*, részben *érdekképviseleti* szervezetek képviselői, ill. *menedzserek* vizsgálták.

Alig volt olyan szekció, ahol ne hangzott volna el előadás a tradicionális orvoslástól eltérő eljárásokról, vagy előadás ne érintette volna az *alternatív terápia*knál rejlő erőket. Ezeknek a lehetőségeit villantották fel a workshopok, a „műhely”-bemutatók.

Az *Alexander-technika* látszott a legelterjedtebbnek, mely a test feletti teljes kontrollt biztosítja. Már a zenetanulás kezdeti szakában érdemes elsajátítani. Külön hazai és nemzetközi társaságokba tömörülnek az Alexander-technikával hangszertanítók(!). Ugyanígy kultusza van a *chiropraktika*nak, amely a masszázs, az akupresszúra és a kézrátétel (bioenergiaátvitel indiai technikája) sajátos ötvöze, speciális módszer a gerinc- és gerinc környéki problémák gyógyítására. A chiropraktoroknak négy különböző egyesülete van pl. csak Angliában.

Megismertük a speciális *gyógymasszázsban*, a labdákat és lufikat felhasználó *gyógytornákban* rejlő gyógyítási, mozgáskorrekciós lehetőségeket.

A hivatalos „órarend szerinti” foglalkozások közötti tea-, kávészünetek, közös étkezések, esti, a város különlegességeit bemutató programok közben jócskán kínáltak lehetőségeket a személyes beszélgetésekre, információcserére. Így került sor a hannoveri neurológia professzorral, az

amszterdami Concertgebouw zenekari orvosával, egy hamburgi, csak zenészek jogi kérdéseivel foglalkozó ügyvéddel, számos angol zenekari muzsikussal, s még a számontarthatóságot is meghaladó számú kollégával történő megismerkedésre.

Van-e üzenete ennek a konferenciának a magyar muzsikusok számára?

Ha csak nem az, hogy ó, mily csenevésznek ezek a nyugati zenészek, a fele társaság toloszékben ülhet, mennyit képesek sírni holmi kis stresszek miatt, s panaszkodnak hogy itt is fáj, ott is fáj, s még ők mondják, hogy kevés a fizetésük?

Talán az mégis elgondolkodtató, hogy még a magyar zenészeknek is lehetnek pszichoszomatikus problémáik, akár bevallják, akár nem. A zenész „foglalkozási ártalom” pedig nem is annyira idézőjelbe teendő, hanem létező realitás. Csak talán úgy érezzük, hogy ezekről nem illik beszélni, mert nyugoskodásnak tűnik. Az is elgondolkodásra kell, hogy ösztönözzön, hogy ezeket a *mozgásszervi* panaszokat saját magunk, önrehabilitációval tudjuk-e enyhíteni. Vagy ami még nagyobb horderejű lenne, s a hazai zenészképzés programjává kellene válnia, hogyan tudhatnánk úgy hangszert tanítani, hogy az egyben megóvjon a későbbiekben a zenészekre leselkedő egészségkárosító hatásoktól.

Ha pedig van stressz, vagy más egyéb testi panasz (s alig hihető, hogy ettől éppen a magyar muzsikus lenne mentes!), hogyan lehetne megszervezni Magyarországon is egy olyan *egészségügyi ellátást, amely zenész-barát*, és sokkal több odafordulást, figyelmet és figyelmességet tanúsít a megszokott, mindezen elvárásokat alig kielégítő rendelőintézeti ellátásnál, mind emellett pedig még zenészekre is specializálódott.

Bőven vannak *tennivalóink*: át kellene néznünk a kollektív szerződéseket. Mire adnak ezek az egészségvédelemben jogosítványt? Nézzük át az idevágó törvényeket. Milyen jogai vannak a munkavállalóknak? Milyen kötelezettségei vannak, vagy kellene, hogy legyenek a munkáltatóknak? Megszervezendő lenne egy olyan orvosi team, amely szívesen foglalkozik a zenészek problémáival. Ugyanezt a szolgálatot kellene, hogy vállalja egy pszichológusokból álló együttes is (egy szakember úgy is képtelen lenne felvállalni a jelentkező problémák egyéni kezelését). A magyar orvoslás, épp mozgásszervi panaszok gyógyítása területén európai élvonalban van!

És talán Magyarországon is elkélne egy olyan felmérés, amely segítené azt a tájékozódást, amelyet a nyugati világban már megtettek.

Kedves Olvasó! Jó lehetőségek látszanak megnyílni előttünk is. Hogy muzsikálásunk ne csak a hallgató számára szerezzen örömet, de személyesen, saját magunk számára is. Hogy bizonyos feltételek javításával ki-ki, maga is megnyerhesse személyes harmóniáját. A *belső harmóniához* való jogot még nem szabályozták. Talán, így, deklaratív nem is lehet. De egy komplex feltételrendszer biztosításával nem elérhetetlen. Talán ettől szebben szólalhat meg majd még a Kilencedik Szimfónia is...

Egyben megragadja az alkalmat, hogy köszönetét fejezze ki a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének és a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének a yorki konferenciára való kiutazás feltételeinek biztosításáért:

Laczó Zoltán

CD-FIYELŐ

Új CD-tár – svájci támogatással

Beszélgetés Bársony Ágnessel, a Szonáta Alapítvány képviselőjével

– Május 20-án nyílt meg a Régi Zeneakadémia hangtárában az a video- és CD-tár, ami Budapest egyetlen komolyzenei kölcsönzője lesz. Hogy indult el ez a kezdeményezés, és hogyan kapcsolódik a megvalósítás egy svájci alapítványhoz?

– Rácz Judittal, partneremmel régóta dédelgetjük az ötletet, hogy létre kellene hozni egy komolyzenei gyűjteményt. Mivel a Magyar Televízióban dolgozom, naponta kerülök kapcsolatba jobbnál jobb zenés filmekkel, és mindig úgy éreztem,

sok olyan jó műsor van, amelyeket kár, hogy nem lehet többször látni. Operaelőadások, portrék, ismeretterjesztő sorozatok, koncertek olyan művészekkel, akik sohasem jártak Magyarországon, archív anyagok, amelyeket talán még senki sem látott. Aki zenét tanul, annak nagyon fontos ezeket az anyagokat, előadásokat ismerni. Tehát ez volt az egyik kiindulópontja ötletünknek.

Rácz Judit Franciaországban, Arles-ban járva találkozott az elképzelés megvalósult formájával, a Médiaközponttal. Ő is nagyon szerette

volna, ha itthon is létezne ilyen jellegű intézmény.

S mivel ebben a történetben minden véletlen: találkoztunk Susi Koltayval, egy magyar származású svájci újságíróval, aki a Magyarországon működő Pro Helvetia vezetője volt.

– Szóba került itt a Pro Helvetia neve. Milyen alapítványt takar ez az elnevezés?

– A Pro Helvetia svájci kultúra-alapítvány, több országban működött kulturális központot. Célja, hogy

támogassa a független kulturális kezdeményezéseket. Ők karolták fel ötletünket, és három éven keresztül fogják a Szonáta Alapítvány pénzügyi költségvetését támogatni.

Ez a pénz azonban nem elég arra, hogy a CD-tárat önállóan üzemeltessük, hiszen akkor például helységet kellett volna bérelnünk, s alkalmazottakat felvennünk. Ezért a Zeneakadémiához fordultunk. Ők szívesen segítettek, mert sajnálatos tény, hogy a Főiskola nagyon kevés CD-vel rendelkezik. Feketelemez sok van, de azok már nem túl jó minőségűek. A Régi Zeneakadémia hangtárában pedig túlnyomó részben Liszt-felvételek találhatók. Lantos István rektor úr nagyon örült annak, hogy itt akarjuk ezt a gyűjteményt elhelyezni. Rendelkezésünkre bocsátotta a Régi Zeneakadémia hangtárát, ez a gyönyörű terem lett a könyvtár otthona. A gyűjtemény a CD-k mellett videókat is tartalmaz. A cél elsősorban a zeneakadémisták kiszolgálása, én azonban azt szeretném, hogy más egyetemisták, gyakorló muzsikusok, illetve minden zene iránt érdeklődő ember bejöhessen, és lehetősége legyen válogatni, hallgatni. Vettünk három darab CD-lejátszót (ez hat embert szolgál ki, mert dupla elosztóval működik), és beszereztünk két jó minőségű sztereó-videót is. Tehát lesz lehetőség a helybeni hallgatásra, és kölcsönzésre is. A megnyitót május 20-án tartottuk. A CD-k katalógizálása nagyon lassan halad, ezért a tényleges megnyitás csak őszre várható. Nyáron egyébként sem valószínű, hogy sokan keressék fel a hangtárát.

Szeptembertől körülbelül 1000 CD várja a látogatókat, de egy éven belül szeretnénk elérni a jelenlegi

pénz által lehetséges 4000 CD és 600 videós állományt. A válogatásban fontos szempontunk volt, hogy nem műveket gyűjtünk, hanem előadókat, előadói stílusokat, archív felvételeket, operákat, régi zenei előadásmódot, XX. századi zenét. Későbbi tervünkben népzene, world music is szerepel. A Beethoven-szimfóniákat különböző előadásokban a végére hagyjuk.

– *A svájciakon kívül kik támogatják az alapítványt?*

– A Soros-alapítvány támogatott minket nagyobb összeggel, és az Universal kiadó is felajánlott néhány felvételt a gyűjteménybe. A legkedvesebb történet Isaac Sternhez kapcsolódik. Egyszer véletlenül együtt utaztunk repülőn vele, és megismerkedésünk után elmeséltük, miben mesterkedünk. Nagyon meglepődött, amikor megtudta, hogy a Zeneakadémia szűkölködik CD-kben és videóban. Megígérte, hogy valamilyen módon segíteni fog. Már azt hitük, elfelejtette az ígéretét, amikor néhány napja egy hatalmas csomagot hozott a posta: 400 CD-ből álló gyűjteményt állíttatott össze a Sonyval.

Természetesen az alapítvány nyitott és bárkitől szívesen fogadunk adományokat.

– *S mi a helyzet a videókkal?*

– Nagyon meglepett, milyen nehezen boldogulunk ezen a téren. Tisztázatlan szerzői jogok miatt minden cég másképpen gondolkodik. Előfordult, hogy az egyik cég horribilis összeget kért, míg a másik ajándékként küldte nekünk. Emiatt nagyon nehezen tudunk előrehaladni a videók vásárlásával.

– *Az alapítványnak csak ez a profilja, vagy terveznek más dolgokat is?*

– Az alapítvány mással is foglalkozik. A zeneakadémisták pályázhatnak kisebb összegű javításokra, húr, nád beszerzésre, vonószőrözésre, mesterkurzusokon, fesztiválokon való részvétel támogatására. Ezt minden évben egyszer hirdetjük meg.

– *Szóba került egy név, a Mediatec, amiről szerintem az olvasók nem sokat tudnak.*

– Franciaország nagyon magas kulturális szintet képvisel, sokat költenek a kultúrára. Az országban felállítottak nagy intézményeket, melyekben minden megtalálható. A lényege, hogy minden, ami médiával kapcsolatos, ott jelen van: az újságok, folyóiratok minden témakörben, könyvek, filmek, CD-k. Természetesen ezek mind kölcsönözhetőek. Tényleg minden ág képviseltetve van, zenében ugyanúgy a könnyűzene, jazz, s a komolyzene is. Megkérdeztük, hogy abban az épületben, ahol mi voltunk, mennyi komolyzenei CD van: közel 30 000 (!) darabból álló gyűjteményük volt. Minden műből több előadás – Bartók hegedűduók kétféle előadásban. Vagy Kodály-kórusművek. És ami a legérdekesebb: ezt mindig a város tartja fenn.

Ezek a helyeken nem csak kölcsönözni lehet, hanem kitalálnak programokat is: koncertek előadások, vagy egy zeneszerző tiszteletére rendezett hét. Hosszú távon mi is szeretnénk kezdeményezésünket ilyen szintre fejleszteni. Reméljük, ebben számíthatunk a zeneakadémistákra is. Ez közös érdekünk.

Reményi József

Amennyiben bárki támogatni kívánná a gyűjteményt, vagy pályázna az alapítvány által nyújtott támogatásokra, az alábbi címen érdeklődjön:

Szonáta Alapítvány

Cím: Budapest, 1116. Előpatak u. 1.

Számlaszám: Postabank 11991102-02176215

Beliczay Gyula szerzői lemezéről

„Kereskedelmi forgalomba nem hozható!” – olvassuk a borítón, és már ekkor sajnáljuk, hogy egy ilyen zenetörténeti ritkaság nem juthat el a vásárlóképes érdeklődőkhöz. Miután meghallgattuk a felvételt, ez az érzésünk fokozódik.

Két opuszát ismerhetjük meg e múlt században országhatárainkon túl is elismert komponistának (aki vasúti alkalmazásban is állt mint mérnök!). Vonószonékari Szerenádja (Op. 36.) feltehetően 1875 előtt készült, első szimfonikus, nagyzenekari műve, d-moll szimfóniája (Op. 45.) az 1880-as évek termése.

A múlt századi magyar zenetörténet alapos ismerője, tudós kutatója, Kassai István zongoraművész. Adatokban-információkban gazdag kísérszövegén átsüt a meggyőződés: fontosnak tartja zenei múltunk feltérképezését, s hangzó életre keltését. „A magyar zene történetében Beliczay és Mihalovich jelentik a folyamatosságot Mosonyi, Volkmann és Dohnányi között. Hitem szerint ezek a művek – akárcsak megír-

suk idején – méltán arathatnak tetszést a zenebarátok nemzetközi táborában, ma is.”

Aligha csodálkozhatunk azon, ha a „repertoárban” – akár remekművek repertoárjában – élő zenebarát néha úgy érzi: valami mást szeretne hallani. Ilyen meggondolásból kerülnek műsorra ritkaságok, s ezért porolják le nemritkán másod-, vagy harmadrangú komponisták – néha méltán – elfeledett darabjait is. Ám ami egyszer lekerült a műsorról, az még nem veszítette el értékét. Az „óriások” segítik a hallgatót a biztos tájékozódásban; kellő zeneirodalmi ismeretek birtokában szinte feltérképezhetjük, hogy mit ismert, mit szeretett egyik-másik kisebb komponista.

Méltán övezte megbecsülés és elismerés Beliczay Gyulát. A klasszikus meseterek ismerete, valamint a mindmáig játszott romantikusoké: olyan alkotóra vall, aki egyben mestere szakmájának, zenei szókincse nagy és választékos. Világa kiensúlyozott, jó arányérzékkel adagolja a különböző hangulatokat. Művei

egyaránt közel kerülhetnek az előadókhoz és a hallgatókhoz.

A MÁV Szimfonikus Zenekar 1995-ös felvételéhez kerek számú évfordulók kínáltak alkalmat: a MÁV Rt., a felvétel szponzora, 150. évfordulóját ünnepelte a magyar vasúti közlekedés megindulásának (szép gesztus, hogy csaknem ugyanezt a kort idézi a jubileumi felvétellel), s kerek számú születésnapjához érkezett a MÁV Zenekar is. A Magyar Államvasutak első saját szimfonikus zenekara 1945. május 1-jén alakult.

Az 1988 óta állandó (=vezető) karmesterének, Gál Tamásnak vezényletével készült felvételen élvezhető előadást hoztak létre – bárcsak koncertjeiken is műsorra tűznék e tetszetős múlt századi magyar szimfonikus muzsikát!

Hallhatóan egyik mű sem jelent problémát az együttesnek. Éppen ezért gyakran felszabadultan muzsikálnak – talán csak a mélyvonósok „lusták” néha, s kevésbé öntudatosak (például a Szerenád zárótételének fugájában). Jól érzik az alap-karaktereket, s a váltásokban, fokozásokban markánsan hívják életre a romantikus életérzés jellegzetes gesztusait. Szépek a hegedűk kitarulkozó dallamai, s talán még jobban érzik magukat a vonósok a szimfónia előadásakor.

A MÁV Zenekar jelenlegi játékosai rendelkeznek akkora repertoárral, amelynek ismeretében jelentéssel tudják felruházni a jellegzetes fordulatokat, s vezető karmesterük irányításával színes hangzásképet vázolnak fel.

A további retusáláshoz arra lenne szükség, hogy egy pillanatra se váljanak közömbössé. Vagyis, ha nincsenek leküzdendő nehézségek, ne „unatozozzanak”. Ellenkezőleg, használják arra az energiájukat, hogy mindegyre tovább árnyalják az összhangzást (még gyönyögzőbb futamokkal, még kerekesebb hangokkal, még fényesebb hangszínnel, stb.).

Ha valamit keveslek, az a humor, a sziporkázás. Tudom, sokszori elmondással a legjobb vicc is kopik – de éppen ilyenkor van lehetőség az előadói képesség fejlesztésére.

Fittler Katalin

Előremenekültek a filharmonikusok

A Budapesti Filharmóniai Társaság zenekara sikeres évadot zárt, az együttes előremenekült abból ma több év óta tartó „egyhelyben járásból”, amelyre nehéz anyagi helyzete kényszerítette, azaz megerősítette a zenekar művészeti vezetését és megpróbált a színvonal emelésére koncentrálni – hangzott el a zenekar hétfői tájékoztatóján az Operaházban. Az Operaház és az Erkel Színház zenekarának „válogatottja”, a Budapesti Filharmóniai Társaság három évre új vezető karmestert és művészeti tanácsadót választott az amerikai Rico Saccani személyében. Rico Saccani, aki a pályáját zongoraművészként kezdte, az elmúlt tíz évben rendszeresen vendég szerepelt a filharmonikusokkal, jól ismeri az együttest, szívesen állt az élükre. Amint a tájékoztatón elmondta, fő feladatának tartja, hogy a nagy hagyományokkal rendelkező magyar zenekart külföldön is ismertebbé tegye. (Újdonság az is, hogy a zenekar végre profi menedzsert szerződtetett.) Talán ennek is köszönhető, hogy a filharmonikusok júniusban egy svájci fesztiválon szerepelhetnek a Traviata és a Bohémélet előadásában. Van spanyolországi meghívásuk is, 1999-ben pedig japán és dél-amerikai turnén vesznek részt. Saccanit egyébként világszerte az olasz operai repertoár kimagasló előadójaként tartják számon. Melis Béla gordonkaművész, a Budapesti Filharmóniai Társaság választmányának elnöke elmondta. Saccani segítő társa Hamar Zsolt karmester lesz, aki már január óta asszisztensként dolgozik az együttesnél, és akinek a munkájával nagyon elégedettek. Melis Béla beszámolt arról is, hogy a zenekar anyagi problémáira még mindig nem sikerült végleges megoldást találni. Egyelőre a művelődési minisztérium sietett a segítségükre tizenkétmillió forinttal, amelynek a felét a miniszter a saját szétosztható keretéből biztosította. Továbbra is keresik tehát „gazdájukat”, aki a filharmonikusok működését hosszú távon finanszírozná.

Az együttes a jövő évadra is meghirdette szokásos operaházi és pesti vigadóbeli bérletsorozatait. A nagy újdonság az a hétfő délutánonként négy koncertből álló ifjúsági sorozat, amelynek az Erkel Színház lesz az otthona, és amelynek első két hangversenyét maga Saccani dirigálja.

(devich)

Szövetségi élet a Magyar Harsona-Tuba Szövetségben

Alapszabályához híven, mely négyévenkénti tisztújítást ír elő, a MAHATUSZ megtartotta fennállásának első tisztújító Közgyűlését. A választást megelőző elnöki és alelnöki beszámoló nagyon eredményes négy évről szólt.

1993-tól, alakulása óta a Szövetség minden évben rendezett valami nagyszabású találkozót, kurzust, versenyt.

Elhozta Magyarországra a jelenleg világelső harsonásokat és tubásokat. 1994-ben *Branimir Slokar*, 1995-ben *Roger Bobo*, 1996-ban a Zsámbéki Nemzetközi Találkozón *Michel Becquet (F)*, *Ben Van Dijk (NL)*, *Bart Van Lier (NL)*, *Heinz Fadler (D)*, *Mel Culbertson (F)*, *Jeff Funderburk (USA)*, *Roger Bobo (USA-I)* tanította a fiatal magyar harsonásokat és tubásokat, 1997-ben *Ronald Barron* adott mesterkurzust a Zeneakadémián.

De voltak hazai kiemelkedő események is, például az 1996-os országos verseny, melyet szövetségi bál követett.

A beszámolók sajnálattal konstatálták, hogy a „vidék” nagyon passzív az esetek többségében, melynek részben az az oka, hogy túl szerények, illetve egy pesti út manapság több ezer forintba kerül.

Végeredményben a Szövetség eredményes négy évet tudhat maga mögött nemzetközi szinten is, tudniillik 1997-től a Nemzetközi Harsona Szövetség, az ITA (USA) felvette tagjai sorába, így ezentúl a Magyar Harsona-Tuba Szövetség Affiliat Society of ITA-ként fog működni.

Íme, az új választmány:	Dr. Ujfalusi László	tiszteletbeli elnök
	Szabó Vilmos, tuba	elnök
	Farkas István Péter, harsona	alelnök
	Szabó László, tuba	titkár
	Hóna Gusztáv, harsona	titkár
	Gőz László, harsona	public relations

1997. május 22.

A beszámolót Szabó Vilmos készítette.

Egy zenekar két helyen

(Molnár A.)

Vas Népe, 1997. május 5.

A Szombathelyi Szimfonikus Zenekar tavalyi egyhetes írországi turnéja idején vetődött fel az igény a vendéglátók részéről a kapcsolat folytatására. A kívánság e napokban (május 2-10.) válik valóra.

A tavaly októberi turné kapcsán beszámoltunk arról, hogy a Tralleeben (Robert Houlihan egykori iskolavárosában) működő Kerry School of Music diákjai rögtönzött mesterkursuson játszottak együtt a szombathelyi zenekar néhány tagjával. A zeneiskola igazgatója, Aidan O'Carroll örült a spontán segítségnek, és kezdeményezte az együttműködés folytatását.

Múlt év karácsonyán érkezett a jelzés, hogy a Tralleeben működő zeneiskola a szombathelyi zenészek közreműködésével szeretne egy nyári zenei akadémiát szervezni, tudtuk meg Robert Houlihantól. Az akadémia működéséhez szükséges anyagi támogatást az iskolának időközben sikerült összegyűjtenie. A helyi vállalkozók közül az Ír Művelődési Minisztérium is hozzájárult a kezdeményezéshez, mely első ízben teremtette meg feltételeit egy nemzetközi zenei kurzusnak az ír kisvárosban. Az iskolaigazgató és Robert Houlihan közösen szervezték meg az egyhetes programot, mely a május másodikán megtartott nyitókoncerttel vette kezdetét. A szombathelyi zenekar néhány tagjának irányítása mellett a zeneiskola 10-15 éves növendékei mesterkursusokon vesznek részt, melyet közös játék zár majd.

A szerény anyagi feltételek nem tették lehetővé, hogy ezúttal a teljes szombathelyi zenekar Írországba utazzon. Ezért esett a választás a szimfonikus zenekar 12 tagjából alakult Camerata pro Musica együttesre, mely természetesen a Szombathelyi Szimfonikus Zenekart képviseli az első Kerry-i Nemzetközi Nyári Zeneakadémián. Az együttes tagjai a tanítás mellett naponta koncertet adnak Kerry megye különböző településein, ahol többek között Verdi, Mozart, Csajkovszkij, Britten műveit szólaltatják meg. Robert Houlihan az akadémia karmesterkursusát vezeti. E kurzus hiánypótló, Írországból ugyanis nincsen karmesteri képzés az ifjúsági zenekarok vezetői számára. Éppen ezért Írország minden részéről érkeznek érdeklődők a foglalkozásokra.

A vendéglátók szeretnék, ha hagyománnyá válna a Kerry-i Nemzetközi Nyári Zeneakadémia. Robert Houlihan pedig azt reméli, hogy a szombathelyi közreműködés elegendő szakmai segítséget ad Tralleenek saját városi zenekar létrehozásához.

Időközben a Szombathelyi Szimfonikus Zenekar többsége szombaton Villachban adott oratorikus estet a helyi kóruossal közösen. Helmut Wurz vezényletével Poulenc, illetve Vivaldi (Glória), valamint Brahms kórusra és zenekarra írott műveit szólaltatták meg.

PROGRAMOT HIRDETETT A MATÁV-ZENEKAR

Magyar Nemzet, 1997. március 27.

Ligeti András karmester személyében február 1-jétől új zenei igazgatója van a Magyar Távközlési Alapítvány által működtetett Magyar Szimfonikus Zenekarnak, amely szerdán hozta nyilvánosságra az 1997-98-as évadra tervezett műsorát, bérleteit. Ligeti András elmondta, a repertoárnak a bécsi klasszikusoktól egészen a kortárs zeneirodalomig kell terjednie, és tartalmaznia kell az összes klasszikus zenekari műfajt (oratóriumok, versenyművek, zenekari dalok és a többi). Számos koncerten lépnek majd fel az együttes élén a zenekar mellett megalakult művészeti egyesület tagjai: Jandó Jenő, Gulyás Dénes, Onczai Csaba és Vajda József. A zenekar a következő évadban ünnepli fennállásának 90. évfordulóját. Ebből az alkalomból a '97-es őszi évad jubileumi hangversennyel kezdődik szeptember 10-én a Vigadóban. A koncerten Bartók és Dohnányi művei, valamint Lendvay Kamilló erre az alkalomra születő kompozíciója csendül fel. A Pesti Vigadóban négy, a Zeneakadémián tíz hangversenyből álló bérletsorozaton játszik a zenekar Ligeti András, Medveczky Ádám, Kovács János, Lukács Ervin és Howard Williams vezényletével.

(d. m.)

Hirdessen!

Lapunk eljut a zenészekhez, zenekarokhoz, zenei szervezetekhez, zenei műhelyekhez, iskolákhoz, hangszerkészítőkhöz, hangszereszekhez, valamint minden zenével foglalkozó intézményhez, s a zeneszerető közönséghez egyaránt.

Áraink:	1/1 oldal	50 000 Ft+ÁFA
	1/2 oldal	25 000 Ft+ÁFA
	1/3 oldal	17 000 Ft+ÁFA
	1/4 oldal	12 500 Ft+ÁFA
	1/6 oldal	8 000 Ft+ÁFA
	1/8 oldal	5 000 Ft+ÁFA

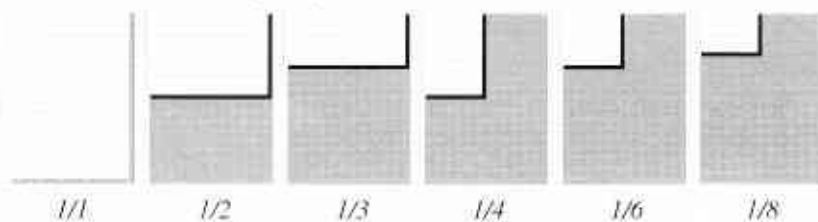
Apróhirdetés (kb. 25 szóig) magánszemélyeknek ingyenes, közületeknek 500 Ft.

Az árak a hirdetés szerkesztési díját is tartalmazzák.

A hirdetés több számra való előzetes lekötése esetén árkedvezményt adunk.

Folyamatos hirdetői árkedvezménye *hat számra 25 %, három számra 10 %.*

Legyen a partnerünk, hirdessen velünk!

*Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége
1068 Budapest, Városligeti fasor 38.
Telefon: 342-8927 - Fax: 342-8372*

Megrendelőszelvény

A mai napon megrendelem a

ZENEKAR

című folyóiratot

..... példányban.

A lap egyedi számainak ára 120 Ft.

Előfizetési díj (hat számra): 650 Ft + postaköltség.

Név:.....

Cím/város:.....

utca:.....

irányítószám:.....

Dátum:.....

Aláírás:.....

A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének tagjai:

BM Duna Szimfonikus Zenekar
Cím: 1051 Budapest, Zrínyi u. 5.
Tel.: 117-3142, Fax: 117-2773
Próbaterem: 1101 Budapest, Kerepesi u. 53.
Tel./Fax: 117-5858

Debreceni Filharmonikus Zenekar
4025 Debrecen, Simonffy u. 11/c.
Tel.: [52] 412-395

Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar
Cím: 1221 Budapest, Anna u. 15/b.
Tel./Fax: 227-4021
Próbaterem: 1074 Budapest, Rottenbiller u. 16-22.
Tel.: 322-1488, Fax: 267-8667

Győri Filharmonikus Zenekar
9022 Győr, Liszt Ferenc u. 13.
Tel.: [96] 312-452

Magyar Állami Hangversenyzenekar
1051 Budapest, Vörösmarty tér 1.
Tel.: 118-0162

Magyar Állami Operaház
Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara
1061 Budapest, Andrássy út 22.
Tel.: 131-2550

Magyar Rádió és Televízió Szimfonikus Zenekara
1088 Budapest, Bródy S. u. 5-7.
Tel.: 138-8326
Fax: 138-8910

MATÁV Magyar Szimfonikus Zenekar
1094 Budapest, Páva u. 10-12.
Tel.: 215-5770, Fax: 215-5462

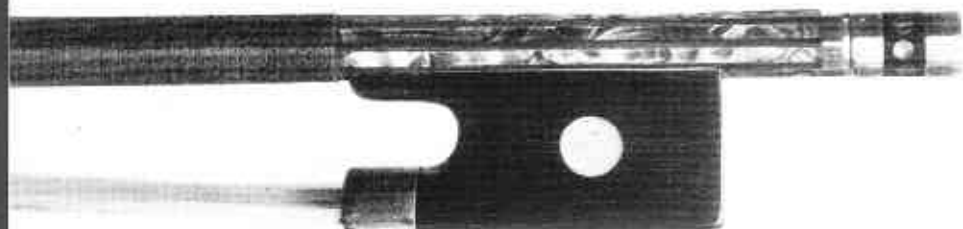
MÁV Szimfonikus Zenekar
1088 Budapest, Múzeum u. 11.
Tel.: 138-4085

Miskolci Szimfonikus Zenekar
3025 Miskolc, Fábán u. 6/a.
Tel.: [46] 323-494

Pécsi Szimfonikus Zenekar
7621 Pécs, Kossuth L. u. 19.
Tel.: [72] 324-350

Szegedi Szimfonikus Zenekar
6721 Szeged, Festő u. 6.
Tel.: [62] 316-927

Szombathelyi Szimfonikus Zenekar
9700 Szombathely, Thököly u. 14.
Tel.: [94] 314-472

Nicolas Maire (Paris, 1860)

François Tourte (Paris, 1820)

Louis Simon Pajeot (Mirecourt, 1790)

